

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 2 czerwca 2015 r.

Poz. 2447

UCHWAŁA NR VII/40/2015 RADY GMINY ŻUKOWICE

z dnia 28 maja 2015 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Żukowice na lata 2015–2018

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.) oraz art. 87 ust 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) Rada Gminy Żukowice uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Żukowice na lata 2015–2018, zaopiniowany pozytywnie przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Żukowice.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodnicząca Rady Gminy:
B. Stachak

Załącznik do uchwały nr VII/40/2015
Rady Gminy Żukowice z dnia 28 maja
2015 r.

**Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Żukowice
na lata 2015–2018**

**RZECZPOSPOLITA POLSKA STWARZA WARUNKI UPOWSZECHNIANIA I
RÓWNEGO DOSTĘPU DO DÓBR KULTURY, BĘDĄCEJ ŹRÓDŁEM
TOŻSAMOŚCI NARODU POLSKIEGO, JEGO TRWANIA I ROZWOJU.**

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

- 1 Wstęp**
- 2 Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami**
- 3 Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce**
  - 3.1 Wybór przepisów
- 4 Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego**
  - 4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad nimi- dokumenty o znaczeniu krajowym
    - 4.1.1 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 i Uzupełnienie Narodowej Strategii na lata 2004-2020
    - 4.1.2 Narodowy Program Kultury
Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego
    - 4.1.3 Program Operacyjny Rozwój Inicjatyw Lokalnych
    - 4.1.4 Program Operacyjny Promesa Ministra Kultury
    - 4.1.5 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami
    - 4.1.6 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
    - 4.1.7 Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015
  - 4.2 Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
    - 4.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020
    - 4.2.2 Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego
    - 4.2.3 Strategia Rozwoju Powiatu Głogowskiego na lata 2010-2015
- 5 Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego**
  - 5.1 Dokumenty programowe gminy
    - 5.1.1 Strategia Rozwoju Gminy Żukowice
    - 5.1.2 Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żukowice
    - 5.1.3 Strategia Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Żukowice
    - 5.1.4 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Żukowice

- 5.1.5 Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Żukowice
- 5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
  - 5.2.1 Zarys historii obszaru gminy
  - 5.2.2 Krajobraz kulturowy
  - 5.2.3 Obiekty zabytkowe nieruchome na terenie Gminy Żukowice
    - 5.2.3.1 Obiekty objęte wpisem do rejestru zabytków
    - 5.2.3.2 Obiekty znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków
  - 5.2.4 Zabytki ruchome
  - 5.2.5 Zabytki archeologiczne
  - 5.2.6 Dziedzictwo niematerialne
- 5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony
- 5.4 Zabytki w Gminnej Ewidencji Zabytków
- 5.5 Zabytki o największym znaczeniu dla Gminy Żukowice
- 6 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.**
  - 6.1 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego.
  - 6.2 Ocena działań gminnych władz samorządowych.
  - 6.3 SWOT
  - 6.4 Podsumowanie analizy SWOT
- 7 Założenia programowe**
- 8 Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.**
- 9 Zasady oceny realizacji programu**
- 10 Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami**
- 11 Mapy (obiekty objęte programem)**

1. Wstęp.

Przedmiotem opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Gminy Żukowice.

Program jest dokumentem administracyjnym opracowanym w celu określenia podejmowanych działań, koniecznych do sprawowania odpowiedniej opieki nad zabytkami, w zależności od uwarunkowań, na terenie Gminy Żukowice w okresie czterech lat od wejścia w życie.

Zaproponowane w Programie działania są nastawione na poprawę stanu substancji zabytkowej, jej rewaloryzację oraz promowanie i upowszechnianie krajobrazu i dziedzictwa kulturowego. Korzyściami płynącymi z zainicjowanych działań będą m.in. wzrost znaczenia lokalnych wartości, poczucie tożsamości i wspólnych korzeni oraz, harmonia między opieką nad zabytkami a innymi celami społeczno-gospodarczymi. Będzie to również podstawa współpracy między samorządem gminy a Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Program nie stanowi formy aktu prawa wiążącego.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podstawą prawną przygotowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Żukowice jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.). Artykuł 87 ust. 1 zobowiązuje wójta do sporządzenia wyżej wymienionego programu. Gminny Program Opieki nad Zabytkami ma na celu (art. 87 ust. 2), w głównej mierze:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przyjmuje Rada Gminy. Ogłaszany jest on w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym. Wójt zobowiązany jest co dwa lata przygotować sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, które następnie przedstawia Radzie Gminy.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Wszelkie zabytki znajdujące się na terenie państwa Polskiego zostały na mocy Konstytucji RP objęte ochroną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela.

Ochrona zabytków, ich trwałe zachowanie, zagospodarowanie i utrzymanie ma na celu nie tylko utrwalenie samej „substancji zabytkowej” a również wpisanie jej i doznań płynących z obcowania z nią w codzienność. Zasoby kulturowe mają bowiem nie tylko wymiar poznawczy kształtujący poczucie estetyki, tożsamości kulturowej i świadomości historycznej ale także wymiar ekonomiczny- mogą stać się podstawą rozwoju przedsiębiorczości i turystyki. Jasne zasady przyświecające kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków dzięki którym najlepiej można wykorzystać wszelkie ich wartości określają tworzone od lat przepisy.

Aby efektywnie uwzględnić lokalne warunki społeczne i gospodarcze oraz aktualny stan zachowania zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568) szczególną rolę w opiece nad zabytkami przeznaczyła zapisom strategii rozwoju gmin, planom zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (Art. 18). W związku z powyższym, niezależnie od ochrony będącej konsekwencją wpisu do rejestru zabytków, gmina decyduje poprzez odpowiednie zapisy o najkorzystniejszych, z punktu widzenia regionu, kierunkach opieki nad swym dziedzictwem mającym znaczenie lokalne i ponadlokalne.

3.1 Wybór przepisów

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 5.

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6.

1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.
2. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Art. 86.

1. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Art. 3.

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **zabytek** - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) **zabytek nieruchomy** - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) **zabytek ruchomy** - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) **zabytek archeologiczny** - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) **instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami** - instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) **prace konserwatorskie** - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) **prace restauratorskie** - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) **roboty budowlane** - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) **badania konserwatorskie** - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) **badania architektoniczne** - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) **badania archeologiczne** - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) **historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) **historyczny zespół budowlany** - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) **krajobraz kulturowy** - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

- 15) **otoczenie** - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Art. 4.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Art. 5.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 6.

1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
  - a) krajobrazami kulturowymi,
  - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
  - c) dziełami architektury i budownictwa,
  - d) dziełami budownictwa obronnego,
  - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
  - f) cmentarzami,
  - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
  - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
    - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
    - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
    - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
    - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
    - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984),
    - f) instrumentami muzycznymi,
    - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
    - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
  - 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
    - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
    - b) cmentarzyskami,
    - c) kurhanami,
    - d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7.

Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Art. 16.

1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej

Art. 17.

1. Na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:
  - 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
  - 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;

- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
  - 4) składowania lub magazynowania odpadów.
2. W razie ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości na skutek ustanowienia zakazów i ograniczeń, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 131-134 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957 oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392 i Nr 80, poz. 717 i 721).

Art. 18.

1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:
  - 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
  - 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
  - 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:
  - 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
  - 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
  - 3) parków kulturowych.
2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.
3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20.

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Art. 21.

Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.

1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.
2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.
3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.
4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków

Art. 89.

Organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków

**Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
(Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.)**

Art. 1.

2. W planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględnia się zwłaszcza:
  - 4) wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 9.

1. W celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwanego dalej „studium”.

Art. 10.

1. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:
  - 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
2. W studium określa się w szczególności:
  - 4) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 11.

- Wójt, burmistrz albo prezydent miasta, po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania studium, kolejno:
- 6) występuje o uzgodnienie projektu studium z zarządem województwa w zakresie jego zgodności z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i z wojewodą w zakresie jego zgodności z ustaleniami pro-gramów, o których mowa w art. 48 ust. 1, oraz występuje o opinie dotyczące rozwiązań przyjętych w projekcie studium do:
    - c) właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków,

Art. 15.

1. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza projekt planu miejscowego, zawierający część tekstową i graficzną, zgodnie z zapisami studium oraz z przepisami odrębnymi, odnoszącymi się do obszaru objętego planem.
2. W planie miejscowym określa się obowiązkowo:
  - 3) zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego;
  - 4) zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 17.

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego kolejno:

6) występuje o:

b) uzgodnienie projektu planu z:

– właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu

Art. 39.

3. W planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa oraz określa się w szczególności:

2) system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;

Art. 47.

2. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju określa uwarunkowania, cele i kierunki zrównoważonego rozwoju kraju oraz działania niezbędne do jego osiągnięcia, a w szczególności:

2) wymagania z zakresu ochrony środowiska i zabytków, z uwzględnieniem obszarów podlegających ochronie;

Art. 51.

1. W sprawach ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego decyzje wydają w odniesieniu do:

1) inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim – wójt, burmistrz albo prezydent miasta w uzgodnieniu z marszałkiem województwa;

2) inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym – wójt, burmistrz albo prezydent miasta;

3) inwestycji celu publicznego na terenach zamkniętych – wojewoda;

Art. 53.

4. Decyzje, o których mowa w art. 51 ust. 1, wydaje się po uzgodnieniu z:

2) wojewódzkim konserwatorem zabytków – w odniesieniu do obszarów i obiektów objętych formami ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.13)) oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków;

**Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U. z 2006 r.
Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),**

Art. 2.

2. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności:
- 3) o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Art. 5.

1. Obiekt budowlany wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając:
  - 7) ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską;

Art. 9.

1. W przypadkach szczególnie uzasadnionych dopuszcza się odstępstwo od przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7. Odstępstwo nie może powodować zagrożenia życia ludzi lub bezpieczeństwa mienia, a w stosunku do obiektów, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 4 – ograniczenia dostępności dla osób niepełnosprawnych oraz nie powinno powodować pogorszenia warunków zdrowotno-sanitarnych i użytkowych, a także stanu środowiska, po spełnieniu określonych warunków zamiennych.
2. Właściwy organ, po uzyskaniu upoważnienia ministra, który ustanowił przepisy techniczno-budowlane, w drodze postanowienia, udziela bądź odmawia zgody na odstępstwo.
3. Wniosek do ministra, o którym mowa w ust. 2, w sprawie upoważnienia do udzielenia zgody na odstępstwo właściwy organ składa przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę. Wniosek powinien zawierać:
  - 1) charakterystykę obiektu oraz, w miarę potrzeby, projekt zagospodarowania działki lub terenu, a jeżeli odstępstwo mogłoby mieć wpływ na środowisko lub nieruchomości sąsiednie – również projekty zagospodarowania tych nieruchomości, z uwzględnieniem istniejącej i projektowanej zabudowy;
  - 2) szczegółowe uzasadnienie konieczności wprowadzenia odstępstwa;
  - 3) propozycje rozwiązań zamiennych;
  - 4) pozytywną opinię wojewódzkiego konserwatora zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską;

2. Pozwolenia na budowę nie wymaga wykonywanie robót budowlanych polegających na:
  - 1) remoncie istniejących obiektów budowlanych i urządzeń budowlanych, z wyjątkiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
  - 6) instalowaniu tablic i urządzeń reklamowych, z wyjątkiem usytuowanych na obiektach wpisanych do rejestru zabytków w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz z wyjątkiem reklam świetlnych i podświetlanych usytuowanych poza obszarem zabudowanym w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym;
3. Pozwolenia na budowę wymagają przedsięwzięcia, które wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, oraz przedsięwzięcia wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na obszar Natura 2000, zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Art. 30.

1. Zgłoszenia właściwemu organowi wymaga, z zastrzeżeniem art. 29 ust. 3:
  - 2) wykonywanie robót budowlanych, o których mowa w art. 29 ust. 2 pkt 1, 4–6 oraz 9–13;
  - 3) budowa ogrodzeń od strony dróg, ulic, placów, torów kolejowych i innych miejsc publicznych oraz ogrodzeń o wysokości powyżej 2,20 m i wykonywanie robót budowlanych polegających na instalowaniu:
    - a) krat na budynkach mieszkalnych wielorodzinnych, użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego oraz obiektach wpisanych do rejestru zabytków,
5. Zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, należy dokonać przed terminem zamierzonego rozpoczęcia robót budowlanych. Do wykonywania robót budowlanych można przystąpić, jeżeli w terminie 30 dni od dnia doręczenia zgłoszenia właściwy organ nie wniesie, w drodze decyzji, sprzeciwu i nie później niż po upływie 2 lat od określonego w zgłoszeniu terminu ich rozpoczęcia.
7. Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, o której mowa w ust. 5, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:
  - 2) pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków;

Art. 31.

1. Pozwolenia nie wymaga rozbiórka:
  - 1) budynków i budowli – niewpisanych do rejestru zabytków oraz nieobjętych ochroną konserwatorską – o wysokości poniżej 8 m, jeżeli ich odległość od granicy działki jest nie mniejsza niż połowa wysokości;
  - 2) obiektów i urządzeń budowlanych, na budowę których nie jest wymagane pozwolenie na budowę, jeżeli nie podlegają ochronie jako zabytki.
2. Rozbiórka obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, wymaga uprzedniego zgłoszenia właściwemu organowi, w którym należy określić rodzaj, zakres i sposób wykonywania tych robót. Przepis art. 30 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 39.

1. Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.
2. Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków.
3. W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
4. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, o których mowa w ust. 3, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Art. 67.

1. Jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, właściwy organ wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków.
3. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, decyzję, o której mowa w ust. 1, właściwy organ wydaje po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.
4. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Art. 71.

2. Zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części wymaga zgłoszenia właściwemu organowi. W zgłoszeniu należy określić dotychczasowy i zamierzony sposób użytkowania obiektu budowlanego lub jego części (...).
3. W razie konieczności uzupełnienia zgłoszenia właściwy organ nakłada na zgłaszającego, w drodze postanowienia, obowiązek uzupełnienia, w określonym terminie, brakujących dokumentów, a w przypadku ich nieuzupełnienia, wnosi sprzeciw w drodze decyzji.
4. Zgłoszenia, o którym mowa w ust. 2, należy dokonać przed dokonaniem zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części. Zmiana sposobu użytkowania może nastąpić, jeżeli w terminie 30 dni, od dnia doręczenia zgłoszenia, właściwy organ, nie wniesie sprzeciwu w drodze decyzji i nie później niż po upływie 2 lat od doręczenia zgłoszenia.
5. Właściwy organ wnosi sprzeciw, jeżeli zamierzona zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części:
  - 3) może spowodować niedopuszczalne:
    - b) pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,

**Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity
Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),**

Art. 96.

Sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na środowisko lub na zabytki określić dla terenu województwa bądź jego części rodzaje lub jakość paliw dopuszczonych do stosowania, a także sposób realizacji i kontroli tego obowiązku.

Art. 101.

Ochrona powierzchni ziemi polega na:

- 1) zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, w szczególności przez:
  - g) zachowanie wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych;

Art. 238.

Przeгляд ekologiczny instalacji, która jest kwalifikowana jako przedsięwzięcie mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, powinien zawierać:

- 1) opis obejmujący:
  - e) istniejące w sąsiedztwie lub bezpośrednim zasięgu oddziaływania instalacji zabytki chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,

Art. 400a.

1. Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej obejmuje:
  - 26) działania związane z utrzymaniem i zachowaniem parków oraz ogrodów, będących przedmiotem ochrony na podstawie przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
2. Minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe warunki udzielania pomocy publicznej na cele z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej ze środków pozostających w dyspozycji Narodowego Funduszu oraz wojewódzkich funduszy, uwzględniając konieczność zapewnienia przejrzystości udzielania tej pomocy oraz zapewnienia zgodności udzielanej pomocy z warunkami jej dopuszczalności.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880),**Art. 5.**

Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 21) tereny zieleni – tereny wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, znajdujące się w granicach wsi o zwartej zabudowie lub miast, pełniące funkcje estetyczne, rekreacyjne, zdrowotne lub osłonowe, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe oraz cmentarze, a także zieleń towarzyszącą ulicom, placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom oraz obiektom kolejowym i przemysłowym;

Art. 81.

Teren położony poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobjęty ochroną na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.), rada gminy może uznać za park gminny, jeżeli stanowi własność gminy, a jeżeli stanowi własność innego podmiotu – za zgodą właściciela.

Art. 83.

1. Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a, po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta na wniosek:
  - 1) posiadacza nieruchomości – za zgodą właściciela tej nieruchomości;
  - 2) właściciela urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 Kodeksu cywilnego – jeżeli drzewa lub krzewy zagrażają funkcjonowaniu tych urządzeń.
- 1a. Zgoda właściciela nieruchomości, o której mowa w ust. 1 pkt 1, nie jest wymagana w przypadku wniosku złożonego przez użytkownika wieczystego nieruchomości.
2. Zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków wydaje wojewódzki konserwator zabytków.
3. Wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1 i 2, może być uzależnione od przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie albo zastąpienia ich innymi drzewami lub krzewami, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów.

Art. 85.

1. Opłatę za usunięcie drzew ustala się na podstawie stawki zależnej od obwołu pnia oraz rodzaju i gatunku drzewa.
4. Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia:
  - 1) stawki dla poszczególnych rodzajów i gatunków drzew,
  - 2) współczynniki różnicujące stawki w zależności od obwołu pnia – kierując się zróżnicowanymi kosztami produkcji poszczególnych rodzajów i gatunków drzew oraz wielkościami przyrostu obwołu pni drzew.
5. Stawkę za usunięcie jednego metra kwadratowego powierzchni pokrytej krzewami ustala się w wysokości 200 zł
6. Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów z terenu uzdrowisk, obszaru ochrony uzdrowiskowej, terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz terenów zieleni są o 100% wyższe od opłat ustalonych na podstawie stawek, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i ust. 5.

Art. 86.

1. Nie pobiera się opłat za usunięcie drzew:
  - 3) jeżeli usunięcie jest związane z odnową i pielęgnacją drzew rosnących na terenie nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków;

**Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity
Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),**

Art. 6.

Celami publicznymi w rozumieniu ustawy są:

- 5) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

Art. 13.

4. Sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 29.

2. Jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z tej nieruchomości można nałożyć, w razie potrzeby, na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w umowie.

Art. 45.

- 2a. W przypadku nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, w decyzji o ustanowieniu trwałego zarządu można nałożyć, w miarę potrzeby, na jednostkę organizacyjną obowiązek odbudowy lub remontu położonych na tej nieruchomości zabytkowych obiektów budowlanych, w terminie określonym w decyzji.

Art. 67.

1. Cenę nieruchomości ustala się na podstawie jej wartości.

Art. 68.

3. Ustaloną, zgodnie z art. 67, cenę nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50 %. Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę.

Art. 72.

1. Opłaty z tytułu użytkowania wieczystego ustala się według stawki procentowej od ceny nieruchomości gruntowej określonej zgodnie z art. 67.
2. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi od 15 % do 25 % ceny nieruchomości gruntowej.
3. Wysokość stawek procentowych opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego jest uzależniona
- 5) za pozostałe nieruchomości gruntowe – 3 % ceny.

Art. 73.

4. Ustalone, zgodnie z art. 72 ust. 2 i 3 pkt 5, opłaty z tytułu użytkowania wieczystego obniża się o 50 %, jeżeli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków. Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę.

Art. 96.

1. Podziału nieruchomości dokonuje się na podstawie decyzji wójta, burmistrza albo prezydenta miasta zatwierdzającej podział.
  - 1a. W odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków decyzję, o której mowa w ust. 1, wydaje się po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podział tej nieruchomości.
2. W przypadku gdy o podziale orzeka sąd, nie wydaje się decyzji, o której mowa w ust. 1 i 1a. Jeżeli podział jest uzależniony od ustaleń planu miejscowego, sąd zasięga opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta), a w odniesieniu do nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków także opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków(...)

Art. 109.

1. Gminie przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży:
  - 4) nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości;

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz.U. z 2001 Nr 13, poz. 123),

Art. 1.

1. Działalność kulturalna w rozumieniu niniejszej ustawy polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury.
2. Państwo sprawuje mecenat nad działalnością kulturalną polegający na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami.
3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wspierać finansowo, w ramach mecenatu państwa, realizację planowanych na dany rok zadań związanych z polityką kulturalną państwa, prowadzonych przez instytucje kultury i inne podmioty nie należące do sektora finansów publicznych.
4. Mecenat, o którym mowa w ust. 2 i 3, sprawują także organy jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ich właściwości.

Art. 7b.

1. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, inni ministrowie i kierownicy urzędów centralnych w odniesieniu do podległych im ośrodków i instytucji kultury, a także jednostki samorządu terytorialnego, mogą przyznawać stypendia osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem kultury oraz opieką nad zabytkami.
2. Stypendium, o którym mowa w ust. 1, polega na przyznaniu środków finansowych osobom realizującym określone przedsięwzięcia w zakresie twórczości artystycznej, opieki nad zabytkami lub upowszechniania kultury.

Art. 14a.

1. Tworzy się wykaz obiektów stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, w których prowadzona jest, jako podstawowa, działalność kulturalna lub które dla takiej działalności zostały wybudowane i nie mogą być przeznaczone do prowadzenia wyłącznie innej działalności podstawowej. Do wykazu wpisuje się obiekty stanowiące obiekty budowlane w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623, z późn. zm.).
2. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, wykaz obiektów, o którym mowa w ust. 1, oraz tryb zgłaszania obiektów w celu wpisania ich do wykazu, uwzględniając wartości historyczne lub zabytkowe tych obiektów, a także ich pierwotne przeznaczenie na cele kulturalne.

Art. 40.

Przepisy ustawy nie naruszają przepisów ustawy z dnia 12 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568), ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 oraz z 2001 r. Nr 129, poz. 1440 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984) oraz ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984) w zakresie prowadzenia działalności kulturalnej w formach określonych w tych ustawach.

**Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego
i wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).**

Art. 3.

1. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

Art. 4.

1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w art. 3 ust. 1, obejmuje zadania w zakresie:
  - 4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
  - 16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Żukowice współgra z założeniami programowymi województwa dolnośląskiego oraz dokumentami krajowymi.

4.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad nimi- dokumenty o znaczeniu krajowym

4.1.1 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta 21 września 2004 r. przez Radę Ministrów wespół z **Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020** składa się na rządowy dokument kreujący ramy dla mecenatu państwa w dziedzinie kultury, a w szczególności dla współcześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach gospodarki rynkowej i będącej w konwergencji z interesami Polski i Unii Europejskiej.

Opracowaniu Strategii przyswiecało przekonanie, że w kulturze nadeszła pora na zarządzanie strategiczne bazujące na długookresowej koncepcji rozwoju. Tym samym odchodzić będziemy od zarządzania operacyjnego. W oparciu o doświadczenia krajowe i europejskie zakres Strategii został podporządkowany przede wszystkim regionom postrzeganym jako w najwyższym stopniu skutecznym miejscem oddziaływania wprowadzanych polityk i programów. Opierając się na rzetelnej analizie przyjęto priorytety pozwalające na realizację nadrzędnego celu którym jest dążenie do zrównoważonego rozwoju kulturalnego poszczególnych regionów. Są nimi m.in.:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków,
- zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację infrastruktury kultury,
- wzrost efektywności zarządzania kulturą.

4.1.2 Głównym instrumentem służącym zaimplementowaniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w zakresie materialnego dziedzictwa kulturowego jest **Narodowy Program Kultury *Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego***. Powyższy program jest zgodny z krajowym programem opieki nad zabytkami oraz z ustawą z dn. 20.04.2004r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz.U. 2004 nr 116 poz. 1206), i powstał w oparciu o tezę uznającą sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Program wykonywany jest w oparciu o dwa priorytety podległe odpowiednio Departamentowi Ochrony Zabytków i Departamentowi Dziedzictwa Narodowego;

Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe intencją którego jest poprawa stanu zabytków, ich rewitalizacja i adaptacja oraz zintensyfikowanie możliwości dostępu do nich mieszkańców i turystów a także inwestorów.

Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

W obrębie priorytetu 1 zaproponowano następujące działania;

-Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

- Wszechstronna rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne

- Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

W obrębie priorytetu 2 zaproponowano następujące działania;

- Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

-Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice.

Ogólnie rzecz ujmując celem Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest **poprawa stanu i dostępności zabytków** poprzez:

-rewaloryzację zabytków, w tym obiektów przemysłowych i wojskowych i ich adaptację na cele społeczne, kulturalne i turystyczne

-zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,

-tworzenie korzystnych warunków, mających zachęcić przedsiębiorców i osoby fizyczne do inwestowania w zabytki.

-tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,

-promocję polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą,

-zwiększenie atrakcyjności regionu na europejskim rynku turystyki kulturowej,

-budowanie warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków,

-wzmocnienie zasobów ludzkich w sferze ochrony zabytków,

-wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków,

-podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej dziedzictwa kulturowego,

-umocnienie tożsamości narodowej,

-zabezpieczenie zabytków i archiwaliów przed nielegalnym wywozem za granicę i kradzieżami,

-zabezpieczenie zabytków, archiwaliów i muzealiów przed następstwami klęsk żywiołowych,

- konstruowanie i rozbudowa sieci informatycznych w celu promocji potencjału kulturowego

4.1.3 Innym instrumentem służącym poprawie stanu rzeczy w zakresie materialnego dziedzictwa kulturowego jest **Program Operacyjny *Rozwój Inicjatyw Lokalnych***.

Celem programu jest zniwelowanie różnic w dostępie do kultury, animowanie lokalnych inicjatyw kulturalnych oraz wytwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości. Programem zarządza Instytut Adama Mickiewicza. Jednym z zadań kwalifikujących się do otrzymania dotacji z budżetu Ministra Kultury (maksymalnie 25 000 PLN) jest ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Wnioskodawcy uprawnieni do podjęcia dotacji to: państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe, jednostki samorządu terytorialnego, publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym, przedsiębiorcy działający w sferze kultury (pomoc *de minimis*).

Głównym kryterium decydującym o przyznaniu dotacji jest wartość merytoryczna rozumiana jako zbieżność działań z diagnozą potrzeb, celowość realizacji zadania, wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, krzewienie lokalnych zwyczajów i tradycji, walory artystyczne zadania, oryginalność i nowatorstwo proponowanych rozwiązań, otwarta formuła, umożliwiająca aktywny i kreatywny udział społeczności w zadaniu. Program szczegółowo określa wymagania formalne składanych wniosków.

4.1.4 Program Operacyjny *Promesa Ministra Kultury* zakładający spotęgowanie skuteczności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury jest również istotny z punktu widzenia opieki na zabytkami i dziedzictwem kulturowym. Minister kultury dofinansowuje wybrane projekty kulturalne w tym związane z ochroną i zachowaniem zabytków oraz modernizacją infrastruktury kulturalnej. W ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego dofinansowaniu podlegają działania polegające na rozwoju turystyki i kultury. W ramach Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich działaniami dofinansowanymi będą: Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego. Uprawnionymi wnioskodawcami są m.in. Jednostki samorządu terytorialnego, samorządowe instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe. Kryteria wyboru projektów określone Programem to przede wszystkim: zgodność z celami programu oraz Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 oraz Narodowymi Programami Rozwoju Kultury; kompleksowość, innowacyjność oraz zasadność realizacji projektu; ważność projektu

z punktu widzenia polityki kulturalnej państwa; trwałość projektu; wpływ projektu na wzrost atrakcyjności regionu dla mieszkańców, turystów i inwestorów; wysokość deklarowanego udziału własnego w kosztach realizacji zadania. Wszelkie szczegóły określa Program operacyjny „Promesa Ministra Kultury”.

4.1.5 Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2013 - 2016.

Powstał w oparciu o przepisy art. 84 i 85 ust. 1 u.o.z. Program ten pełnić ma funkcje głównego opracowania wskazującego system ochrony dziedzictwa kulturowego Państwa.

Program wskazuje głównie na potrzeby powiązań zasobów dziedzictwa kulturowego z walorami środowiska przyrodniczego, promowania wartości materialnych i niematerialnych, podnoszenia rangi zabytków oraz wzmocnienia roli zabytków w branży turystycznej. Można zatem ogólnie przyjąć, że zasadą przyświecającą powstaniu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami było wzmocnienie ochrony i opieki nad materialną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. Stworzono też wykładnię porządkującą sferę ochrony poprzez wskazanie podstawowych zasad konserwatorskich.

Po uprzednim dokonaniu diagnozy stanu ochrony zabytków w trzech płaszczyznach przeprowadzono analizę SWOT nawiązując do Strateg Rozwoju Kapitału Społecznego. Pozwoliło to sformułować cel główny- ***Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.***

Dla realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji,

które z kolei realizowane będą w ramach szczegółowych zadań.

Rozwiązaniem, porządkującym zagadnienia przedstawione w *Krajowym Programie*, są tematy wiodące- zagadnienia horyzontalne, które to nie tworzą dodatkowego poziomu w hierarchicznej strukturze dokumentu, zgodnie z jego podziałem na cel główny, cele szczegółowe i kierunki działania.

Zagadnienia horyzontalne:

- a. podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań, itp.);
- b. porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych;
- c. zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw

współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków (współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);

d. wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;

e. zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Cel główny jest wdrażany poprzez **3 cele szczegółowe**;

Cel szczegółowy 1 – Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce

Wyzwanie 1 – Uporządkowanie i ujednoczenie stanu wiedzy o zasobie zabytków w Polsce polegające na sporządzeniu kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych w Polsce, uporządkowaniu rejestru zabytków nieruchomych (usunięcie „martwych wpisów”), opracowaniu diagnozy stanu zabytków ruchomych;

Wyzwanie 2 – wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego wpływające na kompleksowość działań ochronnych i ich integrację z ochroną przyrody.

Cel szczegółowy 2 – Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków

Wyzwanie 1 – Podniesienie jakości zarządzania zabytkami i zarządzania procesami ochrony zabytków wraz ze podniesieniem jakości procesów decyzyjnych w administracji dotyczących ochrony zabytków.

Cel szczegółowy 3 – Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji

Wyzwanie 1 – zwiększanie dostępu do dziedzictwa i jego aktywna promocja – narzędzia do podnoszenia świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się wszystkich poziomów tożsamości.

Kierunki działania i zadania w ramach 1 celu szczegółowego;

Kierunek działania 1: Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych

Zadanie 1. Przygotowanie list zabytków wpisanych do rejestru zabytków (księgi A i C), które nie istnieją, zostały przeniesione do muzeów, lub utraciły wartości uzasadniające ich wpis do rejestru zabytków.

Zadanie 2. Opracowanie wytycznych GKZ odnośnie standardu dokumentacji dotyczącej obiektów nieistniejących, przeniesionych do muzeów oraz standardu dokumentacji obiektów, które utraciły wartości uzasadniające ich wpis do rejestru; Przekazanie list obiektów do WKZ wraz z wytycznymi GKZ do realizacji – opracowywanie i przekazywanie do MKiDN dokumentacji tych obiektów.

Zadanie 3. Realizacja przez MKiDN procedury skreślenia z rejestru obiektów nieistniejących, przeniesionych do muzeów oraz obiektów, które utraciły wartości zabytkowe.

Kierunek działania 2: Przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego

Zadanie 1. Przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego.

Zadanie 2. Przeprowadzenie konsultacji i złożenie projektu ustawy ratyfikacyjnej do Sejmu RP.

Zadanie 3. Ocena stanu ochrony dziedzictwa podwodnego w Polsce.

Zadanie 4. Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych związanych z implementacją postanowień Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego w Polsce.

Kierunek działania 3: Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych zgodnie z obowiązującą doktryną konserwatorską

Zadanie 1. Powołanie zespołu eksperckiego GKZ dla wypracowania założeń standardów konserwatorskich dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych – w oparciu o istniejące struktury Rady Ochrony Zabytków i Głównej Komisji Konserwatorskiej.

Zadanie 2. Konsultacje GKZ (przy udziale ekspertów) z WKZ, organizacjami branżowymi (Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków, Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich, Stowarzyszenie Historyków Sztuki, Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, Polski Komitet The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage [TICCIH]), środowiskami akademickimi.

Zadanie 3. Opracowanie instrukcji opisujących standardy konserwatorskie dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.

Zadanie 4. Przygotowanie wytycznych GKZ dla WKZ określających standardy konserwatorskie dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.

Zadanie 5. Szkolenia specjalistyczne w zakresie stosowania standardów konserwatorskich dla wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych.

Zadanie 6. Działania propagujące standaryzację działań ochronnych zgodnych z wytycznymi GKZ.

Kierunek działania 4: Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego

Zadanie 1. Przygotowanie wytycznych GKZ dla WKZ określających zakres i sposób ochrony obszarów wpisanych do rejestru zabytków zapewniający ochronę krajobrazu kulturowego, w szczególności historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz otoczenia zabytków wpisanych do rejestru.

Zadanie 2. Analiza skuteczności ochrony obszarowej w ochronie zabytków wraz ze sformułowaniem wniosków de lege ferenda.

Kierunek działania 5: Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych

Zadanie 1. Sporządzenie analizy rozwiązań prawnych w ochronie zabytków ruchomych dla wybranych krajów europejskich.

Zadanie 2. Przygotowanie raportu dotyczącego stanu ochrony prawnej oraz kierunków zmian w zakresie prawnej ochrony zabytków ruchomych w Polsce.

Zadanie 3. Konsultacje ze środowiskami akademickimi w zakresie kierunków zmian w ochronie zabytków ruchomych w Polsce.

Zadanie 4. Przygotowanie założeń zmian legislacyjnych w zakresie ochrony zabytków ruchomych.

Kierunek działania 6: Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych

Zadanie 1. Opracowanie założeń metodologicznych dla raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych.

Zadanie 2. Przeprowadzenie terenowych prac badawczych.

Zadanie 3. Opracowanie i prezentacja kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych.

Kierunek działania 7: Kontynuacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego

Zadanie 1. Opracowanie programu realizacji prac AZP – analiza obszaru i liczby arkuszy AZP niezbędnych do przeprowadzenia badań wg przyjętych założeń.

Zadanie 2. Przeprowadzenie prac terenowych w wytypowanych obszarach.

Zadanie 3. Analiza zasobu ewidencyjnego – wypracowanie modelu działao w sferze ochrony dziedzictwa archeologicznego.

Kierunki działania i zadania w ramach 2 celu szczegółowego;

Kierunek działania 1: Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach

Zadanie 1. Wprowadzenie danych o zabytkach nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków do infrastruktury informacji przestrzennej.

Zadanie 2. Opracowanie i przekazanie do wojewódzkich konserwatorów zabytków wytycznych GKZ dotyczących weryfikacji i aktualizacji danych zgromadzonych w infrastrukturze informacji przestrzennej.

Zadanie 3. Opracowanie wytycznych dotyczących uwzględnienia zabytków objętych ewidencją w infrastrukturze informacji przestrzennej.

Zadanie 4. Opracowanie propozycji zmian prawnych zapewniających bieżącą aktualizację danych w infrastrukturze informacji przestrzennej dotyczących zabytków.

Kierunek działania 2: Wypracowanie standardów, pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną

Zadanie 1. Opracowanie Kodeksu Dobrych Praktyk komunikacji społecznej dla organów ochrony zabytków w zakresie informowania właścicieli zabytków oraz społeczności lokalnych o celu i powodach podejmowania decyzji administracyjnych.

Kierunek działania 3: Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków

Zadanie 1. Opracowanie materiałów szkoleniowych dla pracowników organów ochrony zabytków.

Zadanie 2. Wdrożenie programu stałych szkoleń w zakresie procedur administracyjnych i przepisów ochrony zabytków.

Zadanie 3. Organizacja warsztatów specjalistycznych.

Zadanie 4. Przeprowadzenie kompleksowego audytu jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków.

Kierunek działania 4: Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków

Zadanie 1. Przygotowanie i prowadzenie portalu informacyjnego dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony zabytków.

Zadanie 2. Cykl szkoleń dotyczących zarządzania dziedzictwem w samorządzie.

Zadanie 3. Wsparcie prac studialno-dokumentacyjnych dla gmin w powoływaniu nowych parków kulturowych.

Kierunki działania i zadania w ramach 3 celu szczegółowego;

Kierunek działania 1: Przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005

Zadanie 1. Przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa.

Zadanie 2. Przeprowadzenie konsultacji i złożenie projektu ustawy ratyfikacyjnej do Sejmu RP.

Zadanie 3. Przygotowanie propozycji zmian legislacyjnych związanych z implementacją postanowień Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa w Polsce.

Kierunek działania 2: Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych

Zadanie 1. Podjęcie współpracy z TVP i Polskim Radiem w sprawie większego nasycenia kanałów regionalnych treściami promującymi lokalne dziedzictwo kulturowe w programach emitowanych przez radio i telewizję w ramach misyjności mediów publicznych.

Zadanie 2. Podpisanie listu intencyjnego i nawiązanie współpracy z MEN w celu zwiększenia treści związanych z dziedzictwem kulturowym na trzech poziomach edukacji formalnej.

Zadanie 3. Podpisanie porozumienia pomiędzy Generalnym Konserwatorem Zabytków a Państwowym Instytutem Sztuki Filmowej dotyczącego opracowania i ogłoszenia corocznego konkursu GKZ na film dokumentalny budującego świadomość społeczną wartości dziedzictwa kulturowego.

Kierunek działania 3: Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu

Zadanie 1. Digitalizacja oraz publikacja w Internecie informacji o zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Zadanie 2. Udostępnienie informacji o zabytkach na urządzenia mobilne umożliwiających planowanie wyjazdów turystycznych.

Zadanie 3. Rozwój i utrzymanie repozytorium cyfrowego przechowującego i publikującego w Internecie cyfrowe wizerunki zabytków.

Kierunek działania 4: Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego

Zadanie 1. Ogłoszenie dorocznego konkursu GKZ dla właścicieli i posiadaczy zabytków na działalność edukacyjną angażującą obywateli w proces poznawania dziedzictwa lokalnego.

Zadanie 2. Opracowanie materiałów edukacyjnych dla szkół w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Zadanie 3. Opracowanie i publikacja podręcznika dobrych praktyk edukacyjnych organizowanych na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Zadanie 4. Koordynowanie Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce.

Zadanie 5. Organizacja i prowadzenie programu „Wolontariat dla dziedzictwa” angażującego społeczności lokalne w proces właściwego zachowania zabytków.

W założeniach Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami będzie solidnym fundamentem regulującym i rozwijającym w jasny sposób niemal wszystkie aspekty ochrony dóbr kultury. Ujęto w nim szereg zagadnień równocześnie określając kompetencje i obszary działania poszczególnych jednostek oraz określono system finansowania.

Warto zauważyć, że rolą *Krajowego Programu* jest tworzenie warunków dla wypracowania rozwiązań modelowych oraz ich upowszechnienie np. poprzez system

konferencji i spotkań z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Natomiast od stopnia zaangażowania tych podmiotów będą zależały realne efekty podejmowanych działań.

4.1.6 Najważniejszy krajowy dokument dotyczący zagospodarowania przestrzennego stanowi przyjęta przez Radę Ministrów 13 grudnia 2011r. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. W dokumencie określono cele polityki przestrzennej oraz zalecane działania dotyczące Dziedzictwa Kulturowego Polski, są to między innymi;

- 1) zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym najcenniejszych fragmentów przestrzeni przyrodniczej, w procesie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego przy aktywnym udziale społeczności lokalnych,
- 2) zabezpieczenie możliwości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o zachowanie w dobrym stanie zasobów naturalnych, kulturowych i lokalnych walorów środowiska,
- 3) rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych i związanych z nimi elementów symbolicznych o charakterze dóbr materialnych lub stanowiących część niematerialną dziedzictwa kultury oraz rozwój współczesnych krajobrazów kulturowych,
- 4) rewitalizacja historycznych i zabytkowych obiektów w celu wzmocnienia i wyeksponowania ich funkcji,
- 5) ochrona i wykorzystanie dla celów rozwojowych potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego warunkiem rozwoju obszarów wiejskich oraz zyskaniu dodatkowych źródeł dochodu poza rolnictwem
- 6) osiągnięcie specjalizacji dzięki wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego, zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, szansą dla rozwoju wielu obszarów wiejskich,
- 7) poprawa stanu budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej, ochrona dziedzictwa kulturowego, zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych, poprawa transportu publicznego, itp. powinny zapewniać kompleksowe lokalne programy rewitalizacji,
- 8) określenie w oparciu o jednolitą metodologię równorzędnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i zabytkowych obiektów kultury materialnej w celu stworzenia warunków do prowadzenia aktywnej polityki konserwatorskiej i promocyjnej w stosunku do tych zasobów, obejmującej określenie przestrzeni i obiektów poddanych ochronie lub wskazanych do ochrony na podstawie list obiektów i obszarów oraz prowadzenia monitoringu zachowania zasobów.

4.1.7 W *Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015* podkreślono kwestię posiadania przez Polskę bogatych zasobów dziedzictwa kulturowego, które to są ujęte jako jeden z elementów wpływających na korzystny wizerunek kraju za granicą. Jest to też mocna strona w procesie definiowania miejsca i pozycji Polski w Unii Europejskiej. W dokumencie stwierdzono, że walory polskich zabytków znacznie podnoszą atrakcyjność turystyczną kraju. Wśród określonych kierunków działań w zakresie infrastruktury kultury, turystyki i sportu (Priorytet 2 - poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej) postuluje się wzmożenie działań skierowanych na ochronę i rewitalizację materialnego dziedzictwa kulturowego przez renowację, konserwację i adaptację obiektów zabytkowych na cele kulturalne i turystyczne. Działania te mają odnosić się również do obiektów kultu religijnego. Bezpośredni- namacalny dostęp do obiektów kultury powinien iść w parze z tworzeniem dostępu wirtualnego do zasobów kulturowych. Strategia rozwoju kraju 2007 – 2015 ujmuje zatem problematykę zasobów dziedzictwa kulturowego jako istotną z punktu widzenia rozwoju gospodarczego jak i kulturalnego.

4.2 Relacje Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

4.2.1 Uchwalona dnia 28 lutego 2013 r. *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020* kładzie nacisk na wykorzystanie zasobów, środowiska i turystyki jako ważnych elementów rozwoju. W obszarach tych zawiera się zagadnienie opieki nad dobrami kultury.

Unikalny charakter zasobów zabytkowych oraz bogactwo krajobrazu kulturowego powinno się rozpatrywać w kontekście strategii gospodarczego rozwoju regionu. Odmienne od dotychczasowego sposób postrzegania powyższych potencjałów prowadzi do przypisania im roli istotnych czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego. Ma więc, dziedzictwo przyczyniać się do zwiększania regionalnego dochodu. Przede wszystkim w sferach usług a także, w mniejszym stopniu, produkcji. Wyżej wymienione dziedziny ściśle powiązane w tym przypadku z turystyką powodować by miały wzrost zatrudnienia i tym samym spadek bezrobocia. Dziedzictwo regionalne w odniesieniu do niepowtarzalnego potencjału kultury, historii i tożsamości regionalnej (wraz z walorami przyrodniczymi) w myśl strategii winno być traktowane jako jeden z kluczowych elementów warunkujących rozwój (głównie działalności opartej na przemysłach czasu wolnego).

Warto zauważyć, że w *Strategii* wyszczególniono, często pomijane, zjawiska negatywnie wpływające na dobra kultury. Są to m.in:

- brak ładu przestrzennego w zagospodarowaniu miejscowości, obszarów i tras komunikacyjnych oraz niski poziom estetyki otoczenia na terenach mieszkaniowych i turystycznych,
- narastające zjawiska chaotycznej suburbanizacji,
- degradacja krajobrazu wsi i małych miast poprzez chaotyczną suburbanizację,
- niezadowalający stan zachowania wielu obiektów zabytkowych, w tym architektury rezydencjonalnej,
- niewystarczający poziom środków na rewitalizację, renowację, rekultywację środowiska,
- degradacja naturalnej rzeźby terenu spowodowana działalnością gospodarczą,
- brak społecznej akceptacji dla funkcjonowania i rozbudowy systemu obszarów chronionych,
- niewystarczający poziom finansowania instytucji kulturalnych,
- brak jednolitego systemu informacji kulturalnej o wydarzeniach w regionie,

Jednymi z wzorców postępowania w trakcie realizacji *Strategii* będą: Zasada budowania tożsamości regionalnej oraz Zasada zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla następnych pokoleń (zasada zrównoważonego rozwoju).

Ważne z punktu widzenia GPOnZ zadania realizowane będą w obrębie trzech kluczowych grup- makrosfer. Są nimi;

- Zasoby – grupa działań zakładających podniesienie efektywności wykorzystania zasobów środowiska naturalnego i kulturowego regionu (w tym potencjału rozwiniętej, policentrycznej sieci osadniczej).
- Turystyka – grupa działań zakładających wykorzystanie walorów krajobrazowych, kulturowych i środowiskowych Dolnego Śląska dla zapewnienia rozwoju społecznego i gospodarczego regionu poprzez wzmocnienie przemysłu turystycznego, w szczególności w oparciu o dolnośląskie uzdrowiska.
- Edukacja, nauka, kultura, sport i informacja – grupa zadań zakładająca poprawę dostępu do wysokiej jakości edukacji, kształtowanie postaw obywatelskich, prozdrowotnych, aktywności kulturalnej oraz przygotowująca do wyzwań i potrzeb rynku pracy, a także szerokie otwarcie przestrzeni informacyjnej na potrzeby mieszkańców, firm i instytucji regionu.

Na powyższe makrosfery zaproponowano przeznaczenie 35% środków.

W obrębie wyżej wymienionych grup wyznaczono następujące priorytety;

- ochrona i udostępnianie walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz kulturowych.
- wprowadzenie zasad udostępniania terenów cennych krajobrazowo dla działalności inwestycyjnej.
- wzmocnienie wizerunku regionu zarówno na terenie kraju, jak i Europy, jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku, otwartego na świat, o nieprzeciętnych walorach przyrodniczych, kulturowych i uzdrowiskowych.
- udostępnienie obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
- poprawa efektywności kształcenia na każdym poziomie i etapie życia.
- stworzenie warunków i wzbogacenie oferty uczestnictwa w kulturze.

Realizowane będą dzięki przedsięwzięciom takim jak;

- rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich.
- wspieranie działań rolno-środowiskowych, szczególnie w obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo.
- realizacja działań na rzecz optymalizacji regionalnego systemu ochrony przyrody i krajobrazu, w tym wprowadzanie nowych form ochrony w porozumieniu z samorządami.

- opracowanie polityki krajobrazowej Dolnego Śląska, m.in. dla ochrony przestrzeni otwartych i zespołów urbanistycznych i architektonicznych.
- wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury.
- opracowanie programu ochrony i wykorzystania najcenniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego przy włączeniu źródeł finansowania i odpowiedzialności za ich zachowanie
- działania wspierające ochronę i zachowanie dziedzictwa niematerialnego.
- odbudowa i renowacja architektury zdrojowej, w tym m.in. pijalni wód oraz rewitalizacji parków i adaptacja na cele uzdrowiskowe obiektów o wysokim potencjale rozwojowym.
- opracowanie i wdrożenie programów inwentaryzacji, konserwacji, udostępnienia oraz ekspozycji, istniejących zabytków ruchomych.
- wsparcie dla ekspozycji prywatnych zbiorów muzealnych oraz tworzenia muzealnych izb regionalnych.
- wsparcie działań mających na celu upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz jego efektywne wykorzystanie.

Założono następujące korzyści płynące z realizacji;

- zachowanie najcenniejszych zasobów województwa dla przyszłych pokoleń.
- poprawa skuteczności inwestycyjnej przy minimalizacji negatywnego wpływu na środowisko i krajobraz.
- budowa wiedzy o regionie i wzmocnienie tożsamości jego mieszkańców.
- zmniejszanie dystansu w aktywności kulturowej pomiędzy mieszkańcami centrum a peryferiami regionu.
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej regionu.

Strategia postępowania dla sfery dóbr kultury w tym szczególnie zabytków nieruchomych i tożsamości oparta jest w *Strategii* na przeobrażeniu pasywnej i biernej ochrony polegającej głównie na działaniach konserwatorskich w efektywne i racjonalne zarządzanie kulturą i zasobami dziedzictwa kulturowego. Uznano tym samym za niezbędne podejmowanie przedsięwzięć, których nadrzędnym celem będzie nie tylko kompleksowa ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, ale też wytwarzanie impulsów do dalszego rozwoju. Rozumiane w ten sposób działania stanowią podstawę nowoczesnego modelu zarządzania kulturą. W celu uzyskania optymalnych wyników konieczne jest wprowadzenie mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy przy zachowaniu priorytetowej roli dziedzictwa regionalnego. Ponadto należałoby dążyć do nadania zabytkom nowych funkcji dzięki określeniu i rozpropagowaniu nowoczesnego

modelu użytkowania zabytków. Model ten łączyć ma ich ochronę ze zwiększaniem dóń dostępności a tym samym tworzyć sprzyjające warunki dla różnych sektorów gospodarki.

W Gminie Żukowice należałoby przede wszystkim rozpoznać możliwości nowoczesnego zagospodarowania zespołów folwarcznych.

4.2.2 W Programie Opieki nad Zabytkami województwa Dolnośląskiego 2007 – 2011r. nie sformułowano jasno głównego celu. Wynikające z *Programu* zadania są zgodne z zapisami zawartymi w „Strategii Rozwoju województwa dolnośląskiego do 2020 roku”: działanie 3.3 ochrona dziedzictwa kulturowego, działanie 2.2. ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego, rozwój tożsamości regionalnej.

Postuluje się:

1. Dofinansowanie prac konserwatorskich i zabezpieczenia zabytków,
  - dofinansowanie prac konserwatorskich na drodze konkursu ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego,
  - dofinansowanie na drodze konkursu wykonania i funkcjonowania zabezpieczeń przeciwwłamaniowych i przeciwpożarowych w obiektach o cennych wystroju i wyposażeniu, a także w budowlach drewnianych,
2. Wspieranie rozwoju bazy i sieci muzealnej w regionie, przede wszystkim w zakresie powstania magazynów muzealnych, w tym archeologicznych.
3. Działania szkoleniowe i promocyjne
  - przeprowadzenie szkoleń i wydanie materiałów instruktażowych dla radnych i urzędników samorządowych oraz właścicieli i użytkowników zabytków, zawierających informacje o sposobie przygotowywania programów opieki nad zabytkami oraz o zakresie i możliwościach opieki i ochrony zabytków przez gminy i powiaty
  - w ramach promowania regionu, wspieranie w drodze konkursu ofert, wydawnictw i publikacji multimedialnych o zabytkach regionu, zwłaszcza jako elementu oferty turystycznej;
  - organizacja i udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa jako corocznej imprezy popularyzującej zabytki.
  - stworzenie nagrody Marszałka Województwa dla najlepszego użytkownika zabytku.
  - rozwinięcie programów nauczania regionalnego dla uczniów szkół stopnia podstawowego i gimnazjalnego.

4. Parki kulturowe

- stworzenie koncepcji sieci parków kulturowych, jako materiału inicjującego dyskusję nad ich utworzeniem przez lokalne samorzady;
- opracowanie przez Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne studiów określających granice parków kulturowych.

5. Tematyczne szlaki turystyczne

- sieci tematycznych rowerowych, pieszych, wodnych i samochodowych szlaków turystycznych uzupełniających obecną strukturę

6. Pomniki historii

- wystąpienie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego o uznanie [wybranych obiektów] za pomniki historii (...).

7. Parki Krajobrazowe - ochrona dziedzictwa przeszłości

- uwzględnianie w planach ochrony zagadnień związanych z ochroną zabytków.

Mimo iż program jest nieaktualny jego założenia pokrywają się z założeniami innych dokumentów strategicznych.

4.2.3 Strategia Rozwoju Powiatu Głogowskiego na lata 2010-2015 została opracowana zgodnie z podstawowymi zasadami planowania strategicznego polegającymi na:

- analizie sytuacji powiatu (wewnętrznej i zewnętrznej)
- określeniu kluczowych zagadnień mających decydujący wpływ na rozwój powiatu
- określeniu celów strategicznych
- stworzeniu podstaw do realizacji celów strategicznych
- stworzeniu harmonogramu działań
- bieżącej ocenie rezultatów podejmowanych działań

Strategia dość ogólnie traktuje temat opieki nad szeroko rozumianymi dobrami kultury. W ramach szóstego celu ogólnego – *Rozwój społeczno - gospodarczy*, wyznaczono cele szczegółowe; Wspieranie działalności turystycznej, kulturalnej i sportowej oraz Ochrona dziedzictwa kulturowego.

Wspieranie działalności turystycznej, kulturalnej i sportowej realizowane będzie przez:

- 6.2.1 Koncepcja rozwoju turystyki w Powiecie Głogowskim
- 6.2.2 Modernizacja szlaków turystycznych w Powiecie Głogowskim
- 6.2.3 Rozwój terenów nadodrzańskich
- 6.2.4 Zagospodarowanie szlaków turystycznych

- 6.2.5 Rozwój ścieżek turystycznych (rowerowych, pieszych, wodnych)
- 6.2.6 Modernizacja zabytków
- 6.2.7 Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami
- 6.2.8 Inicjatywy mające na celu wsparcie działalności kulturalno-sportowej
- 6.2.9 Budowa i rozwój Powiatowego Centrum Kultury
- 6.2.10 Rozwój bazy sportowej

Działania przewidziane dla celu Ochrona dziedzictwa kulturowego;

- 6.6.1 Ochrona i wsparcie remontów zabytków
- 6.6.2 Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego
- 6.6.3 Ochrona i wsparcie dziedzictwa kultury ludowej

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1 Dokumenty programowe gminy

5.1.1 Strategia Rozwoju Gminy Żukowice to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze jednostki. Dokument stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania się do standardów europejskich. Skonstruowana jest w zgodzie z innymi dokumentami zarówno na poziomie krajowym jak i wojewódzkim, powiatowym czy gminnym.

Głównym celem określonym w *Strategii* jest „Poprawa warunków życia i pracy mieszkańców gminy”.

Szczególne interesujące są zadania przyjęte w obrębie trzeciego celu szczegółowego – *Wielofunkcyjny rozwój gminy*, są to; Wykorzystanie istniejących budynków po byłych PGR’ach jako bazy do prowadzenia działalności gospodarczej i społeczno-kulturalnej oraz Wprowadzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Warto w tym miejscu nadmienić, iż powyższe zadania w miarę możliwości gminy i inwestorów prywatnych są realizowane.

Dla podniesienia turystycznej atrakcyjności gminy zaproponowano rekultywację powierzchni zniszczonych i zdegradowanych oraz do rewaloryzację zabytkowych parków podworskich. Prace rewaloryzacyjne muszą być prowadzone pod nadzorem konserwatorów przyrody w celu zachowania historycznych założeń parkowych.

5.1.2 Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Żukowice (na lata 2004 – 2006 z projekcją na lata 2007 – 2013) jest dokumentem odzwierciedlającym dążenia samorządu do zrealizowania przedsięwzięć służących podniesieniu jakości życia mieszkańców Gminy poprzez m.in. określenie reguł gospodarowania środkami finansowymi oraz ustalenie najważniejszych potrzeb inwestycyjnych i rozwojowych gminy z dostosowaniem ich do standardów i norm międzynarodowych.

Plan Rozwoju Lokalnego podkreśla rolę Turystyki jako jednej z istotnych dziedzin gospodarki. Na produkt turystyczny Gminy Żukowice składają się turystyka piesza, rowerowa, konna i wodna. Odsłaniają przede wszystkim tajemnice walorów naturalnych gminy oraz walory dziedzictwa kulturowego.

Zauważono również stosunkowo dużą liczbę zabytków architektury jednocześnie podkreślając fakt, że nie są one wyeksponowane; postuluje się opiekę nad dawnymi parkami podworskimi. Nie mniej jednak analiza jakiej poddano większość najważniejszych zabytków jest już mocno nieaktualna.

5.1.3 Strategia Program Ochrony Środowiska Dla Gminy Żukowice przygotowana w 2004 roku.

Główne założenie *Strategii* nie są powiązane z zagadnieniami opieki nad zabytkami. Warto jednak wspomnieć że, w dokumencie podkreślono wagę zabytkowych założeń parkowych i ochronę cennych gatunków zawierających się w ich obrębie. Jednym z celów programu jest rozwój szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych w ramach którego zaproponowano oznaczenie zabytków z terenu gminy.

5.1.4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żukowice jest podstawowym dokumentem dla władz samorządowych gminy, na podstawie którego prowadzona ma być polityka i strategia działań, przede wszystkim w sferze zagospodarowania przestrzennego, ale także w sferze społeczno-gospodarczej i ekologicznej, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na kształtowanie struktury przestrzennej i układu funkcjonalno-przestrzennego.

W przypadku istotnych zmian uwarunkowań lub dokonania znaczących odstępstw od ustaleń niniejszego Studium, należy przystąpić do kolejnych jego aktualizacji. Między innymi dlatego celowe jest dokonywanie oceny aktualności Studium co najmniej raz w ciągu kadencji Rady Gminy Żukowice.

Jednymi z najważniejszych celów studium jest ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych gminy. W skład walorów kulturowych wchodzi tu; krajobraz kulturowy, zabytkowe obiekty kubaturowe, zabytkowe obiekty i tereny archeologiczne, zespoły objęte ochroną konserwatorską.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wyznacza strefy ochrony konserwatorskiej.

Na obszarze gminy Żukowice wskazano strefy „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej, strefę „B” ochrony konserwatorskiej oraz strefy „OW” i „W” - archeologicznych stref konserwatorskich.

Strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej objęto tereny w następujących miejscowościach:

- Brzeg Głogowski (dwie strefy – zabudowa folwarczna z parkiem oraz teren wokół kościoła),
- Czerna (park z zabudową folwarczną),
- Dankowice (duży teren parku z zespołem zabudowy folwarcznej),
- Glinica (dwie strefy – park z zespołem zabudowy folwarcznej oraz aleja prowadząca do cmentarza),
- Góra Świętej Anny (teren wokół kościoła),
- Kamiona (dwie strefy – park z zespołem zabudowy folwarcznej oraz cmentarz w środku wsi),

- Kłoda (teren wokół kościoła),
- Kromolin (dwie strefy – zabudowa folwarczna z parkiem oraz teren wokół kościoła),
- Nielubia (teren wokół kościoła),
- Szczepów (dwie strefy – teren pałacu z parkiem oraz zabudowa folwarczna z parkiem),
- Żukowice (trzy strefy – dwa zespoły zabudowy folwarcznej z parkiem oraz teren wokół kościoła).

Strefą „B” ochrony konserwatorskiej objęto tereny w miejscowości Żukowice.

Strefą „OW” archeologicznej ochrony konserwatorskiej objęto większe części układów osadniczych wsi: Czerna, Dobrzejowice, Brzeg Głogowski, Kromolin, Mierzów, Szczepów, Domaniowice, Zameczno, Słocwina, Kłoda, Żukowice (cały dawny układ wsi), Glinica, Zabłocie, Kamiona, Słone, Nielubia, Bukwica i Dankowice.

Strefą „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej objęto jedynie dwa niewielkie tereny z grodziskami: teren położony na północ od zabudowy wsi Dobrzejowice oraz teren położony w rejonie Dankowic.

Zasięgi wszystkich stref ochrony konserwatorskiej przedstawiono na obydwu rysunkach Studium.

Uwarunkowania wynikające z ochrony środowiska kulturowego.

Na obszarze gminy występują liczne obiekty i tereny objęte określonymi rygorami ochrony konserwatorskiej:

- obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, w tym archeologiczne,
- ruchome obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków,
- obiekty ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- stanowiska archeologiczne (poza wpisanymi do rejestru zabytków),
- strefy ochrony konserwatorskiej: „A”, „B”, „OW” i „W”.

Należy podkreślić, iż w Studium poprawnie rozpoznano zagadnienie ochrony dóbr kultury i wyznaczono odpowiednie strefy ochrony. Przy założeniu dalszego umiarkowanego rozwoju układów osadniczych (terenów zabudowanych) zastrzeżono zachowanie ich dotychczasowego, historycznie ukształtowanego, skupionego charakteru. Nie dopuszcza się do rozpraszania nowej zabudowy. Zaleca się, by nowa jednorodzinna zabudowa mieszkaniowa (lub wielorodzinna o zbliżonym charakterze), letniskowa, mieszkaniowo-gospodarcza i mniejsza zabudowa służąca działalności gospodarczej swoją architekturą nawiązywała do tradycji regionalnych; zaleca się by wysokość takiej zabudowy nie przekraczała 2-kondygnacji naziemnych z ewentualnie użytkowym poddaszem

i odpowiednio 12 m licząc od poziomu gruntu do najwyższego punktu kalenicy dachu; zaleca się symetryczne pokrycia dachowe, o nachyleniu połaci około 45 st.

Niewielką wątpliwość budzą zasady i standardy zagospodarowania terenów obiektów sakralnych (OS) szczególnie w kwestii budowy obiektów rekreacyjno-sportowych. Należało by przedyskutować wyżej wymienioną kwestię przy najbliższych pracach nad studium oraz dokonać porównania z dokumentami innych gmin.

Zasady ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego sformułowane są jasno i nie budzą wątpliwości. Przyglądając się poszczególnym postanowieniom zauważamy, że Studium skonstruowane jest zgodnie z nowoczesnymi trendami a jednocześnie ujmuje wypracowywane od lat kwestie ochrony i opieki.

1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków objęte są ochroną na mocy odpowiednich przepisów, w tym ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568, z późn. zm.). Zaleca się dążyć do pełnej rewaloryzacji obiektów wpisanych do rejestru zabytków, obejmując ochroną także ich otoczenie. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.
2. Obiekty ujęte w ewidencji zabytków. Ewidencja zabytków obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe przed 1945 r., w których późniejsza działalność nie zatarła cech świadczących o ich historycznym rodowodzie, stanowiące charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadające znaczące w skali lokalnej walory artystyczno-architektoniczne; wśród tego typu obiektów są także stanowiska archeologiczne.

1) W odniesieniu do budynków:

a) należy zachować ich historyczną formę (bryłę, kształt i geometrię) oraz zastosowane tradycyjne materiały budowlane,

b) realizowana w bezpośrednim sąsiedztwie tych obiektów nowa zabudowa nie powinna naruszać ich zabytkowych walorów,

c) zaleca się chronić, a w przypadku zniszczenia odtwarzać historyczny detal architektoniczny,

d) zaleca się zachować kształt, rozmiary i rozmieszczenie otworów zgodne z historycznym wizerunkiem budynku; zaleca się utrzymać lub odtwarzać w historycznym kształcie oryginalną stolarkę okien i drzwi,

e) w przypadku konieczności przebicia nowych otworów, zaleca się je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku,

f) zaleca się chronić zachowany układ i wystrój wnętrz oraz dążyć do jego odtworzenia w tych przypadkach, gdy uległ niekorzystnym zmianom,

g) zaleca się stosować kolorystykę i materiały nawiązujące do tradycyjnych lokalnych rozwiązań, w tym ceramiczne lub tynkowe pokrycie ścian zewnętrznych; zakazuje się stosowania okładzin ściennych typu „siding”,

h) elementy elewacyjne instalacji technicznych należy montować z uwzględnieniem wartości zabytkowych obiektów.

2) Wszelkie prace budowlane, a także zmiany funkcji obiektów należy uzgadniać z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

3) Na obszarze stanowisk archeologicznych podjęcie prac ziemnych o charakterze budowlanym, wymaga uzyskania pozwolenia właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4) W odniesieniu do obiektów umieszczonych w ewidencji zabytków, które znajdują się w strefach ochrony konserwatorskiej, dodatkowo obowiązują ustalenia określone dla tych stref.

5) W odniesieniu do prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach należy uzyskać uzgodnienie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

6) W odniesieniu do historycznych cmentarzy i miejsc pocmentarnych:

a) jeżeli są one nadal użytkowane, można zachować ich dotychczasową funkcję,

b) cmentarze nie użytkowane należy zachować jako tereny zielone; zaleca się zaznaczać ich granice poprzez ogrodzenie ich w trwały sposób; funkcję ogrodzenia pełnić może zarówno twór sztuczny (mur, estetyczne ogrodzenie metalowe), jak i naturalny (np. żywopłot),

c) zaleca się zachować i konserwować zachowane elementy historycznych układów przestrzennych oraz poszczególne elementy tych układów tj. historyczne ogrodzenia, bramy, obiekty sztuki sepulkralnej, zieleń,

d) poszczególne obiekty o wartościach zabytkowych należy poddać konserwacji, zachowane nagrobki zabezpieczyć przed dewastacją i pozostawić na miejscu, ewentualnie tworzyć dla nich lapidaria lub zachować je w inny sposób,

7) Szczegółowe sposoby ochrony powinny być przesądzone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

3. W zasięgu strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej, która obejmuje obiekty wpisane do rejestru zabytków, zazwyczaj wraz z ich otoczeniem:

1) należy zachować historyczny układ przestrzenny, tzn.: rozplanowanie historycznych dróg, przebieg historycznych linii zabudowy i historycznych kompozycji zieleni,

- 2) należy poddać konserwacji lub rewaloryzacji istniejące elementy historycznego układu przestrzennego o walorach zabytkowych, w tym nawierzchnie dróg i placów, ogrodzenia, balustrady, mostki, obiekty małej architektury,
  - 3) należy eliminować obiekty i ich elementy, które zniekształcają założenie historyczne, m.in. komórki i garaże, a także usuwać inne szpecące obiekty,
  - 4) na terenach, w zasięgu strefy „A” oznaczonych symbolami „MP”, „P”, „RPO” i „UP” nie należy wprowadzać zabudowy wielorodzinnej, obiektów sportowych w budynkach (np. baseny pływackie, korty tenisowe itp.), baz, składów i magazynów,
  - 5) przy projektowaniu i realizacji nowej zabudowy zaleca się stosować - w formie zewnętrznej - rozwiązania imitujące zabytkowe budynki usytuowane w pobliżu; dotyczy to w szczególności wysokości budynków; lokalizacja tych budynków powinna być realizowana zgodnie z historycznymi zasadami, właściwymi dla danego układu przestrzennego,
  - 6) zaleca się, by dachy nowych budynków były symetryczne, o stromiźnie i kształcie - jednakowych w granicach nieruchomości - nawiązujących do dachów zabytkowych obiektów w sąsiedztwie; dopuszcza się przekrycie do 20% powierzchni rzutu każdego z budynków w inny sposób, np.: tarasami, lukarnami, daszkami o innym nachyleniu.
  - 7) zaleca się, by stosowane na zewnątrz budynków materiały i ich kolory nawiązywały do historycznych rozwiązań; dotyczy to także ogrodzeń, elementów małej architektury, nawierzchni ulic, chodników, placów itp.,
  - 8) zakazuje się stosowania materiałów elewacyjnych kolidujących z historycznym otoczeniem w tym szczególnie sidingów i paneli,
  - 9) należy uzgadniać z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków wszystkie zmiany zagospodarowania i sposobu użytkowania, remonty, roboty ziemne o charakterze budowlanym, oraz dokonywanie nowych podziałów geodezyjnych.
4. W zasięgu strefy „B” ochrony konserwatorskiej, która obejmuje folwark w miejscowości Zameczno oraz Żukowice:
- 1) przy projektowaniu i realizacji nowej zabudowy zaleca się stosować - w formie zewnętrznej - rozwiązania imitujące zabytkowe budynki usytuowane w pobliżu; dotyczy to w szczególności wysokości budynków; lokalizacja tych budynków powinna być realizowana zgodnie z historycznymi zasadami, właściwymi dla danego układu przestrzennego,
  - 2) na terenach, w zasięgu strefy „B” oznaczonych symbolami „MP”, „P”, „RPO” i „UP” nie należy wprowadzać zabudowy wielorodzinnej, obiektów sportowych w budynkach (np. baseny pływackie, korty tenisowe itp.), baz, składów i magazynów,
  - 3) zaleca się, by dachy nowych budynków były symetryczne, o stromiźnie i kształcie - jednakowych w granicach nieruchomości - nawiązujących do dachów zabytkowych

- objektów w sąsiedztwie; dopuszcza się pokrycie do 20% powierzchni każdego z budynków w inny sposób, np.: tarasami, lukarnami, daszkami o innym nachyleniu,
- 4) zaleca się, by stosowane na zewnątrz budynków materiały i ich kolory nawiązywały do historycznych rozwiązań; dotyczy to także ogrodzeń, elementów małej architektury, nawierzchni ulic, chodników, placów itp.,
- 5) zakazuje się stosowania materiałów elewacyjnych kolidujących z historycznym otoczeniem w tym szczególnie sidingów i paneli,
- 6) należy uzgadniać z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków wszystkie zmiany zagospodarowania i sposobu użytkowania, remonty, roboty ziemne o charakterze budowlanym, oraz dokonywanie nowych podziałów geodezyjnych.
5. W zasięgu strefy „OW” archeologicznej ochrony konserwatorskiej wszelkie prace ziemne o charakterze budowlanym powinny być prowadzone za zgodą właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków i na warunkach określonych przez ten organ.
6. W zasięgu strefy „W” archeologicznej ochrony konserwatorskiej:
- 1) zakazuje się działalności budowlanej oraz innej inwestycyjnej niezwiązanej bezpośrednio z konserwacją lub rewaloryzacją obszaru objętego tą strefą,
- 2) dopuszcza się prowadzenie prac porządkowych,
- 3) zaleca się konserwację zachowanych fragmentów zabytkowych celem ich ekspozycji w terenie lub zabezpieczenia przed zniszczeniami,
- 4) zaleca się przystosować obszar do pełnienia funkcji muzealnych, kulturowych, rekreacyjnych lub innych,
- 5) wszelkie prace budowlane należy uzgadniać z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków i prowadzić na warunkach określonych przez ten organ.
- Dopuszcza się wprowadzenie w planach miejscowych dodatkowych, bardziej szczegółowych zapisów służących ochronie dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.
- Pod pojęciem wojewódzka ewidencja zabytków należy rozumieć ewidencję, o której mowa w art. 22 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
7. W zasięgu strefy „K” ochrony krajobrazu kulturowego, która obejmuje miejscowości o historycznej metryce – Bukwica, Kamiona, Nielubia, Słone, a także miejscowości – Brzeg Głogowski, Dobrzejowice, Domaniowice, Kłoda, Kromolin i Zameczno:
- 1) skala – w tym wysokość – nowej i nadbudowywanej zabudowy nie może konkurować z występującą w pobliżu historyczną zabudową;
- 2) w nowej, a także w istniejącej zabudowie, w której zmienia się bryłę budynku lub w inny sposób modernizuje się jej wygląd zewnętrzny, proporcje bryły oraz formy

i nachylenia dachów, a także detale, kolorystyka i zastosowane materiałów budowlanych winny nawiązywać do pobliskiej historycznej zabudowy

3) w nowej i modernizowanej zabudowie zakazuje się stosowania materiałów elewacyjnych kolidujących z historycznym otoczeniem w tym szczególnie sidingów i paneli.

5.1.5 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Żukowice

Gmina Żukowice posiada miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych obszarów i miejscowości. Dokumenty sporządzono ze szczególną dbałością o ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są one oczywiście spójne ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Na plany naniesiono kluczowe dla opieki nad zabytkami informacje. Oznaczono stanowiska archeologiczne, zabytkową architekturę, układy ruralistyczne dokonano odpowiednich podziałów oraz określono odpowiednie strefy ochrony.

Podkreślenia wymaga fakt, że miejscowe plany zagospodarowania dostępne są z poziomu strony internetowej gminy - <http://www.zukowice.pl/> , oraz z poziomu portalu mapowego gminy - <http://zukowice.e-mapa.net/> jako jedna z warstw.

5.2 Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

Zgodnie z zaleceniami NID rozdział obejmuje zwięzłą charakterystykę dziedzictwa kulturowego na tle zarysu historii gminy. Nie jest to monografia historyczna ani opracowanie etnograficzne.

5.2.1 Zarys historii obszaru gminy

Brzeg Głogowski

Wieś Brzeg Głogowski zlokalizowana jest w północnej części gminy Żukowice. Położona jest na wysokiej zachodniej skarpie doliny Odry w odległości ok. 500 m od jej obecnego koryta, przez miejscowość prowadzi szosa łącząca Głogów z Bytomiem Odrzańskim. Zwarta zabudowa wioski o charakterze ulicówki, rozciąga się wzdłuż szosy Głogów – Bytom biegnącej z południa na północ.

Najstarszy przekaz pisany dotyczący wsi pochodzi z 1222 roku. Zawiera informację o przekazaniu części pola leżącego pod wsią przez Bolesława i Jarosława synów Gorislawa na rzecz nowo powstałego klasztoru augustianów w Nowogrodzie Bobrzańskim i kościoła parafialnego w Bytomiu Odrzańskim. W 1300 roku pojawia się pierwsza wzmianka dotycząca kościoła w Bregu.

W 1394 roku jako właściciel wsi wymieniany jest Mikołaj Glaubitz asesor tzw. czudu (sądu prawa polskiego) w Głogowie. Związek rodu von Glaubitz z Brzegiem potwierdza dokument z 1482 roku gdzie Melchior Georg i Christoph von Glaubitz płacą 100 guldenów czynszu z posiadanych włości. Z 1468 roku pochodzi informacja dotycząca proboszcza miejscowego kościoła, którym był wówczas Cristof Loys. W rękach rodu Głabitz Brzeg pozostaje z pewnością do czasu ślubu Julianny z Christophem Starszym von Zedlitz.

U schyłku XVI wieku wieś należy do rodziny Zedlitzów co potwierdza płyta nagrobna Georga Rudolfa, na której oprócz innych majątków wymieniony jest również Brieg. Po śmierci Georga Rudolfa w 1619 roku majątek w drodze zapisu testamentowego przechodzi w ręce Wenzela von Zedlitz, naczelnika prowincji głogowskiej, właściciela Kromolina, Brzegu Głogowskiego, Czciradza pod Kożuchowem i Gaworzyc. Jego zgon w 1624 roku otwiera drogę do majątku Hansowi Christophowi Młodszemu w którego posiadaniu pozostaje do 1637 roku. Mimo iż Wenzel i Hans Christoph mieszkają w siedzibie rodowej w pobliskim Kromolinie ich związki z Brzegiem są widoczne m.in. przez fundację na rzecz miejscowego kościoła.

Na przełomie XVII i XVIII wieku majątek brzeski należy do rodziny hrabiowskiej de Cannon, której przedstawiciele odgrywają znaczną rolę na dworze księcia Lotaryngii i Bari. Właściciele Brzegu ufundowali wówczas lampę dla miejscowego kościoła. Uczynił to w 1720 roku Kammerherr Karl hrabia von Cannon syn Klause Franza i Petronelli Defour.

W 1749 roku właścicielem Brzegu zostaje członek cesarskiej rady wojennej von Massow. W 2 połowie XVIII wieku majątek brzeski przechodzi w ręce rodziny von Zimmermann – ich obecność we wsi manifestuje się poprzez ufundowanie przez Annę Rosinę w 1774 roku chrzcielnicy dla miejscowego kościoła.

Pod koniec 1 połowy XIX wieku w Brzegu osiada Gustav Adolph Eduard von Haugwitzów królewski radca prawny. Spadkobiercy Haugwitzów sprzedają w 1866 roku majątek Karlowi Heinrichowi Ritsch z Bytomia Odrzańskiego. Po jego śmierci około 1890 roku dobra brzeskie przejmuje syn Daniel. Jeszcze za swego życia Daniel przekazuje włości w ręce syna Carla Johannes Daniela w którego rękach folwark w Brzegu pozostaje do 1945 roku. W połowie lat 40 XIX wieku we wsi znajdował się pałac i dwa folwarki, w tym jeden po prawej stronie Odry, szkoła dla dzieci rodzin ewangelickich z nauczycielem i pomocnikiem nauczycielskim, kościół katolicki ze szkołą dla dzieci rodzin katolickich, cztery młyny wodne, browar, cegielnia i 11 kramów.

Najstarszym budynkiem we wsi jest kościół wzniesiony z fundacji książęcej w końcu XII lub początkach XIII wieku, w którym zachowały się pewne elementy stylu romańskiego. Był on kilkakrotnie przebudowywany i rozbudowywany przez późniejszych właścicieli wsi. Najstarsza renesansowa siedziba rycerska datowana jest na połowę XVI wieku i wiązana była z przedstawicielami rodu von Glaubitz. Przebudowę dworu na pałac przeprowadził starosta głogowski Johanna Karl von Herberstein, z kolei von Massow rozbudował część rezydencjonalną o dwie oficyny z których jedna powstała w 1754 roku, druga w 1767.

Przylegający do pałacu ogród parkowy założono około 1770 roku na zlecenie rodziny von Zimmerman. Podwórze w obecnym kształcie uformowane zostało w pierwszej połowie XIX wieku.

Bukwica

Wieś Bukwica leży około 8 km na południowy - zachód od Głogowa, około 2 km na południe od drogi Głogów - Gaworzyce. Charakter zabudowy jest wielodrożnicowy - zabudowania położone wzdłuż kilku ulic.

Pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z początku XIV wieku i dotyczą jej właściciela- Lessotto von Danchov. W 1385 roku wzmiankowana była wieś Denchewitz. W 1399 roku właścicielem wsi był starosta i sędzia dworu książąt głogowskich – Jan von Temritz. W 1555 roku jako właściciel wymieniany był Hans von Krekwitz von Wirchwitz, z czego, wynika że Bukwica należała w tym czasie do dóbr Wierzchowice. Do połowy XVII wieku wieś należała do tej rodziny. Jako właściciele wzmiankowani byli również Christoph von Krekwitz zmarły w 1608 r. oraz zmarły w 1632 roku królewski namiestnik Abraham von Krekwitz.

W połowie XVIII wieku Bukwica należała do dóbr Glinica, a jej właścicielem był Ernst von Gottfried von Niebelschutz z Glinicy.

W 1 połowie XIX wieku właścicielem Bukwicy był porucznik Mathis. Wieś liczyła 45 domów i 388 mieszkańców w tym 25 katolików. Znajdował się tu folwark wraz z dworem,

młyn wodny z dwoma mieszkańcami, wiatrak, cegielnia, browar, osiem krosien tkackich, kram, roszarnia lnu, krochmalnia i serownia. Do majątku należał także folwark Sophienruh (część Dankowic) oraz gospoda Tantum. Pod koniec XIX wieku majątek wymieniany był jako dobro rycerskie.

W ostatniej ćwierci XIX wieku właścicielem majątku był August Maager. W latach 20 XX wieku dobro rycerskie wraz z folwarkiem Sophienruh którego właścicielem był Wilhelm Maager znajdowało się w zastawie w bankach Darmstadter und Nationalbank filia w Głogowie oraz Banku Powiatowym w Głogowie.

Majątek składał się z 262 ha, funkcjonowała krochmalnia, prowadzono uznaną hodowlę koni pełnokrwistych i owiec rasy Shropshiredown. Poza tym hodowano krowy rasy czarno - białej i nizimnej i prowadzono sprzedaż bydła zarodowego. Na skalę przemysłową uprawiano rośliny okopowe oraz prowadzono wielostronną, doświadczalną uprawę nawozów dla laboratorium w Głogowie.

W latach 30 XX wieku zmieniono nazwę miejscowości z Bukwitz na Buchenhang. Właścicielem majątku został Oscar Pohl.¹

Czerna

Wieś o nieregularnym układzie, znajduje się w pobliżu zakola Odry, przy północno-zachodniej granicy gminy Żukowice.

Miejscowość wzmiankowana w źródłach historycznych po raz pierwszy w 1376 roku. W 1454 roku zakupiona została przez Georga von Glaubitza i pozostaje własnością rodu do 1569 roku.

W 1558 roku Wolf von Glaubitz rozpoczyna budowę dworu w stylu renesansowym, być może na miejscu wcześniejszego dworu lub wieży mieszkalnej. Wykonawcą prac był Hans Lindner, budowniczy z Lwówka. W roku 1569 Czerna przechodzi w ręce rodu von Stosch, potem von Reichenberg. W 1681 roku znów przez krótki czas jest w rękach przedstawiciela rodu von Glaubitz- Baltazara.

W 1725 roku właściciel z rodu von Stosch przeprowadza renowację dworu, dodając skrzydło wschodnie budynku. W 1793 roku właścicielami Czernej są księżęta von Carolath z Siedlisk, a w 1833 roku rodzina von Buddenbrock.

W 1835 roku następuje kolejna renowacja dworu.

W rękach von Buddenbrocków pozostaje Czerna prawdopodobnie do początków XX wieku. W latach 1917-1945 jako właściciel majątku wymieniany jest Theodor Fritsche, kapitan w stanie spoczynku.

---

1 Jurek Tomasz, *Obce rycerstwo na Śląsku do końca XIV wieku*, Poznań 1996 r.

Po II Wojnie Światowej zamek należy do Stoczni Gdańskiej i służy jako dom wczasowy dla dzieci. W 1972 roku przechodzi na własność Muzeum Hutnictwa i Odlewnictwa Metali Kolorowych w Głogowie.

Dankowice

Wieś Dankowice leży ok. 8 km na południowy - zachód od Głogowa, położona jest na lekkim uboczku. Jest to niewielka wieś z nielicznymi zagrodami w nieregularnym układzie.

Pierwsza wzmianka historyczna na temat miejscowości pochodzi z 1326 roku z dokumentu wystawionego przez księcia głogowskiego - Przemka. Z niego dowiadujemy się, że właścicielem Dankowic (wówczas Denckwitz) był rycerz Lessot von Danechwicz.

Następna wzmianka to dopiero wiek XVII. Miejscowość należała wtedy do Adama von Kottwitz żyjącego w latach 1599 – 1662. Był on starostą głogowskim, właścicielem Konotopu, Bojadły, Jakubowa i Dankowic. Po śmierci jego syna Ernesta Henryka właścicielem został syn tegoż Adam Mikołaj.

W 1971 roku miejscowość należała do rodziny von Bessevitz, w 1802 roku do rodziny Maagierów. Po nich właścicielami Dankowic do roku 1945 zostają Polowie.

Siedzibą właścicieli był pałac założony w końcu XVII wieku lub na początku XVIII. Nieznany jest jego ówczesny wygląd. Około połowy XIX wieku został gruntownie przebudowany w stylu neoklasycystycznym.

Budynek założony jest na planie podkowy z niewielkim dziedzińcem w środku. Murowany, dwukondygnacyjny i podpiwniczony, nakryty dachem czterospadowym. Siedmioosiową ścianę frontową urozmaica lekko wysunięty ryzalit, obejmujący trzy osie okien. Ozdobiony jest pilastrami dźwigającymi trójkątny naczółek. Znajduje się w nim główny portal dostępny po schodach, nad którym na całej długości ryzalitu rozciąga się listwa zdobiona ornamentem roślinnym. W skrzydle północnym znajdują się drugie drzwi z krużgankiem, przez które wychodziło się do ozdobnego ogrodu, pochodzącego z drugiej połowy XIX wieku. Znajdują się w nim między innymi 150-letnie cisy i buki. Z pozostałych stron pałacu znajdują się zabudowania folwarczne.

Od wschodu do kompleksu pałacowego przylega park krajobrazowy (założony w połowie XIX w.), w którym znajdują się dwa stawy.

Dobrzejowice

Miejscowość Dobrzejowice zlokalizowana jest 8 km na północny zachód od wsi Żukowice. Położona jest przy szosie łączącej Bytom Odrzański z Głogowem. Około 600 metrów od zabudowań wsi przebiega linia kolejowa relacji Szczecin – Wrocław. Zabudowania wsi rozmieszczone są po obu stronach szosy Bytom – Głogów. Zabudowa miejscowości generalnie jest zwarta o charakterze podwójnej rzędówki. Na południowym skraju wsi około 300 metrów na południe od szosy prowadzącej z Dobrzejowic do Kromolina i Kropiwnika usytuowany jest zespół folwarczny.

Po raz pierwszy informacja dotycząca miejscowości pojawiła się w źródłach pisanych w 1376 roku - wieś występowała wówczas pod nazwą „Dobrowiz”.

W 1482 roku jako właściciel wymieniany jest Melchior von Glaubitz, a w 1493 roku bracia Georg Christoph i Melchior von Glaubitzowie. W XVI wieku dane dotyczące miejscowości występują wraz z informacjami na temat pobliskiej wsi Czerna, której posiadaczem był Ernst von Glawbenitz a w 1557 roku jego syn Wolf wraz z żoną Marią - budowniczy dworu w Czernej.

W początkach XVII wieku panem na Dobrzejowicach był Goerg Rudolph von Zedlitz, starosta głogowski właściciel Gaworzyc i Szczepowa, zmarły w 1619 roku. W rękach rodziny wieś utrzymywała się do 1665 roku kiedy to nabyła ją rodzina van Stoso, będąca w jej posiadaniu do 1676 roku.

W XIX wieku Dobrzejowice są folwarkiem majątku w Czernej należącego do rodziny hrabiów, a pod koniec XIX wieku baronów von Buddenbrock. Ostatnim przedstawicielem tego rodu w Czernej i Dobrzejowicach był podpułkownik Alfred baron von Buddenbrock, szambelan dworu królewskiego.

Około 1840 roku we wsi znajdowało się 69 domów w których zamieszkiwało 535 osób. Na terenie wioski znajdował się folwark, jedno wolne gospodarstwo chłopskie, szkoła dla dzieci rodzin ewangelickich, roszarnia, dwa wiatraki, cegielnia, browar, dwie gospody, cztery warsztaty tkackie, 17 warsztatów rękodzielników i dwa składy kupieckie.

Domaniowice

Wieś położona jest ok. 5 km na południe od drogi Głogów - Bytom Odrzański. Dawna nazwa miejscowości to Magłowice niem. Eschen-hagen Otl dawniej Mangelwitz Buschacker. W roku 1305r. - Domagnewitz alias Magilwitz, w 1360 r. - Mangelwitz. Nazwa miejscowości wywodzi się od niezachowanego w dawnych dokumentach staropolskiego imienia Domagniew².

Na terenie Domaniowic zostały przeprowadzone archeologiczne ratownicze badania wykopaliskowe, podczas których archeolodzy odkryli relikty osady wczesnośredniowiecznej. Zamieszkała była prawdopodobnie w VII w. n.e., czyli w tzw. młodszym horyzoncie

---

2 M. Malec, *Obraz rodziny w słowiańskich imionach złożonych*, [w:] *Rozprawy slawistyczne* nr 16, Słowiańskie composita antroponimiczne, Lublin 2000.

wczesnosłowiańskim (faza II). Osada w Domaniowicach funkcjonowała równocześnie z inną, o podobnym charakterze, w Kromolinie i obok trzech tego rodzaju stanowisk w Żukowicach należy do najstarszych siedzib Słowian nie tylko na Śląsku, ale i w Polsce.

Glinica

Wieś Glinica leży ok. 6 km na zachód od Głogowa. Jest to niewielka osada, która narosła wokół założenia pałacowo - folwarcznego, zajmującego wraz z parkiem większy obszar miejscowości. Usytuowana jest po wschodniej stronie szosy biegnącej między dwoma głównymi traktami Głogów – Bytom Odrzański i Głogów – Kłobuczyn. Jest to wieś pańska z nieliczną nieregularnie rozłożoną zabudową włościąską.

Początki Glinicy sięgają późnego średniowiecza. Pod koniec XVI wieku wzniesiono tu renesansowy dwór, który został silnie przekształcony na początku XX wieku. Przez cały historyczny okres do 1945 roku majątek należał do rodziny von Nibelschütz, której potomkowie mieszkają w Niemczech.

Zespół pałacowo - folwarczny położony w północnej części miejscowości ma dość nieregularną formę, zbliżoną do rombu. Pałac usytuowany jest we wschodniej części założenia, poprzedzony rozległym dziedzińcem gospodarczym i obrzeżony zróżnicowanymi, długimi budynkami gospodarczymi i mieszkalnymi. Tuż za pałacem na wschód i północ od niego rozciąga się dość rozległy park krajobrazowy. Po drugiej stronie szosy na wzgórzu znajdują się zniszczone grobowce rodowe z końca XIX wieku do których prowadzi kasztanowa aleja.

Zespół zabudowań folwarcznych jest niejednorodny, powstał zapewne w miejscu wcześniejszych zabudowań w XIX wieku. Dwie sąsiadujące z pałacem oficyny mieszkalne zostały wzniesione równocześnie w 1823 roku. Także w 1 połowie XIX wieku zostały wybudowane: duża obora południowa, przekształcona w XIX wieku oraz stajnia i wozownia zamykająca dziedziniec od północy także przekształcona w 2 połowie XIX wieku. Z 2 połowy XIX wieku pochodzi interesująca oficyna mieszkalno - gospodarcza zamykająca dziedziniec od południa. W zbliżonym czasie powstała także prawdopodobnie obora – obecnie dom mieszkalny nr 13. Pod koniec XIX wieku wybudowano „dwojak” zamykający od północy ciąg budynków przy dziedzińcu.

Z początku XX pochodzą: duża stodoła zamykająca od zachodu dziedziniec; dobudowana do niej od północy stodoła z wozownią oraz wzniesiony w 1910 roku reprezentacyjny dom administratora.

Góra Św. Anny

Przysiółek Góra św. Anny to część sołectwa Kromolin. Położona na malowniczym wzgórzu niewielka miejscowość stanowi część obszaru Wzgórz Dalkowskich.

Na zalesionym wzgórzu (ukryta wśród drzew, latem niewidoczna) usytuowana jest kaplica p. w. św. Anny. Droga do niej prowadzi schodkami i stromą ścieżką.

Pierwszy raz miejscowość wymieniona była w źródłach historycznych w 1514 roku. Obecny budynek sakralny zawdzięcza swój wygląd właścicielowi Kromolina, którym był hrabia Johann Christoph von Churschwandt. W 1716 roku rozpoczął on budowę murowanej kaplicy na miejscu poprzedniej drewnianej. W 1740 roku otrzymała ona dziedziniec, otoczony półkolistymi arkadami, co utworzyło rodzaj atrium.

Jest to kaplica pątnicza dla pielgrzymów. O datach jej renowacji świadczą napisy na tylnej części ołtarza - 1796, 1881 i 1882. Wyposażenie wnętrza jest utrzymane w stylu barokowym. Przed kaplicą stoi figura św. Jana Nepomucena.

Kamiona

Niewielka wieś znajdująca się 5 km na zachód od Głogowa położona klinem między głównymi drogami Głogów – Nielubia- Kłobuczyn oraz Głogów – Żukowice – Bytom Odrzański.

Kamiona wzmiankowana jest w dokumentach pisanych od 1319 roku pod nazwą Czoberin, wtedy to właścicielem wsi był Nikolas von Bresnitz. W późniejszych dokumentach XIV i XV wiecznych, aż do 1486 roku wieś wymieniana jest jako własność mieszczan głogowskich. W 1486 roku przechodzi w ręce Ernsta von Tschambor i już wtedy dokumenty wspominają o istniejącym tu dworze i ogrodzie. W 1631 roku wierzyciel wdowy po Paulu Kunke sprzedał majątek w Kamioniej Baltazarowi von Mutschelnitz, który to przekazał go córce Annie, po mężu wdowie Trach. Jej wnuk Georg Heinrich von Trach (od 1714 roku) zostawił z kolei Kamionę swojej córce – Helenie Annie. Po jej śmierci odziedziczył ją wdowiec baron Daniel Christoph Kotulinsky – Jeltisch. Na przełomie XVIII-XIX wieku jako właściciel wymieniany jest von Vitzthum, a w 1804 roku wieś nabywa rodzina Bailów, której własnością pozostaje ona do czasów II wojny światowej. Po wojnie dwór i posiadłość przejęta zostaje przez Państwo Polskie i rozparcelowana między rolników indywidualnych, część własności zatrzymuje gmina.

Dwór w Kamioniej powstawał w kilku etapach budowlanych. Jego poprzednikiem była wzmiankowana w źródłach budowla, prawdopodobnie drewniana. Dzisiejszy dwór powstał w pierwotnej postaci w 2 połowie XVII wieku. Z tego okresu pochodzi korpus budowli. Kolejne poważne prace budowlane przeprowadzono w 1 połowie XVIII wieku. Wtedy być może dobudowano alkierz. Powstały również monumentalne schody przed elewacją wschodnią. Druga połowa XIX wieku stanowi czas kolejnych przebudów. W skutek tych prac dwór otrzymał zachowany częściowo do dziś wystrój elewacji. Późniejsze zmiany bryły wprowadzono w XX wieku, wtedy to powstały małe przybudówki pełniące rolę ganków.

Kłoda

Miejscowość usytuowana jest przy drodze wojewódzkiej nr 292 relacji Głogów - Nowa Sól, oraz powiatowej nr 1021 relacji Kłoda - Glinica - Zabłocie, w odległości ok. 7 km od Głogowa.

Dawne nazwy miejscowości to Kłodów niemiecka Kladau. W 1310 r. - Cloda, w 1335 r. - Cladow.

Najstarszym budynkiem we wsi jest gotycki kościół parafialny p. w. św. Bartłomieja. Po raz pierwszy wymieniony w 1366 roku. Zbudowany w wieku XIV, gotycki. Kruchta i zakrystia dostawione w 2 połowie XIX wieku - murowane z cegły przy użyciu układanej dekoracyjnie zendrówki. Szczyty wzniesione z kamienia polnego. Jednonawowy, z węższym prostokątnym prezbiterium, do którego od północy przylega zakrystia - wewnątrz nakryte sklepieniami krzyżowo - kolebkowymi, wspartymi na przyściennych filarach. Z dawnego wyposażenia zachowana została gotycka, kamienna chrzcielnica z XIV wieku, barokowy chór i rokokowa ambona.

Jednym z najstarszych zabytków architektury jest również budynek dawnego spichlerza położony przy domu nr 1. Barokowy, wzniesiony w XVIII wieku, murowany z cegły, prostokątny, parterowy z falistymi szczytami. Jedno z pomieszczeń nakryte sklepieniem kolebkowym z lunetami.

Kromolin

Wieś Kromolin zlokalizowana jest w północno – zachodniej części gminy Żukowice odległości około 5 km na zachód od siedziby gminy. Położona jest około 300 m na wschód od szosy wiodącej z Gaworzyc w kierunku Bytomia Odrzańskiego przy odbiegającej od niej drodze prowadzącej w stronę oddalonej o 2 km na wschód trasy Jelenia Góra – Zielona Góra.

Miejscowość leży na terenie pagórkowatym na obszarze Wzgórz Dałkowskich wznoszących się nad doliną Odry. Przez wieś przepływa z zachodu na wschód niewielki strumyk.

Zwarta zabudowa wioski o charakterze podwójnej ulicówki połączonej przecznicami rozciąga się wzdłuż strumienia. W centrum wsi usytuowany jest murowany kościół wzniesiony w stylu tzw. gotyku wiejskiego, oskarpowany, kilkakrotnie przebudowywany i rozbudowywany, zwieńczony wysokim dwuspadowym dachem krytym dachówką.

Najstarsza wzmianka dotycząca historii wsi pochodzi z 1305 roku. W dokumencie sądowym jako świadek występuje niejaki Jakobus von Schonaw. W dokumencie pochodzącym z 1334 roku jako świadek wymieniony jest Cunnod von Schonow, być może chodzi tu o Kunada von Zedlitz, marszałka księcia Henryka jaworskiego, żyjącego w latach 1314 – 1359.

W 1335 roku pojawia się pierwsza wzmianka na temat kościoła we wsi Sthinow. W roku 1346 funkcję radnego ziemi głogowskiej pełni Johann von Schonaw. Funkcję kanonika głogowskiego pełnił w latach 1381 – 1387 Peter von Schonaw. Pierwszym znanym z imienia i nazwiska właścicielem Kromolina jest Christoph von Zedlitz Starszy zmarły w 1566 roku, ożeniony z Julianą z domu von Glaubitz, zmarłą w 1573 roku. Jego następcą został Christoph Młodszy który władał majątkiem tylko 5 lat. Dobra kromolińskie przejął po nim brat Georg wraz z żoną Ursulą z domu von Kittlitz pochodzącą z Ławy koło Szprotawy. Georg wystawia w 1573 roku testament w myśl którego po jego śmierci w 1576 roku majątek zostaje podzielony między żonę i dzieci oraz Georga

Rudolfa von Czedlicz /Zedlitz/ zamieszkującego wówczas w Brzegu Głogowskim. Po śmierci Ursuli majątek dziedziczy Hans ożeniony z Anną z domu von Bockin.

Po wygaśnięciu rodu von Zedlitz w Kromolinie około połowy XVIII wieku wieś nabywa Balzer Siegmund von Kupferwolf auf Zoebelwitz. Po jego śmierci w 1779 roku dochodzi do podziału majątku między synów Wolfa Kurta i Heinriha Siegmunta. Do 1840 roku właścicielem wsi jest radca poselstwa Legationsrath von Jordan. W latach 80 i początkach 90 tych XIX wieku majątek dziedziczy po nim żona Agnes. Po jej śmierci Kromolin przechodzi w ręce syna Emila - królewskiego radcy urzędowego Amtsrath, który przed 1912 rokiem współzadzi majątkiem wraz z synem Joachimem. W rękach Joachima pozostaje Kromolin do 1945 roku.

Nielubia

Pierwsze wzmianki historyczne pochodzą z 1305 r.- Nelub. W 1323 r.- Nyloube, w 1352 r.- Neluba.

We wsi znajdują się dwa zabytkowe kościoły: p. w. św. Michała i p. w. Matki Boskiej Częstochowskiej. Ten pierwszy to kościół o stylu gotyckim z XIV wieku. Wzmiankowany w roku 1323. W tym czasie istniała już zapewne obecna gotycka budowla. W XV wieku powiększony został o wieżę i zakrystię oraz nakryty sklepieniami. Murowany z kamienia polnego, wieża i szczyt wschodni z cegły o układzie polskim z użyciem układanej w romby zendrówki. Budowla jednonawowa z prostokątnym prezbiterium, z wieżą od zachodu. Przy prezbiterium od północy zakrystia. Prezbiterium nakryte sklepieniem krzyżowo-żebrowym, nawa sklepieniem kolebkowym z lunetami. Zachowane gotyckie ostrołukowe portale w ścianie zachodniej wieży i w przejściu z kruchty pod wieżę do nawy. Wschodni szczyt prezbiterium zdobiony bogato blendami i sterczynami. Wystrój wnętrza późnobarokowy z XVIII wieku. Zachowały się w nim portale gotyckie w zachodniej stronie wieży i w przejściu z kruchty do nawy. Wnętrze kościoła jest późnobarokowe z XVIII wieku.

Drugi kościół jest poewangelicki z XIX wieku. Obecnie jest to kościół pomocniczy parafii św. Jakuba w Jakubowie. Obecność dwóch kościołów (katolickiego i ewangelickiego) jest bardzo charakterystyczna na Śląsku z racji występowania jednocześnie dwóch wyznań na dużym obszarze regionu.

Słone

Słone dawniej Wydynów, niem. Weizenau Otl dawniej Schloin /ZIEBERN/. Wieś wzmiankowana po raz pierwszy w 1319 r. Z najstarszych zabytków można wymienić zabytkową dzwonnice z XII wieku, Kaplicę cmentarną (dawnie mauzoleum) pochodzącą z 1709 roku oraz cmentarz parafialny z 1864 r.

Wieś jest skanalizowana, posiada również sieć wodociągową, gazową i telefoniczną. Jej dodatkowym walorem jest niedalekie sąsiedztwo Głogowa.

Szczepów

Miejscowość Szczepów leży ok. 16 km na zach. od Głogowa, 4 km na południe od szosy Głogów - Nowa Sól - Zielona Góra. Na północnym stoku Wzgórz Dałkowskich. Jest to mała miejscowość o wyraźnej genezie wsi dworskiej, powstałej wokół majątku ziemskiego. Oprócz rezydencji z folwarkiem, kilku małych zagród włościąńskich znajduje się tam jeszcze duże gospodarstwo hodowlane i trzy betonowe bloki mieszkalne wzniesione w latach 70- i 80- tych XX w.

Pierwsza historyczna wzmianka o Szczepowie pochodzi z 1251 r. Sepovo należało do dóbr biskupstwa wrocławskiego, lecz po zamianie wsi z księciem Konradem Głogowskim ten ostatni nadaje wieś rycerzowi Boicessi, która jako lenno rycerskie rozwija się gospodarczo. Zmienia też często właścicieli. Na początku XVI w. jest własnością Krzysztofa v. Glaubitz z linii Alt Gabel, a następnie Krzysztofa v. Glaubitz z linii brzesko - bytomskiej. W rękach tego rodu znajdował się Szczepów do 1621 r. W 2. połowie XVIII w. właścicielami zostają Schlabrendorfowie, w ich rękach miejscowość pozostawała do 1945 roku.

Zespół rezydencjonalny zajmuje centrum wsi, po wschodniej stronie drogi wiejskiej na południe od rezydencji oraz po zachodniej stronie drogi znajdują się zabudowania folwarczne. Na północ i wschód rozległy park krajobrazowy. Oficyna stoi skośnie w stosunku do drogi, poprzedza dziedziniec paradny, za którym znajduje się pałac otoczony fosą. Na przedłużeniu skrzydeł oficyny centralnej stoją symetrycznie dwie inne, mniejsze oficyny tworzące dodatkowe zamknięcie dziedzińca. Na osi centralnej części oficyny znajduje się szeroki wjazd na dziedziniec.

Wzniesiony w 2 połowie XVII w. dwór dla v. Schlabrendorf został w latach 30 -tych XVIII w. przebudowany na barokowy pałac poprzedzony paradnym dziedzińcem zamkniętym od frontu - od południowego - zachodu trójramienną reprezentacyjną oficyną. Dachowe chorągiewki z datą 1795 (niezachowane) odnosiły się zapewne do jakiejś przebudowy dachu.

Czas powstania na drugą połowę XVIII w. potwierdza m. in. forma portalu oraz obramienia okienne wraz z dekoracją ramową między nimi na zachód od portalu. Prawdopodobnie w latach 80-tych XIX w. została zaadaptowana kaplica oraz stajnia w skrzydle wschodnim. Wieżba skrzydła zachodniego pochodzi z 1842 roku. Skrzydło to było także przebudowywane w latach 80-tych XIX w.

Po 1945 roku dokonano małych przebudów aranżujących wnętrza na mieszkania pracowników PGR. Przekuto niektóre okna na wyjścia. W ostatnich latach w ramach zabezpieczenia budynku przed dewastacją i kradzieżą materiału budowlanego zamurowano okna oraz wejścia na parterze.

Zabłocie

Wieś Zabłocie zlokalizowana jest w południowo - zachodniej części gminy Żukowice w odległości około 3,6 km na południe od siedziby gminy. Położona jest około 1000m

na północ od szosy łączącej Głogów z trasą Szczecin - Wrocław, przy drodze prowadzącej w kierunku Żukowic i Kłody, około 1,5 km na północ od niej znajduje się wieś Glinica.

Zabłocie usytuowane jest na terenie znacznie pofalowanym, na południowych stokach Wzgórz Dałkowskich, w dolinie niewielkiego południowego dopływu Odry. Wokół wsi rozciągają się pola uprawne i pastwiska, a na północ od niej znajduje się niewielkie jezioro, którego brzegi porastają drzewa liściaste i iglaste. Zabudowania Zabłocia - o charakterze ulicówki - rozmieszczone są po obu stronach drogi prowadzącej do Żukowic.

Jak wynika z informacji zawartych w źródłach historycznych wieś istniała już w początkach XIII wieku, była to wówczas wioska książęca, z której czynsze nadał Henryk Brodaty nowo powstałemu zakonowi augustianów w Nowogrodzie Bobrzańskim (Naumburg). W początkach XV wieku Zabłocie jest w posiadaniu braci Nickela i Kunze von Gleyviz, którzy w 1426 r. sprzedają ją Hansowi Arnoldowi. W 1447 roku jego następcy - bracia Mertin i Nickel - przenoszą prawa własności do wsi na braci Nickela, Georga i Laslawa von Nebilschitzen (Niebelschütz), którzy osiadają w pobliskiej Glinicy. Od tego momentu nieprzerwanie do 1945 r. Zabłocie pozostaje w ramach majątności tegoż rodu jako folwark Glinicy.

W oparciu o źródła historyczne wymienić można wielu przedstawicieli tejże rodziny związanych z Zabłociem. W 1513 r. wymieniany jest Ernst Nibelschutz, a w latach 1616, 1521 i 1540 Nickel Niebschutz zu Stomberg, który przeznaczył 2 i 1/2 marki czynszu ze swego ogrodu w Głogowie na rzecz kościoła parafialnego w tym mieście. Prawdopodobnie jego bezpośrednim następcą był Hans świadek na procesach odbywających się w latach 1653 i 1567. W tych samych okolicznościach pojawia się imię Niclasa w 1611 r. W 1675 r. występuje w źródłach Balthasar von Niebeischütz, który nabył wówczas wieś Kummernig (Komorniki). Po śmierci Balthasara dochodzi do podziału majątku. W 1687 r. cesarz Leopold wystawia list lenny na wsie Zabłocie i Drożów (Hünderey - Hünerei) Heinrichowi Gottfriedowi i Balzerowi Nicolowi v. Niebelschütz.

W 1693 r. jako właściciel obu wiosek wymieniany jest już tylko Balzer Nicol. W roku 1729 lenno na Zabłociu sprzedane zostało Balzerowi Sigismundowi von Unruh. Jednak już w 1746 r. panem na Zabłociu jest ponownie przedstawiciel rodu von Niebelschütz - Balthasar i jego pasierb Adam Alexander Magnus von Stosch. W roku 1752 dochodzi do ponownego złączenia Zabłocia z Glinicą - właścicielem całości zostaje wówczas Ernst Gottfried oraz jego żona Beate Elisabeth z domu von Studnitz, która po śmierci męża w 1778 r. przez kolejnych 7 lat jest dziedziczką całości dóbr rodowych. W 1 połowie XIX wieku właścicielem Zabłocia jest podporucznik von Niebelschütz ze wsi Mycielin koło Nowego Miasteczka. Jego następcą zostaje Ernst mieszkający w Glinicy, po którym z kolei dziedziczył Felix, a po jego śmierci około 1895 r. córka Alessa, w której rękach wieś znajdowała się jeszcze w 1937 r.

Zameczno

Wieś Zameczno zlokalizowana jest w zachodniej części gminy Żukowice, w odległości ok. 3,5 km od tej miejscowości. Położona jest na południe od szosy łączącej ze sobą drogi

Bytom Odrzański – Gaworzyce i Bytom Odrzański – Głogów. Zameczno leży w terenie pofałdowanym na wschodnich stokach Wzgórz Dałkowskich na zachodniej krawędzi doliny Odry. Wokół miejscowości rozciągają się tereny użytkowane rolniczo, głównie pola uprawne i łąki położone wzdłuż niewielkich dopływów Odry. Zabudowania wsi o charakterze ulicówki rozmieszczone są wzdłuż drogi prowadzącej na południe w stronę wsi Kłoda.

Najstarszym znanym właścicielem folwarku w Zamecznie był Zakon św. Ducha którego klasztor i szpital znajdował się od 2 połowy XIV wieku w Głogowie. Zakon oddawał wieś w dzierżawę. Dzierżawcami Zameczna byli przedstawiciele rodu Połowicz, w 1408 Hans von Samencz w 1605 roku Hans Tschawricke, a po nim Christoph i Jorge Schawerke. W 1527 roku zakonnicy św. Ducha opuścili Głogów i zrezygnowali z posiadanych w okolicy majątków; w tym również z Zameczna.

Po 1527 roku wieś zostaje włączona w majątek w pobliskim Szczepowie należącym wówczas do rodu von Glaubitz. Wydaje się że istniały dwie odrębne siedziby rodu von Glaubitz, z których jedna - von Rhey, późniejsza Reihe była w posiadaniu folwarku w Zamecznie. Jednym z przedstawicieli rodu był Christoph zmarły w 1673 i roku pochowany w kościele w Kurowie Wielkim. W początkach XVI wieku właścicielem majątku Rhey był dalszy krewny rodziny Albrecht zmarły w roku 1621. Część Szczepowa oraz Zameczna stała się posagiem nieznaney z imienia siostry Albrechta.

Po roku 1765 Zameczno jest w posiadaniu Johanna Josepha hrabiego von Nostitz, który sprzedaje Dalków i Zabłocie Augustowi Gottliebowi von Liebermannowi. Po jego śmierci Zameczno pozostaje w rękach jego żony Karoliny Wilhelminy z domu von Stosch urodzonej w 1769 r., zmarłej w 1838 r. Jej następcą jest nieznaney z imienia syn pełniący funkcję ministra Króla Pruskiego. Prawdopodobnie w drodze kupna Zameczno staje się własnością doktora praw Juliusa von Hellmanna z Dalkowa (wymieniany w 1886 i 1891 r.). Około 1895 r. folwark w Zamecznie wraz z całym majątkiem dalkowskim przechodzi w ręce kapitana, a później majora Richada von Hindersin i jego nieznaney z imienia, małżonki. Ostatnią przed 1945 r. właścicielką folwarku w Zamecznie jest Ilse Münch z domu Hansemann.

Żukowice

Żukowice leżą ok. 6 km na zachód od Głogowa, przy trasie Głogów - Bytom Odrzański. Jest to historyczna, duża wieś o gęstej zabudowie gospodarstw leżących wzdłuż dwóch równoległych dróg biegnących z południa na północ. W zachodniej części usytuowane były dwa zespoły pałacowe, z których jeden został częściowo rozebrany w 1974 r.

Wieś w II połowie. XIV w. należała do von Bibersteinów następnie do von Berge. Nieistniejący już pałac wzniesiony został w 1587 r. przez Joachima von Berge. Datownik na elewacji zachodniej stodoły w zespole folwarcznym informuje że w 1854 roku właścicielem majątku był Ernst von Berge. Na elewacji północnej obory zachował się z kolei datownik: R. v. B. u. H. 1878 r. W 1886 roku właścicielem Żukowic był Maksymilian von Berge. Majątek zajmował powierzchnię 382 ha; w tym ziemi ornej 242 ha, 112 ha łąk, 11 ha pastwisk, 7 ha lasów 7 ha wód, 3 ha stanowiły nieużytki. W końcu XIX wieku

w majątku działała mleczarnia parowa. Właścicielem nadal pozostawał Maksymilian von Berge, miał prawo do dziedziczenia majątku Kladau i folwarku Friederikenhof.

Pod koniec XIX wieku majątek przechodzi w ręce Guido vom Berge und Herrendorf i zajmuje powierzchnię 375 ha. W 1912 roku właścicielem jest Bolko vom Berge und Herrendorf. Powierzchnia majątku nie ulega zmianie, park zajmuje 3 ha z ogrodem i podwórzem. Hoduje się bydło rasy eldenburskiej. Od 1914 roku właścicielem jest Joachim von Berge und Herrendorf a zarządcą Żukowic jest Hermann Kutter. Hodowane jest bydło rasy wschodniofryzyjskiej i owce rasy Merynos. W rękach potomków tej rodziny założenie pozostawało do wybuchu II Wojny Światowej. Po wojnie majątek przechodzi na własność Skarbu Państwa.

Z założenia rezydencjonalnego zachował się ogród ozdobny i resztki parku z II połowy XIX w. oraz mur ceglany z wnękami.³

5.2.2 Krajobraz kulturowy

W rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „Krajobraz kulturowy to przestrzeń, historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze”.

Gmina Żukowice leży w powiecie głogowskim w województwie dolnośląskim. Zajmuje powierzchnię około 68,09 km². Od północnego - zachodu przez Odrę gmina graniczy z gminą Kotla, od północnego-wschodu i wschodu z miastem Głogowem, od południowego-wschodu z gminą Gaworzyce w powiecie polkowickim, a od zachodu z gminą Bytom Odrzański w powiecie nowosolskim województwa lubuskiego. Grunty rolne stanowią 83,1%, a lasy i zadrzewienia 5,9% jej powierzchni. Liczba ludności wynosi około 3500 osób.

W granicach gminy znajdują się 2 jednostki fizyczno - geograficzne - obniżenia Głogowsko - Milickie (Pradolina Głogowsko - Barycka) i Wał Trzebnicki (Wzgórza Dalkowskie).

W gminie Żukowice znajduje się fragment obszaru chronionego krajobrazu Wzgórza Dalkowskie. Zajmuje on obszar 625 ha, co stanowi 9,1% powierzchni gminy. Obszar ten został utworzony ze względu na mało zniekształcone środowisko leśne oraz dla wyróżnienia walorów krajobrazowych i turystycznych Wzgórz. Cechą charakterystyczną obszaru są liczne pagórki i wzniesienia moreny czołowej porożcinane gęstą siecią dolin. W gminie Żukowice obszar ten zajmuje część obrębu Kromolina, położoną na południe od drogi wojewódzkiej.⁴

Gmina Żukowice jest w przewadze gminą rolniczą w której użytki rolne stanowią ponad 80% wszystkich ziem w gminie. Miało to - i ma nadal - znaczący wpływ na kształt

³ Informacje pochodzą z Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Legnicy.

⁴ Program ochrony środowiska dla Gminy Żukowice

krajobrazu kulturowego. Gminę cechuje niska gęstość zaludnienia. W wyjątkowe walory przyrodnicze, wkomponowane zostały wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne człowieka. Są to zarówno pojedyncze obiekty i zespoły budowli, dzieła sztuki, elementy zagospodarowania przestrzeni oraz krajobrazy wiejskie. Wszystkie one kształtują świadomość i tożsamość regionalną mieszkańców. Przetrwwały budynki mieszkalne murowane wzniesione na przestrzeni XVII i XIX wieku. Liczna zabudowa - znana z przekazów - uległa zniszczeniu. Należy zaznaczyć, iż zachowana historyczna zabudowa w dużej mierze znajduje się w niezbyt dobrym stanie technicznym. W Gminie Żukowice w sporej liczbie przypadków w towarzystwie zabytkowych stodoł czy obór funkcjonują nowe murowane domy. Jeśli zaś mieszkańcy użytkują domy zabytkowe zabudowania gospodarcze często są znacznie przebudowane i tracą swe walory. Często też stają się zbędne i przeznaczają się do rozbiórki. W każdym z powyższych przypadków ma to negatywny wpływ na krajobraz kulturowy.

W krajobrazie kulturowym Gminy Żukowice na pierwszy plan wysuwają się obok architektury sakralnej zespoły dworsko-parkowe. O ile kościoły są w przewadze zadbane i mogłyby stanowić turystyczną wizytówkę gminy o tyle dworom i folwarkom trzeba poświęcić jeszcze wiele uwagi i środków.

Szczególnie cennym elementem krajobrazu kulturowego z terenów gminy są dobrze zachowane układy ruralistyczne, które wpisane są do GEZ. Należy zwrócić uwagę na zachowanie charakteru tych układów poprzez odpowiednią politykę planistyczną gminy.

Warto zwrócić uwagę na elementy dawnego nazewnictwa, obecne do dziś w nazwach zwyczajowych wielu części miejscowości.

Obszar Gminy Żukowice posiada pewne możliwości rozwoju turystyki, które obecnie są tylko w niewielkim stopniu wykorzystane. Rozwój nowoczesnej turystyki wymaga bowiem znacznych nakładów finansowych. Obok walorów krajobrazowych (Wzgórza Dalkowskie czy Dolina Odry) liczne są tu zabytki: kościół parafialny p.w. Bożego Ciała w Brzegu Głogowskim, zespół dworski w Szczepowie na który składają się: pałac, oficyny dworskie (XVIII i XIX w), kaplica grobowa von Schlabrendorfów, oraz park, w którym występują cenne, tropikalne okazy (np. jodła mikko, cyprysniki, kłęk kanadyjski, orzech czarny i wiele innych), zabytkowy pałac w Bukwicy, dwór w Czernej, kościół w Żukowicach, pałac w Dankowicach.

Obcowaniu z wyjątkowym krajobrazem kulturowym Gminy Żukowice sprzyja istnienie szlaków turystycznych;

- Stacja PKP Gaworzyce – Mieszków – rezerwat „Wąwóz Konwaliowy” – Mierzów – Góra Św. Anny – Kromolin – Czerna – Brzeg Głogowski – Wróblin Głogowski – Głogów
- Stacja PKP Kłobuczyn – Wierzchowice – Glinica – Zabłocie – Żukowice - Głogów

Aby zapobiec negatywnym zmianom krajobrazu kulturowego, należy podjąć działania zachowujące i przywracające naturalną roślinność i architekturę regionalną. W celu ochrony walorów kulturowych zaleca się systematycznie i stopniowo nadawać istniejącym budynkom

charakter regionalny. Zmiana pokryć dachowych, kolorystyki ścian, wprowadzanie regionalnych elementów i dekoracji mimo iż jest kosztowne daje znakomite efekty. Warunki zabudowy już na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powinny być ustalane tak, aby uniknąć wznoszenia form dysharmonijnych z otoczeniem oraz aby nowo powstające budynki lokowane były zgodnie z historycznymi i regionalnymi układami przestrzennymi.

5.2.3 Obiekty zabytkowe nieruchome na terenie Gminy Żukowice

5.2.3.1 Obiekty objęte wpisem do rejestru zabytków

Do rejestru zabytków nieruchomych z terenu Gminy Żukowice wpisano najcenniejsze zabytki. Są to w szczególności obiekty sakralne, cmentarze oraz założenia dworsko-parkowe.

BRZEG GŁOGOWSKI**▲ Kościół parafialny p. w. Bożego Ciała, A/1445/159, 14.03.1961 r.**

W północnej części wsi znajduje się kościół parafialny p. w. Bożego Ciała, orientowany, murowany z kamienia i cegły o rozbudowanym rzucie i bryle, nakryty dachami dwuspadowymi pokrytymi dachówką z wieżą pokrytą dachem czterospadowym.

Najstarszymi jego elementami, pochodzącymi z XIII stulecia, są zachowane w całości romańskie mury nawy głównej. Część wschodnia romańskiego założenia składała się z prezbiterium i kolistej absydy. Ściany nawy zdobił arkadowy fryz. Wieżę dobudowano w pierwszej połowie XIV wieku, a trzy stulecia później prezbiterium rozbudowano o dwie kaplice - północną i południową.

Kaplice oraz prostokątna absyda posiadają sklepienia krzyżowe bez żebrów (z bogatą barokową sztukaterią), nawa zaś – sklepienie żagielkowe. W XVIII wieku dobudowano zakrystię. W wyposażeniu wnętrza, w którym znajdują się fragmenty architektury romańskiej, dominują elementy renesansowe i barokowe. We wnętrzu kościoła znajdują się między innymi renesansowe płyty nagrobne małżeństwa von Glabitz – właścicieli pobliskiej wsi Czerna i ołtarz fundowany przez Wenzela von Zedlitz.

▲ Plebania, A/1447/670, 18.12.1963 r.

Plebania przy kościele p. w. Bożego Ciała, datowana na XIX wiek. Powstała w stylu klasycystycznym. Obecnie w bardzo dobrym stanie technicznym.

▲ Cmentarz przykościelny, A/1446/783/L, 28.12.1987 r.

Cmentarz przy kościele p. w. Bożego Ciała z XIII wieku. Najstarszy pochówek pochodzi z 1567 roku. Od początku XX wieku układ nagrobków rzędowy, wcześniejszy układ mogił nie zachowany. Nagrobki wolnostojące.

▲ **Pałac, A/2777/154/304/L, 14.03.1961 r.**

Budynek pałacu wzniesiony w XVI wieku, gruntowną przebudowę przeszedł w 2 połowie XVII wieku. Jest to obiekt murowany z cegły na fundamentach ceglano - kamiennych, otynkowany, założony na planie wydłużonego prostokąta z ryzalitem centralnym w fasadzie, o dwutraktowym wnętrzu, dwukondygnacyjny, podpiwniczony, o dwóch poziomach użytkowego poddasza, nakryty wysokim dwuspadowym dachem naczółkowym, ryzalit z frontonem nakrytym dachem dwuspadowym, całość pokryta dachówką karpiówką. Wejście główne ujęte jest w bogaty klasycyzujący portal, zachowana znaczna część stolarki budowlanej oraz część wewnętrznej sztukaterii i polichromii. Przed pałacem znajduje się niewielki dziedziniec utworzony z dwóch symetrycznie rozmieszczonych oficyn.

Rozbudowę dworu na barokowy pałac przeprowadził starosta głogowski Johanna Karl von Herberstein. Z kolei von Massów rozbudował część rezydencjonalną o dwie oficyny, z których jedna powstała w 1754 r. druga natomiast w 1767 r. Pewne prace we wnętrzu obiektu i przy elewacjach prowadzono przez cały czas jego użytkowania, zgodnie z modą danego okresu historycznego zmieniając ich wygląd i funkcję niektórych z pomieszczeń. Przylegający do pałacu ogród parkowy powstał około 1770 r. na zlecenie rodziny von Zimmermann.

W latach 40 - tych XIX wieku rodzina von Haugwitz obsadziła jego obrzeża alejami lipowymi.

Pałac w formie wydłużonego prostokąta z osiowym prostokątnym, zbliżonym do kwadratu ryzalitem w fasadzie. O dwóch traktach wzdłużnych z których przedni przecina wydłużony poprzecznie holl z wysuniętym znacznym ryzalitem przed fasadę. Obok holu znajduje się klatka schodowa i korytarz do bocznych pomieszczeń. Bryła zwarta dwukondygnacyjna przykryta dachem dwuspadowym naczółkowym. Partia starsza, zasadnicza ma głęboko osadzone wysokie przestronne piwnice. Wydatny ryzalit przykryty dachem dwuspadowym o kalenicy niżej osadzonej od głównej kalenicy. Przy narożnikach fasady dwie niskie dobudówki, przylegające także do elewacji oficyny. Lewa jest częścią dawnego garażu zajmującego także część oficyny. Od południa przylega do elewacji mały drewniany XX - wieczny ganek.

▲ **Oficyna mieszkalna I, A/2777/154/304/L, 14.03.1961 r.**

▲ **Oficyna mieszkalna II, A/2777/154/304/L, 14.03.1961 r.**

Barokowe dwie oficyny o podobnej formie do Pałacu i wykonane z podobnego materiału pochodzą z 1754 r. Są to obiekty założone na planach prostokątów, murowane z cegły wypalanej na kamienno - ceglanych fundamentach, otynkowane, jednokondygnacyjne, częściowo podpiwniczone, o użytkowych poddaszach, nakryte dwuspadowymi dachami mansardowymi z naczółkami, dachy pokryte dachówką karpiówką,

w mansardach lukarny prostokątne i typu „wole oko”. W klińcu wejścia głównego oficyny południowej data 1767 i inicjał „M”. W miejscach styków oficyn i pałacu niewielkie, parterowe przybudówki gospodarcze, murowane z cegły, nakryte dachami pulpitowymi pokrytymi dachówką karpiówką.

▲ **Park, 554/L, 06.05.1980 r.**

Na wschód od pałacu położony jest niewielki ogród parkowy założony na planie zbliżonym do kwadratu, ograniczony od północy i wschodu przez wysoką skarpę doliny Odry.

Istotnym jego elementem kompozycyjnym jest słabo już czytelna aleja lipowa z trzech stron zamykająca bezdrzewną przestrzeń, na której rośnie duży cis. W południowo - wschodniej części parku znajduje się ruina murowanej krypty grobowej. Obmurowany grobowiec usytuowany jest również w centralnej części parku. W grobowcu pochowano Daniela Ritscha (1853 - 1937) i jego żonę Berthę z domu Koppen (1859 -1938), co potwierdza leżąca w jego pobliżu piaskowcowa płyta nagrobna. W parku poza lipami rosną również pojedyncze grochodrzewy, klony i kasztanowce, podobnymi gatunkami drzew obsadzono również skarpę, na której rozpościera się część rezydencjonalna założenia. Na dnie doliny posadzono topole w kilku rzędach.

CZERNA

▲ **Plebania, obecnie dom mieszkalny, A/1544/674, 18.12.1963 r.**

Obecnie dom mieszkalny nr 9. Datowany na początek XIX wieku. Budynek murowany, w dobrym stanie technicznym.

▲ **Zamek, A/2833/156, 14.05.1961 r.**

Zamek usytuowany jest w południowo - wschodniej części założenia. Od zachodu prowadzi do niego droga dojazdowa, od północy graniczy z podwórzem, od wschodu z wałem przeciwpowodziowym, od południa z parkiem.

Budowę pałacu rozpoczęto w 1558 r. Powstała wtedy budowla renesansowa, która była później wielokrotnie przebudowywana. Pierwszej przebudowy dokonano w II połowie XVIII wieku. Dobudowano wtedy skrzydło wschodnie a w latach 30 - tych i 50 - tych XIX wieku następowały kolejne przebudowy. Na portalu elewacji zachodniej zachodniej widoczne są dwie daty 1725 r. i 1833 rok. Skrzydło wschodnie jest niższe od zasadniczej bryły budynku (dwukondygnacyjne) nakryte dwuspadowym dachem krytym dachówką karpiówką podobnie jak cały pałac. W zasadniczej bryle budynek trzykondygnacyjny. Kondygnacje wyższe niż

w skrzydle wschodnim, z okrągłą wieżą nakrytą daszkiem namiotowym w elewacji zachodniej. Od wschodu przylega budynek lodowni zwieńczony attyką. Park w stylu angielskim pochodzi z połowy XIX wieku.

▲ **Park, A/2832/555/L, 07.05.1980 r.**

Park położony jest w południowo-wschodniej części wsi Czerna, w pobliżu zakola Odry na wyniesionym równym terenie. Park krajobrazowy założony w latach 1830-1840 na terenie dworskich łąk przylegających do rezydencji. Ukształtowano wówczas rozległą polanę wzdłuż której dokonano rzędowych nasadzeń drzew. Obszar parku dość regularny, wydłużony w kierunku południowym, sąsiaduje od strony północnej z terenem folwarku. Od wschodu granicę założenia wyznacza wał przeciwpowodziowy i rów przechodzący w staw. Rów stanowi także południową i zachodnią granicę parku. W skład założenia wchodzi park usytuowany po południowej stronie pałacu, oraz wał – grobla przeciwpowodziowa z nasadzeniem starych dębów.

W parku wyróżnia się rozległa polana centralna obsadzona starodrzewiem. Na polanie wyróżniają się grupy drzew liściastych i iglastych: świerki, platany, daglezie. Najstarszymi drzewami w parku są dęby, graby, i platany, wiek ich określa się na 130 - 300 lat. Wiek pozostałego drzewostanu parkowego wynosi ok. 140 lat. Drzewa iglaste są młodsze w wieku ok. 60 - 100 lat.

▲ **Budynek mieszkalny I, A/2831/378, 02.04.1963 r.**

Budynek mieszkalny usytuowany na terenie podwórza folwarcznego. W bezpośrednim sąsiedztwie wjazdu na podwórze od strony północno - zachodniej. Budynek mocno przebudowywany, obecnie w dobrym stanie technicznym.

▲ **Spichlerz ze stodołami, A/2831/378, 02.04.1963 r.**

Jeden z najstarszych budynków zabudowania folwarcznego. Pochodzi z XIX wieku. Spichlerz trzykondygnacyjny, na wszystkich kondygnacjach 5-o osiowy. Konstrukcyjnie powiązany ze stodołami. Stodoła z dachem naczulkowym, krytym dachówką z wrotami na kółkach. budynek elewacją frontową zwrócony na wschód do wnętrza podwórza.

DANKOWICE**▲ Dwór, A/2834/386/348/L, 02.04.1963 r.**

Rozległy zespół pałacowy usytuowany w południowej części wsi po wschodniej stronie szosy. Dość jednolite duże budynki gospodarcze tworzą regularny czworobok otaczający dziedziniec gospodarczy, na który wjazd od strony szosy znajduje się między dwiema stodołami. Na środku dziedzińca, nieco przesunięty z osi wjazdu stoi pałac zwrócony fasadą ku wjazdowi. Na północ od pałacu małe ogródki warzywne i powojenne komórki gospodarcze. Za pałacem od wschodu w linii obór powojenny blok mieszkalny, a dalej na wschód rozciąga się interesujący park krajobrazowy z dwoma stawami.

Pałac wzniesiony z cegły w wątku krzyżowym, na fundamentach ceglanych z nieznacznym nieregularnym użyciem kamienia polnego, tynkowany. W piwnicach sklepienia o łuku odcinkowym, częściowo z lunetami ostro i prostokątnie wyciętymi, wsparte na łękach. Na kondygnacjach mieszkalnych stropy belkowe z podsufitką. Na niektórych z nich skromne sztukatorskie listwy.

Więźba dachowa nad wszystkimi trzema skrzydłami jednakowa: 2 rzędy stoic stojących z jednym kleszczem z młeczami do płatwi pośredniej i zastrzałami równoległymi do krokwi, ze ściankami kolankowymi. Wzdłuż tych ścianek niskie słupy, belki kulawkowe oprócz wiązania krokwi pełnią także rolę nośników gzymsu wieńczącego, wykonanego z drewna. Połacie dachowe pokryte dachówką karplówką w koronkę. Niektóre elementy więźby "spod siekiery" niektóre spod piły, ze znakami montażowymi. Nad stropem hallu piętra masywny podciąg nie zapobiegający jednak ugięciu stropu.

▲ Park, A/2835/570/L, 05.05.1980 r.

W latach 40 XIX wieku dokonano parkowego zagospodarowania obszarów położonych na wschód i południe od pałacu. Prawdopodobnie wówczas założono również dwa stawy.

Mniejszy w północnej części obiektu i większy w południowej, przy czym ten ostatni jako naturalny zbiornik w zagłębieniu terenu. Oba stawy zaopatrzone w wysokie skarpy, a także utworzone na nich wyspy przez co nadano im bardziej romantyczny charakter. Jednocześnie do założenia wciągnięto zalesione dębiną i cisami wzgórze na szczyt którego poprowadzono liczne ścieki jako dzikie promenady spacerowe. W latach 70 - tych XIX wieku istniejący drzewostan wzbogacono o nowe nasadzenia takie między innymi jak sosny wejmutki, sosny czarne, świerki i modrzewie przez co stworzono park o zdecydowanie leśnym charakterze.

GLINICA

- **Pałac ruina, A/2881/163/313/L 15-03-1961 r.**

Pałac usytuowany we wsch. części zespołu. Rezydencja rodu von Niebelschütz do 1945r. Trzykondygnacyjna budowla z kamienia i cegły na rzucie prostokąta. Obecny obiekt powstał w 1620- 1680r. w stylu wczesnobarokowym z elementami renesansowymi. Budowla pierwotnie otoczona fosą, przykryta łamanym dachem z lukarnami. W 1900 roku dobudowano od południa loggie, od wschodu szeroki taras i balkon. Od zachodu przerzucony przez fosę mostek z kamienną balustradą. W elewacji zachodniej - nadproże renesansowego portalu z kartuszem herbowym. Pałac w bardzo złym stanie- ruina.

- **Park podworski, A/2882/532/L, 19.06.1979 r.**

Powstanie założenia ogrodowego przypada na koniec XVII wieku. W drugiej połowie tegoż wieku zbudowany został pałac w stylu wczesnobarokowym z elementami renesansu. Regularny ogród ozdobny otoczony wałami ziemnymi powstał nad strumieniem po prawej stronie osi pałacowej, natomiast ogród owocowy po jego lewej stronie.

Kolejny rozwój ogrodu przypada na początek XIX wieku, kiedy to na płaskiej naturalnej polanie otoczonej dwoma strumieniami założono park krajobrazowy, wybudowano górkę widokową oraz szklarnię w ogrodzie warzywnym. Z lat 1830 - 40 pochodzą nasadzenia drzew liściastych takich jak platany, buki purpurowe, lipy, kasztanowce, dęby.

W XX wieku na centralnej polanie parkowej wybudowano kolistą ujeżdżalnię koni otoczoną wałem ziemnym oraz posadzono większą liczbę świerka pospolitego.

- **Aleja kasztanowców, A/2883/707/L, 25.06.1986 r.**

Aleja kasztanowców powstała prawdopodobnie końcem XIX wieku. Prowadzi z folwarku w kierunku zachodnim do cmentarza rodowego właścicieli majątku w Glinicy.

GÓRA ŚW. ANNY

- **Kościół filialny p. w. Św. Anny, A/1623/389, 02-04-1963 r.**

Na malowniczym zalesionym wzgórzu usytuowana jest kaplica p.w. św. Anny. Droga do niej prowadzi schodkami i stromą ścieżką. Pierwszą wzmiankę o kapliczce znaleźć można

w dokumentach z 1514 roku. Obecny budynek zawdzięcza swój wygląd właścicielowi Kromolina, którym był hrabia Johann Christoph von Churschwandt. W 1716 roku rozpoczął on budowę murowanej kaplicy na miejscu poprzedniej drewnianej. W 1740 roku otrzymała ona dziedziniec, otoczony półkolistymi arkadami, co utworzyło rodzaj atrium. Jest to kaplica pątnicza dla pielgrzymów. O datach jej renowacji świadczą napisy na tylnej części ołtarza - 1796, 1881 i 1882. Wyposażenie wnętrza jest utrzymane w stylu barokowym. Przed kaplicą stoi figura św. Jana Nepomucena. Kaplicy nie oszczędziły działania wojenne w 1945 roku - jako że stanowiła ona dogodny punkt obserwacyjny i orientacyjny.

KAMIONA

- **Cmentarz zamknięty, A/1968/751/L, 28.12.1987 r.**

Cmentarz położony w centrum wsi przy nieistniejącym już kościele, zniszczonym podczas wojny trzydziestoletniej w latach 1618 - 1648. Cmentarz założony w XVI wieku, najstarszy pochówek pochodzi z 1774 roku. Nagrobki w układzie rzędownym.

- **Dwór, A/2970/391, 02.04.1963 r.**

Dwór w Kamionej powstawał w kilku etapach budowlanych. Jego poprzednikiem była wzmiankowana w źródłach budowla, prawdopodobnie drewniana. Dzisiejszy dwór powstał w pierwotnej postaci w 2 połowie XVII w. Z tego okresu pochodzi korpus budowli. Kolejne poważne prace budowlane przeprowadzono w 1 poł XVIII wieku, wtedy być może, dobudowano alkierz, powstały monumentalne schody przed elewacją wschodnią zmieniono wystrój części pomieszczeń (malowany strop belkowy).

Inicjatorem prac był prawdopodobnie Georg von Trach, jego podwójny herb umieszczono nad wejściem głównym budowli 2-ga połowa XIX w stanowi czas kolejnych przebudów, wskutek tych prac dwór otrzymał, zachowany częściowo do dziś, wystrój elewacji, zmieniono stolarkę okienną i drzwiową. Późniejsze zmiany w bryle należą już do wieku XX, kiedy to powstały małe przybudówki, pełniące rolę ganków.

- **Park, A/2971/553, 06.05.1980 r.**

Jak można stwierdzić na podstawie map z końca XIX wieku, obszar pomiędzy dawną wiejską drogą a dojazdem do pałacu użytkowany był pierwotnie jako miejsce gospodarczych upraw.

Zapewne jednocześnie na północny-wschód od pałacu założono ogród, prawdopodobnie warzywny, któremu nadano plan wydłużonego prostokąta. Wzdłuż wschodniej granicy

ogrodu posadzono rząd buków obecnie 200 – letnich z których cztery okazy zachowały się do dzisiaj. Po ogrodzie tym pozostał płaski pozbawiony drzew teren.

Z końcem XIX wieku dokonano parkowego zagospodarowania obszaru położonego na wschód od drogi dojazdowej. W miejscu domniemanego ogrodu założono centralną polanę z trójgigliczną w południowej części i tulipanowcem na skraju północnym.

Około 1900 roku istniejący drzewostan w parku wzbogacono o nowe nasadzenie. Były to iglaki posadzone rzędowo wzdłuż wschodniej granicy parku a także kasztanowce i jesiony od północy i zachodu otaczające sad.

KŁODA

- **Kościół parafialny p. w. św. Bartłomieja, A/2028/171, 15.03.1961 r.**

Po raz pierwszy wymieniony w 1366 roku. Zbudowany w wieku XIV, gotycki. Kruchta i zakrycia dostawione w 2 połowie XIX wieku - murowane z cegły przy użyciu układanej dekoracyjnie zendrówki. Szczyty wzniesione z kamienia polnego. Jednonawowy, z węższym prostokątnym prezbiterium, do którego od północy przylega zakrycia - wnętrza nakryte sklepieniami krzyżowo - kolebkowymi, wspartymi na przyściennych filarach. Z dawnego wyposażenia zachowana została gotycka, kamienna chrzcielnica z XIV wieku, barokowy chór i rokokowa ambona.

KROMOLIN

- **Kościół parafialny p. w. Św. Michała, A/2133/172, 15.03.1961 r.**

W centrum wsi usytuowany jest murowany kościół wzniesiony w stylu tzw. gotyku wiejskiego, oskarpowany. Kilkakrotnie przebudowywany i rozbudowywany, nakryty wysokim dwuspadowym dachem pokrytym dachówką, z wyniosłą wieżą nakrytą czterospadowym dachem z kalenicą, pokrytym blachą, o ścianach kamienno - ceglanych, otynkowanych i pobielonych, z kaplicą grobową od południowego - wschodu. W ścianie prezbiterium renesansowe płyty nagrobne członków rodu von Zedlitz. Na osi kościoła Georga (zm. w 1570 r.), po jej lewej stronie Christophe (zm w 1571 r.), po prawej Hansa (zm. w 1591 r.) bokiem Ursull z domu von Kittlitz, żony Georga (zm. w 1583 r.).

- **Cmentarz przykościelny, A/2135/769/L, 28.12.1987 r.**

Zlokalizowany w centrum wsi, przy kościele parafialnym p. w. św. Michała. Założony w XIV wieku, najstarszy pochówek pochodzi z 1566 roku.

- **Cmentarz parafialny, A/2134/784/L, 28.12.1987 r.**

Cmentarz założony w 1882 roku. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1933 roku. Układ mógł zaniknąć, był to układ kwaterowy z rzędowym rozmieszczeniem nagrobków.

- **Pałac ruina, A/2972/381, 02.04.1963 r.**

W północno - wschodnim narożniku parku znajduje się niewielkie wzniesienie, na którym usytuowane są ruiny pałacu. Fragmentarycznie zachowane zarysy fundamentów i kamienno - ceglanych ścian piwnic, porośnięte drzewami i krzewami. Przy zachodnim podejściu do ruin rosną dwa drzewa kasztanowiec i lipa flankujące pierwotne zejście ogrodowe z pałacu.

We wsi znajduje się zespół pałacowy. Pałac usytuowany był na wzgórzu stromo opadającym od północy na obszar łąk nadodrzańskich. Po wschodniej stronie ruiny położony jest park pochodzący prawdopodobnie z połowy XIX wieku, choć założenie parkowe istniało już w XVIII stuleciu. Pierwsza rezydencja rycerska powstała w średniowieczu. Najprawdopodobniej był to dwutraktowy renesansowy dwór z początku XVI wieku, który był podstawą kolejnej budowli. Von Herbstcin przebudował go w latach 1671-1685, powiększając o część południową. Pałac początkowo posiadał szczyty i wieżę. Elewacje południowa, północna i wschodnia posiadały dekoracje płycinowe z drugiej połowy wieku XVII. W zachodniej części pałacu umieszczony był ozdobny kamienny portal z drugiej połowy XVIII stulecia. Pałac przebudowywano jeszcze dwukrotnie: w 1866 i na początku XX wieku. Sień posiadała strop zwierciadlany.

- **Park, A/2973/533/L, 19.06.1979 r.**

W zachodniej części terenu zespołu rozciąga się park krajobrazowy, który od południa i północy opiera się o drogi brukowe. Teren parku ma zarys zbliżony do kwadratu. W parku na uwagę zasługuje grupa topoli znajdująca się na jego południowym skraju z usytuowanym centralnie okazem pomnikowym o obwodzie sięgającym 6, 9 m. Około 50 m na zachód od niego rośnie kolejne drzewo o pomnikowych rozmiarach. Pięciopienny platan klonolistny o obwodzie przekraczającym 7, 2 m.

Przez park z południowego - zachodu na północny - wschód przepływa niewielki strumień o brzegach porośniętych krzewami; w północnej części parku znajduje się jeszcze jeden, obecnie wyschnięty, strumień o brzegach porośniętych drzewami i krzewami. W drzewostanie parku pod względem ilościowym dominują topole czarne, klony i pojedyncze dęby, które najprawdopodobniej wyznaczają również zachodnią granicę parku, oraz pojedyncze kasztanowce, szpalery grabowe zakłócone samosiejkami drzew i krzewów. W południowo - zachodnim narożniku parku wzniesiono współcześnie murowany budynek

hydroforni ogrodzony siatką drucianą. W północno - wschodnim narożniku parku znajduje się niewielkie wzniesienie, na którym usytuowane są ruiny pałacu.

W drugiej połowie XVII wieku powstaje otoczenie przypałacowe, rozbudowa fos założenie ogrodu i budowa folwarku.

NIELUBIA

- **Kościół parafialny p. w. Św. Michała, A/2240/178, 15-03-1961 r.**

Pierwsze wzmianki historyczne o istniejącej parafii w Nielubii pochodzą z 991 roku. Kościół wzmiankowany jest również w 1323 roku. Zbudowany w końcu średniowiecza z kamieni polnych i cegieł. W większej części zdobiony. W XV wieku został powiększony o wieżę i zakrystię oraz nakryty sklepieniami. W stanie surowym pozostawiona wieża i szczyt wschodni, charakterystycznie rozczłonkowany, mimo to siedem ślepych nisz między filarami. Wieża i szczyt wschodni zbudowane z cegły w układzie polskim z użyciem układanej w romby zendrówki. Zakrystia została dobudowana później od strony północno-wschodniej. W górnej części wieży od strony północnej i południowej motyw ruty wykonany z glazurowanej cegły. Chorągiewka na dachu wieży pochodzi z roku 1829. Od południa przedsionek. Sklepienie renesansowe, krzyżowe. Wejście przez wieżę od strony północnej, ostrołukowe, ceglane. Wejście od południa skromne, ostrołukowe. Ściana północna podobnie jak i w innych kościołach (parafialny we wsi Jaczów) bez okna. Brzegiem dachu, wzdłuż przedsionka biegnie szeroki fryz, na nim napis: Rono/votum/Anno MDCCXI/-1711. W tym roku kościół otrzymał również wyposażenie wnętrza, może też i sklepienie w nawie głównej.

Kościół posiada późnobarokowy wystrój. Ołtarz główny, dwa ołtarze boczne po obu stronach łuku usunięto przy renowacji, gdy odmalowano kościół. Ołtarz stał tu do roku 1711 od czasu średniowiecza. Był szafkowy a na nim trzy figury rzeźbione, wielkości naturalnej: NMP z Dzieciątkiem, św. Katarzyna i św. Jadwiga. Prezbiterium, wciągnięte na sklepienie krzyżowe. Na łuku jest napis z ostatniej renowacji. Nad krzyżem łuku trzy litery z dawniejszych czasów - IHS. Po obu stronach figury barokowe: św. Piotr i Jan Ewangelista. Obie pochodzą z kościoła w Jakubowie. Ambona rokokowa, płaskorzeźba, 12-letni Jezus w świątyni. W ołtarzu obraz: św. Michał strąca Lucyfera do piekieł. Po prawej i lewej stronie obrazu dwie figury drewniane: Archanioł Gabriel i Archanioł Rafał - z rybą, stoją po obu stronach obrazu. Nad obrazem "Oko Boskie". Około pięć głów anielskich i hołd aniołów. Jeden z nich trzyma kadzielnice.

Za ołtarzem gotyckie okno. Organy z datą 1756 rok. Zostały wyremontowane w 1839 roku. Są typu mechanicznego, posiadają 1 manual, pedał i 7 głosów. Budowała je firma E. Wilhelm Breslau 1905. Prostokątna tabliczka fajansowa nad manuałem między registrami ma napis w gotyku. Kontuar umieszczony jest po lewej stronie szafy organowej. Registry są wyciągane, zakończone okrągłą galką, na której przyklejono fajansowe tabliczki z mocno startymi napisami. Manual jest również mocno zużyty od częstego grania.

Klawiatura nożna zachowała się w dobrym stanie. Dwa miechy umieszczone są wewnątrz organów, ale brak elektrycznego urządzenia "Ventus". Po 1945 roku zachowały się wszystkie metalowe i drewniane piszczałki. Klasycystyczny prospekt jest prostej budowy i został przyozdobiony skromną dekoracją snycerską. Zakończony został pośrodku drewnianym krzyżem i podzielony na trzy pola. Po bokach umieszczono piszczałki po 11 sztuk, a w środkowym polu - 9 sztuk. Są dwa dzwony - większy i mniejszy. Na mniejszym napis odlania - 1636 rok.

W obrębie kościoła jest cmentarz parafialny. Kościół w czasie Reformacji był luteraniskim, został zwrócony katolikom w 1654 roku. Później luteranie otrzymali zezwolenie na korzystanie z kościoła. To wspólne użytkowanie doprowadziło jednak do wielu skarg i w roku 1812 proboszcz Hummer stwierdził, że taki stan jest nie do zniesienia. Sąd duchowny zniósł prawa protestantów 4 czerwca 1864 roku. W kościele odbywają się msze.

- **Cmentarz przykościelny (kościół p. w. św. Michała), A/2241/752/L, 28.12.1987 r.**

Cmentarz założony w XVI wieku, najstarszy nagrobek pochodzi z 1877 roku. Układ mogił rzędowy, zachowany fragmentarycznie.

- **Kościół filialny p. w. Matki Boskiej Częstochowskiej, A/5923, 15-05-2014 r.**

Neogotycki Kościół poewangelicki ze strzelistą wieżą. Budowę rozpoczęto w 1864 roku. Uroczyste poświęcenie odbyło się 17 maja 1866 roku.

SŁOŃCWINA

- **Budynek mieszkalny, A/5246/2098, 05.05.1971 r.**

Budynek usytuowany w centrum wsi. Murowany z użyciem cegły, pochodzi z pierwszej połowy XIX wieku.

SZCZEPÓW

- **Mauzoleum (Schlabrendorfów), A/3339/955, 24.05.1991 r.**

W pobliżu pałacu na niewielkim wzniesieniu wybudowano w latach dziewięćdziesiątych XVIII w. dla rodziny von Schlabrendorf - mauzoleum. Reprezentuje ono styl klasycystyczny. W chwili obecnej jest odbudowywane z przeznaczeniem na kaplicę cmentarną.

- **Zespół pałacowy, A/3518/180, 15.03.1961 r.**

Zespół rezydencjonalny zajmuje centrum wsi, po wschodniej stronie drogi wiejskiej na południe od rezydencji oraz po zachodniej stronie drogi znajdują się zabudowania folwarczne. Na północ i wschód rozległy park krajobrazowy.

- **Pałac, A/3518/180, 15.03.1961 r.**

Rezydujący przez wieki właściciele Szczepowa pozostawili po sobie zespół dworski, na który składają się: pałac (pierwotnie dwór obronny otoczony fosą z XVII w.; w XVIII w. przekształcony w pałac barokowy, modernizowany w XIX w.), oficyny dworskie (XVIII i XIX w), kaplica grobowa von Schlabrendorfów, park (koniec XVIII - połowa XIX w) zaliczany do najciekawszych na tych terenach, w którym występują cenne, tropikalne okazy (np. jodła mikko, cypryśniki, kłęk kanadyjski, orzech czarny i wiele innych).

W miejscu, gdzie obecnie znajduje się pałac szczepowski, najpierw prawdopodobnie istniała średniowieczna siedziba jego dawnych właścicieli. Później w tym miejscu stał dwór i właśnie na jego planie (prostokąta), jak stwierdzono na podstawie badań architektonicznych, wzniesiono w II połowie XVII wieku nowożytny pałac (dla rodziny Stoesselów). Był on, podobnie jak większość tego typu budowli w owym czasie, otoczony fosą. Z tego założenia zachował się kształt i wysokość korpusu. W latach trzydziestych XVIII wieku pałac został przebudowany w stylu barokowym. Główne prace związane były z wymianą dachu i wnętrza. Do dziś widoczne są częściowo zachowane barokowe sklepienia kolebkowe z lunetami. Kolejna modernizacja nastąpiła w trzeciej ćwierci XIX wieku. Pozostawiono wówczas barokowy wystrój fasady, zmieniono dach, wystrój wnętrza i przebudowano piwnice. Wszystkie te zabiegi miały na celu unowocześnienie pałacu, nadanie mu, zgodnie z ówczesną modą, wyglądu francuskiego zameczku. Po II wojnie światowej w 1965 r. pałac został wyremontowany z przeznaczeniem na ośrodek szkoleniowo - wypoczynkowy. W chwili obecnej pałac jest własnością prywatną. Przy pałacu znajdują się oficyny dworskie. Pochodzą one z XVIII wieku i dotrwały do dzisiejszych czasów w pierwotnej postaci. Składają się z trzech części: oficyny wschodniej, zachodniej i łączącego je budynku z bramą wjazdową. Oprócz bramy w oficynach mieściła się kaplica, stajnia, wozownia, mieszkania służby itp.

Wzniesiony w 2. połowie XVII wieku dwór dla von Stoesselow został w latach 30-tych XVIII wieku przebudowany na barokowy pałac poprzedzony paradnym dziedzińcem zamkniętym od frontu od S-W trójramienną reprezentacyjną tu omawianą oficyną.

Dachowe chorągiewki z datą 1795 (niezachowane) odnosiły się zapewne: do jakiejś przebudowy dachu. Czas powstania na 2 - gą połowę XVIII w. potwierdza m.in. forma portalu oraz obramienia okienne wraz z dekoracją ramową między nimi na zachód od portalu

- **Oficyna I (centralna), A/3518/180, 15.03.1961 r.**
- **Oficyna II (wschodnia), A/3518/180, 15.03.1961 r.**
- **Oficyna III (zachodnia), A/3518/180, 15.03.1961 r.**

Oficyna centralna stoi skośnie w stosunku do drogi, poprzedza dziedziniec paradny, za którym znajduje się otoczony fosą pałac. Na przedłużeniu skrzydeł oficyny stoją symetrycznie dwie inne, mniejsze oficyny tworzące - dodatkowe zamknięcie dziedzińca. Na osi centralnej części oficyny znajduje się szeroki wjazd na dziedziniec.

Budynek oficyny ma bogatą, zróżnicowaną strukturę budowlaną. Mury z cegły, być może z nieznacznym użyciem kamienia polnego, na fundamentach ceglanych, tynkowane. Obramienia otworów wejściowych w elewacjach, częściowo na parterze w skrzydle wschodnim, obramienia okien wraz z parapetami i z dużych piaskowcowych bloków. Kolumny portalu głównego jego gzyms, kartusz herbowy i wazony odkute z jasnego piaskowca. Filary podtrzymujące sklepienie w stajni wraz z postumentami z kapitelami z bloków żółtawego piaskowca. Woluty wspierające gurty sklepienne tamże wykonane w narzucie sztukatorskim. Ścianki działowe na piętrze skrzydła zachodniego z grubych desek. Żeliwne kolumnienki podtrzymujące strop w pomieszczeniu parteru skrzydła zachodniego.

- **Park, A/3340/531/L, 19.06.1979 r.**

Powstanie założenia dworsko – ogrodowego związana jest z bliskim sąsiedztwem pałacu i przypada na wiek XVII.

Rozwój parku datuje się na koniec XVIII wieku kiedy to zespół dworski przeszedł poważną przebudowę i rozbudowę. W 1974 roku zbudowano nowe budynki mieszkalno - gospodarcze. Pałac z oficynami utworzył bardzo interesujący układ urbanistyczny w którym znalazło się miejsce na okazały kwietnik. Wewnętrzny dziedziniec paradny został obsadzony drzewami a na zapleczu powstało założenie ogrodowe terytorialnie ograniczone i powiązane kompozycyjnie z pałacem i układem elementów wodnych.

Przebudowa założenia parkowego przypada na pierwszą połowę XIX wieku. Park uległ znacznemu powiększeniu obejmując nowe tereny od strony południowo - wschodniej wchodząc w otaczający krajobraz pól i łąk. Wykorzystano także walory plastyczne wody

umiejętnie adaptując naturalne cieki wodne dla potrzeb obowiązującej konwencji stylowej. W ten sposób powstał park romantyczno - krajobrazowy o bardzo dobrze zaprojektowanych elewacjach zewnętrznych osiach widokowych oraz mniejszych i większych wnętrzach ogrodowych. Dla osiągnięcia bogatego wystroju wnętrz parkowych wprowadzono szereg gatunków drzew zarówno liściastych jak i iglastych. Większość tych nasadzeń pochodzi prawdopodobnie z lat 1840 - 1850.

ŻUKOWICE

- **Kościół filialny p. w. św. Jadwigi, A/2558/45/58, 25.02.1958 r.**

Po raz pierwszy wzmiankowany w 1376 roku. Obecna bryła wykonana jest z czerwonej cegły. Wieża została dobudowana w 1583 roku, ożywiona małymi oknami. Wnętrze kościoła w 1587 r. nakryte sklepieniem krzyżowo - renesansowym. Wystrój wnętrza jest renesansowy i barokowy. Ołtarz główny barokowy poświęcony św. Jadwidze i jej siostrzenicy Elżbiecie z Turynii. W jego centralnej części umieszczono figurkę patronki kościoła, a po lewej i prawej stronie św. Jakuba i św. Józefa. Antepedium rzeźbione przedstawiające zwiastowanie NMP. W północnej części nawy głównej znajduje się drugi ołtarz. Główną jego figurą jest św. Maria z Dzieciątkiem, szczyt zdobią dwa herby (być może fundatorów). Rzeźba św. Elżbiety umieszczona została na pewnej wysokości przy łuku tęczowym (dawniej stała na głównym ołtarzu).

Organy posiadają formy późnobarokowe z II poł. XVIII w. Są typu mechanicznego i aktualnie nieczynne. Z jednej strony organów znajduje się obraz z 1585 roku (namalowany na deskach) poświęcony Henrykowi von Berge, natomiast z drugiej strony epitafium z początku XVIII w. z portretem Hansa Krzysztofa von Berge. Poza tym w kościele znajduje się więcej nagrobków poświęconych rodzinie von Berge, także na ścianie zewnętrznej występuje płaskorzeźba Christopha von Berge z żoną. Najstarszy element kościoła to chrzcielnica wykonana z piaskowca z XIII-XIV wieku.

Kościół jest filią parafii w Kurowie Wielkim. Obecny jego stan jest świetny dzięki pomocy i pracy mieszkańców Żukowic (których w większości wysiedlono) i pobliskich miejscowości.

- **Cmentarz przykościelny, A/2559/746/L, 28.12.1987 r.**

Cmentarz położony przy kościele p. w. św. Jadwigi. Założony w XIV wieku, najstarszy pochówek pochodzi z 1528 roku. Nagrobki we wnętrzu zachowane dobrze. Epitafium na zewnętrznej ścianie kościoła lekko zwietrzałe.

- **Cmentarz komunalny, A/2560/753/L, 28.12.1987 r.**

Cmentarz usytuowany za wsią w północnej jej części. Założony w 1908 roku, najstarszy pochówek pochodzi z 1914 roku. Układ mogił rzędowy.

- **Pałac, A/3444/183, 15.03.1961 r.**

W miejscowości istniały dwie rezydencje - dwór w Żukowicach Górnych, (którego ruinę rozebrano już w 1974 r.) i pałac w Żukowicach Dolnych - usytuowany w północnej części wsi.

Od południa przylega do pałacu ocalała część parku krajobrazowego z końca XVIII wieku. Według źródeł historycznych już w II połowie XV w. istniała w Żukowicach Dolnych siedziba mieszkalna tutejszych właścicieli - rodu von Berge. Nie wiadomo czy była to budowla drewniana, czy murowana. Być może była to wieża mieszkalna lub jakiś niewielki dwutraktowy dwór.

W 1587 r. zbudowano w Żukowicach Górnych nowy dwór w typie późnorenesansowych założeń z przelotową sienią. Od tego czasu tam mieściła się główna siedziba seniorów rodu, aż do chwili, gdy około połowy XVII wieku rozbudowano rezydencję dolną. Prace budowlane trwały do 1719 roku, o czym świadczy napis zachowany na portalu. 22 grudnia 1740 roku król pruski Fryderyk II podczas swojego marszu na Śląsk założył w pałacu kwaterę. Nieco później zwołano tam zjazd pruskiej szlachty śląskiej. W 1760 r. w czasie wojny siedmioletniej pałac został zniszczony. W 1763 roku odbudował go nieznany z imienia członek rodu von Bergów, którego inicjały "SKVB" umieszczono na szczycie budynku. Centralna późnorenesansowa bryła budowli została wzniesiona w II połowie XVII w. Z okresu przebudowy na początku XVIII wieku pochodzi klatka schodowa, dwa alkierze, wystrój elewacji i prawdopodobnie dekoracja stiukowa niektórych pomieszczeń na piętrze. Natomiast rokokowe elementy szczytów i wystrój północnych pomieszczeń (m.in. dwa kominki) powstały podczas restauracji pałacu po wojnie siedmioletniej.

5.2.3.2 Obiekty znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków

Ewidencja obejmuje zabytki znajdujące się na terenie Gminy Żukowice. Zawiera obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego oraz obiekty znajdujące się na kartach adresowych GEZ (nie figurujące w rejestrze) a także, stanowiska archeologiczne z terenu gminy. Ewidencja ta jest podstawą do sporządzenia *Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Żukowice*.

W ramach prac nad niniejszym programem przeprowadzono weryfikację oraz wykonano dokumentację fotograficzną obiektów znajdujących się w ewidencji. Stwierdzono znaczne ubytki w zasobie zabudowań.

W tabelach poniżej zestawione zostały obiekty nieruchome znajdujące się w ewidencji zabytków Gminy Żukowice. Sporządzono oddzielne tabele dla zabytków nieruchomych i stanowisk archeologicznych.

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
1	Brzeg Głogowski	Historyczny układ ruralistyczny							
2	Brzeg Głogowski	Kościół parafialny pw. Bożego Ciała	59a	242/3	XIII – XV wiek	A/1445/159	14-03-1961		dobry
3	Brzeg Głogowski	Plebania	59	242/1	XIX / XX wiek	A/1447/670	18-12-1963		dobry
4	Brzeg Głogowski	Cmentarz przykościelny		242/3	XIV wiek	A/1446/783/L	28-12-1987		dobry
5	Brzeg Głogowski	Mur cmentarny		242/3	XVIII - XX wiek				dobry
6	Brzeg Głogowski	Zespół pałacowy:			XVI / XX wiek				
7	Brzeg Głogowski	Pałac	98	780/6	XVI / XVII wiek	A/2777/154/304/L	14-03-1961		średni
8	Brzeg Głogowski	Park		780/6	XVII / XVIII wiek	554/L	06-05-1980		średni
9	Brzeg Głogowski	Oficina mieszkalna I północna	100	780/6	1745 rok	A/2777/154/304/L	14-03-1961		średni
10	Brzeg Głogowski	Oficina mieszkalna II południowa	99	780/6	1767 rok	A/2777/154/304/L	14-03-1961		średni
11	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	60	780/1	XIX / XX wiek				dobry
12	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny dawny spichlerz	102	780/4	połowa XIX wieku				bardzo dobry
13	Brzeg Głogowski	Stelamcharnia		780/6	XIX / XX wiek				zły
14	Brzeg Głogowski	Obora I		780/6	XIX / XX wiek				średni
15	Brzeg Głogowski	Obora II		780/6	XIX / XX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
16	Brzeg Głogowski	Stodoła		780/6	XIX / XX wiek				średni
17	Brzeg Głogowski	Gorzelnia		780/6	I połowa XIX wieku				średni
18	Brzeg Głogowski	Kotłownia		780/6	XIX / XX wiek				średni
19	Brzeg Głogowski	Słodownia	101	780/6	XIX / XX wiek				średni
20	Brzeg Głogowski	Magazyn z suszarnią dawna obora		780/6	XIX / XX wiek				średni
21	Brzeg Głogowski	Magazyn		780/6	XVIII / XX wiek				średni
22	Brzeg Głogowski	Piekarnia		780/6	XIX / XX wiek				zły
23	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	94	313/1	XIX / XX wiek				średni
24	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	10	340	XIX / XX wiek				średni
25	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	11	338	1896 rok				średni
26	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	12	332	XIX / XX wiek				średni
27	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	13	329/1	XIX / XX wiek				średni
28	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	14	337	XIX / XX wiek				średni
29	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	16	327/1	XIX / XX wiek				średni
30	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	22	273/3	XIX / XX wiek				średni
31	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	25	323/1	XIX / XX wiek				średni
32	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	30	297/4	XIX / XX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
33	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	31	297/1	XIX / XX wiek				średni
34	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	32	301	XIX / XX wiek				średni
35	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	33	296	XIX / XX wiek				średni
36	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	34	295	XIX / XX wiek				średni
37	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	35	293	XIX / XX wiek				średni
38	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	36	292/1	XIX / XX wiek				średni
39	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	38	290	1890 rok				średni
40	Brzeg Głogowski	Budynek gospodarczy	38	290	1890 rok				średni
41	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	42	287	XIX / XX wiek				średni
42	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	43	286	XIX / XX wiek				średni
43	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	45	272	XIX / XX wiek				średni
44	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	53	254	XIX / XX wiek				średni
45	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	54	247/4	XIX / XX wiek				średni
46	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	55	253	XIX / XX wiek				średni
47	Brzeg Głogowski	Budynek gospodarczy	55	253	XIX / XX wiek				średni
48	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	61	243/2	XIX / XX wiek				średni
49	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	62	07/1	XIX / XX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
50	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	65	200	XIX / XX wiek				średni
51	Brzeg Głogowski	Budynek gospodarczy	65	200	XIX / XX wiek				średni
52	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	66	199	XIX / XX wiek				średni
53	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	70	04/6	XIX / XX wiek				średni
54	Brzeg Głogowski	Budynek gospodarczy	70	04/6	XIX / XX wiek				średni
55	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	71	258	XIX / XX wiek				średni
56	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	75	262	XIX / XX wiek				średni
57	Brzeg Głogowski	Budynek gospodarczy	75	262	XIX / XX wiek				średni
58	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	85	304	XIX / XX wiek				średni
59	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	88	280	XIX / XX wiek				średni
60	Brzeg Głogowski	Budynek mieszkalny	92	309	XIX / XX wiek				średni
61	Brzeg Głogowski	Budynek gospodarczy	92	309	XIX / XX wiek				średni
62	Brzeg Głogowski	Budynek gospodarczy	94	313/1	XIX / XX wiek				średni
63	Bukwica	Historyczny układ ruralistyczny							
64	Bukwica	Cmentarz- teren pocmentarny	na SE od wsi	62	około 1905 rok				średni
65	Bukwica	Zespół folwarczny:			XVIII - XIX wiek				

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
66	Bukwica	Dwór	1	131/7	XVIII wiek				średni
67	Bukwica	Oficina mieszkalna I	5	131/15	koniec XIX wieku				dobry
68	Bukwica	Oficina mieszkalna II	6	131/15	koniec XIX wieku				dobry
69	Bukwica	Budynek mieszkalny	6a	131/13	koniec XIX wieku				dobry
70	Bukwica	Budynek mieszkalno gospodarczy	4	131/5	koniec XIX wieku				dobry
71	Bukwica	Budynek gospodarczy ob. budynek mieszkalny		131/11	koniec XIX wieku				średni
72	Bukwica	Budynek gospodarczy I		131/14	koniec XIX wieku				średni
73	Bukwica	Budynek gospodarczy II		131/14	koniec XIX wieku				średni
74	Bukwica	Budynek gospodarczy III		131/4	koniec XIX wieku				średni
75	Bukwica	Budynek gospodarczy IV		131/11	koniec XIX wieku				średni
76	Bukwica	Budynek inwentarsko gospodarczy I		131/5	koniec XIX wieku				średni
77	Bukwica	Budynek inwentarsko gospodarczy II		131/14	koniec XIX wieku				średni
78	Bukwica	Budynek inwentarsko gospodarczy III		131/14	koniec XIX wieku				średni
79	Bukwica	Budynek inwentarsko gospodarczy IV		131/11	koniec XIX wieku				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
80	Bukwica	Budynek pomocniczy krochmalni		131/11	koniec XIX wieku				bardzo dobry
81	Bukwica	Spichlerz / Kuźnia		131/11	koniec XIX wieku				dobry
82	Bukwica	Spichlerz / Krochmalnia		131/11	koniec XIX wieku				dobry
83	Bukwica	Spichlerz ze stodołą		131/11	koniec XIX wieku				dobry
84	Bukwica	Obora ze spichlerzem		131/11	koniec XIX wieku				dobry
85	Bukwica	Stodoła I		131/11	koniec XIX wieku				dobry
86	Bukwica	Stodoła II		131/11	koniec XIX wieku				dobry
87	Bukwica	Gołębnik obecnie kurnik		131/11	koniec XIX wieku				średni
88	Bukwica	Stajnia obecnie ubojnia		131/11	koniec XIX wieku				dobry
89	Bukwica	Fontanna		131/11	XIX / XX wiek				średni
90	Bukwica	Budynek mieszkalny (tzw. sześciórak)	7	131/8	XIX wiek				średni
91	Bukwica	Budynek gospodarczy	7	131/8	XIX wiek				średni
92	Bukwica	Budynek mieszkalny	13	7	XIX / XX wiek				dobry
93	Bukwica	Budynek mieszkalno gospodarczy	14	44	koniec XIX wieku				dobry
94	Bukwica	Budynek gospodarczy	14	44	koniec XIX wieku				średni
95	Bukwica	Budynek mieszkalny	20	56/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
96	Bukwica	Budynek mieszkalny	22	58	XIX / XX wiek				dobry
97	Bukwica	Budynek mieszkalny	28	17/7	XIX / XX wiek				dobry
98	Czerna	Historyczny układ ruralistyczny							
99	Czerna	Teren pocmentarny	na SW od wsi	291	około 1890 roku				zły
100	Czerna	Kaplica grobowa		231	1758 rok				ruina
101	Czerna	Plebania, ob. dom mieszkalny	9	231	XIX / XX wiek	A/1544/674	18-12-1963		średni
102	Czerna	Zespół zamkowy:							
103	Czerna	Zamek	1	238	1554 rok	A/2833/156	14-05-1961		bardzo dobry
104	Czerna	Park		238	XVIII / XIX wiek	A/2832/555/L	07-05-1980		dobry
105	Czerna	Aleja dębowa		35	XIX wiek				dobry
106	Czerna	Zespół dworski:			XVI - XIX wiek				
107	Czerna	Budynek mieszkalny I	45	236/1	XIX wiek	A/2831/378	02-04-1963		dobry
108	Czerna	Budynek mieszkalny II	46	236/2	XIX wiek				dobry
109	Czerna	Budynek gospodarczy		236/2	I połowa XIX wieku				średni
110	Czerna	Stajnia		236/2	I połowa XIX wieku				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
111	Czerna	Spichlerz z stodołami		236/2	koniec XVIII wieku	A/2831/378	02-04-1963		dobry
112	Czerna	Stelmacharnia z kuźnią		236/2	I połowa XIX wieku				dobry
113	Czerna	Stodoła I (północna)		236/2	koniec XVIII wieku	A/2831/378	02-04-1963		dobry
114	Czerna	Stodoła II (południowa)		236/2	koniec XVIII wieku	A/2831/378	02-04-1963		dobry
115	Czerna	Stodoła III		236/2	koniec XVIII wieku				dobry
116	Czerna	Obora / Chlewnia		236/2	koniec XIX wieku				dobry
117	Czerna	Chlewnia		236/2	koniec XIX wieku				dobry
118	Czerna	Budynek mieszkalny	1	143/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
119	Czerna	Budynek mieszkalny	6	233	XIX / XX wiek				bardzo dobry
120	Czerna	Budynek mieszkalny	8	229	XIX / XX wiek				bardzo dobry
121	Czerna	Budynek mieszkalny	10	228	XIX / XX wiek				bardzo dobry
122	Czerna	Budynek mieszkalny	13	224	XIX / XX wiek				bardzo dobry
123	Czerna	Budynek gospodarczy	14	223/2	XIX / XX wiek				bardzo dobry
124	Czerna	Budynek mieszkalny	18	205	XIX / XX wiek				bardzo dobry
125	Czerna	Budynek mieszkalny	31	167	XIX / XX wiek				średni
126	Czerna	Budynek mieszkalny	34	156/1	XIX / XX wiek				średni
127	Czerna	Budynek mieszkalny	36	154	XIX / XX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
128	Czerna	Budynek gospodarczy	36	154	XIX / XX wiek				średni
129	Czerna	Budynek gospodarczy	37	153	XIX / XX wiek				średni
130	Czerna	Budynek mieszkalny	38	152/2	XIX / XX wiek				bardzo dobry
131	Czerna	OSP	48	234	początek XX wieku				średni
132	Dankowice	Historyczny układ ruralistyczny							
133	Dankowice	Teren pocmentarny	na SE od wsi	12	około 1890 roku				zły
134	Dankowice	Zespół dworski:			XVIII - XIX wiek				
135	Dankowice	Dwór	16	39/15	XVIII wiek	A/2834/386/348/L	02-04-1963		średni
136	Dankowice	Park		39/15	II połowa XIX wieku	A/2835/570/L	05-05-1980		zły
137	Dankowice	Oficyna		39/15	XVIII wiek				średni
138	Dankowice	Dom ogrodnika		39/15	II połowa XIX wieku				średni
139	Dankowice	Obora		39/15	II połowa XIX wieku				średni
140	Dankowice	Stodoła I (północna)		39/15	II połowa XIX wieku				dobry
141	Dankowice	Stodoła II (południowa)		39/15	II połowa XIX wieku				dobry
142	Dankowice	Stodoła III (południowa)		39/15	II połowa XIX wieku				dobry
143	Dankowice	Stodoła IV		39/15	II połowa XIX wieku				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
144	Dankowice	Stodoła V z wozownią		39/15	II połowa XIX wieku				średni
145	Dankowice	Wozownia (łącząca stodoły II i III)		39/15	II połowa XIX wieku				dobry
146	Dankowice	Wozownia ze spichlerzem		39/15	II połowa XIX wieku				dobry
147	Dankowice	Mała wozownia		39/15	XIX / XX wiek				średni
148	Dankowice	Budynek gospodarczy (dawna kaplica)		39/15	II połowa XIX wieku				zły
149	Dankowice	Budynek mieszkalny	1	5	XIX / XX wiek				dobry
150	Dankowice	Budynek mieszkalny	9	33	XIX / XX wiek				dobry
151	Dankowice	Budynek gospodarczy	9		XIX / XX wiek				dobry
152	Dobrzejowice	Historyczny układ ruralistyczny							
153	Dobrzejowice	Teren pocmentarny	na W od wsi	201	około 1855 roku				dobry
154	Dobrzejowice	Zespół folwarczny:			XIX wiek				
155	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	59	95	XIX wiek				zły
156	Dobrzejowice	Obora I		95	XIX wiek				średni
157	Dobrzejowice	Obora II		95	XIX wiek				dobry
158	Dobrzejowice	Stajnia i spichlerz		95	XIX wiek			nie istnieje	

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
159	Dobrzejowice	Budynek gospodarczy		95	XIX wiek			nie istnieje	
160	Dobrzejowice	Świetlica wiejska	74	61					bardzo dobry
161	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	10	190/1	XIX / XX wiek				dobry
162	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	15	107	XIX / XX wiek				dobry
163	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	21	175	XIX / XX wiek				dobry
164	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	22	150/1	XIX / XX wiek				dobry
165	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	23	150/2	XIX / XX wiek				dobry
166	Dobrzejowice	Budynek gospodarczy	23	150/2	XIX / XX wiek				dobry
167	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	24	152	XIX / XX wiek				dobry
168	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	25	178	XIX / XX wiek				bardzo dobry
169	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	26	154	XIX / XX wiek				średni
170	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	32	185	XIX / XX wiek				dobry
171	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	35	166/1	XIX / XX wiek				dobry
172	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	44	181	XIX / XX wiek				dobry
173	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	50	100	XIX / XX wiek				bardzo dobry
174	Dobrzejowice	Piekarnia	60	71	XIX / XX wiek				dobry
175	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	68	56	XIX / XX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
176	Dobrzejowice	Budynek gospodarczy	68	56	XIX / XX wiek				średni
177	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	70	57/1	XIX / XX wiek				dobry
178	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	71	58/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
179	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	72	77	XIX / XX wiek				dobry
180	Dobrzejowice	Budynek mieszkalny	73	59/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
181	Dobrzejowice	Budynek gospodarczy	73	59/1	XIX / XX wiek				dobry
182	Domaniowice	Historyczny układ ruralistyczny							
183	Domaniowice	Budynek mieszkalny	4	53	XIX / XX wiek				bardzo dobry
184	Domaniowice	Budynek mieszkalny	6	51/4	XIX / XX wiek				średni
185	Domaniowice	Budynek gospodarczy (dawny młyn)	6	51/4	XIX / XX wiek				średni
186	Domaniowice	Budynek mieszkalny	9	31	XIX / XX wiek				średni
187	Domaniowice	Budynek gospodarczy	9	31	XIX / XX wiek				dobry
188	Domaniowice	Budynek mieszkalny	12	68	XIX / XX wiek				średni
189	Domaniowice	Budynek mieszkalny	13	26	XIX / XX wiek				średni
190	Domaniowice	Budynek mieszkalny	14	238	XIX / XX wiek				bardzo dobry
191	Domaniowice	Budynek mieszkalny	14a	238	XIX / XX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
192	Domaniowice	Budynek mieszkalny	15	73	XIX / XX wiek				średni
193	Domaniowice	Budynek gospodarczy	15	73	XIX / XX wiek				średni
194	Domaniowice	Budynek mieszkalny	16	85	XIX / XX wiek				bardzo dobry
195	Domaniowice	Budynek mieszkalny	17	239	XIX / XX wiek				dobry
196	Glinica	Historyczny układ ruralistyczny							
197	Glinica	Zespół pałacowy:			XVIII - XX wiek				
198	Glinica	Pałac		65/18	1620 - 1680 rok	A/2881/163/313/L	15-03-1961		ruina
199	Glinica	Park podworski		69	początek XIX wieku	A/2882/532/L	19-06-1979		średni
200	Glinica	Aleja kasztanowców		26		A/2883/707/L	25-06-1986		dobry
201	Glinica	Teren pocmentarny	na NW od wsi	28/6	około 1880 rok				średni
202	Glinica	Oficyna I (południowa)		65/18	1823 rok				dobry
203	Glinica	Oficyna II (północna)		65/18	1823 rok				średni
204	Glinica	Oficyna III mieszkalno gospodarcza		65/18	1870 - 1880 rok				dobry
205	Glinica	Dom administratora - rządcówka		65/18	1910 rok				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
206	Glinica	Budynek mieszkalny "dwojak"		65/18	koniec XIX wieku				średni
207	Glinica	Obora I (przy oficynie III)		65/18	1870 - 1880 rok				średni
208	Glinica	Obora II (południowa)		65/18	II połowa XIX wieku				średni
209	Glinica	Obora III (obecnie budynek mieszkalny)		65/18	II połowa XIX wieku				średni
210	Glinica	Stajnia z wozownią i spichlerzem		65/18	I połowa XIX wieku				średni
211	Glinica	Stodoła I (zachodnia)		65/18	początek XX wieku				dobry
212	Glinica	Stodoła II (północna) z wozownią		65/18	XIX / XX wiek				bardzo zły
213	Glinica	Budynek mieszkalny	7	86/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
214	Glinica	Budynek mieszkalny	8	27	XIX / XX wiek				bardzo dobry
215	Glinica	Budynek mieszkalny	16	118	XIX / XX wiek				dobry
216	Glinica	Budynek mieszkalny	22	74	XIX / XX wiek				średni
217	Glinica	Budynek mieszkalny	30	71/7	XIX / XX wiek				średni
218	GÓRA ŚW. ANNY	Kościół filialny pw. Św. Anny	4	5/2	1740 rok	A/1623/389	02-04-1963		dobry
219	Kamiona	Historyczny układ ruralistyczny							

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
220	Kamiona	Cmentarz zamknięty		20	XVI wiek	A/1968/751/L	28-12-1987		średni
221	Kamiona	Kaplica grobowa		20	XVII – XVIII wiek				średni
222	Kamiona	Zespół dworski:			XVIII - XX wiek				
223	Kamiona	Dwór	23	63	II połowa XVII wieku	A/2970/391	02-04-1963		średni
224	Kamiona	Park		63	XVIII - XIX wiek	A/2971/553	06-05-1980		średni
225	Kamiona	Budynek mieszkalny	24	63	II połowa XIX wieku				średni
226	Kamiona	Budynek mieszkalny	21	63	II połowa XIX wieku				średni
227	Kamiona	Budynek mieszkalny	21b	63	II połowa XIX wieku				średni
228	Kamiona	Budynek mieszkalny	21c	63	II połowa XIX wieku				średni
229	Kamiona	Stajnia	21	63	II połowa XIX wieku				średni
230	Kamiona	Obora I (obecnie dom mieszkalny)		63	II połowa XVII wieku				średni
231	Kamiona	Obora II		63	II połowa XVII wieku				średni
232	Kamiona	Budynek mieszkalny	19	63	II połowa XVII wieku				średni
233	Kamiona	Spichlerz I		63	I połowa XIX wieku				średni
234	Kamiona	Spichlerz II		63	II połowa XIX wieku				średni
235	Kamiona	Stodoła I		63	II połowa XVII wieku				dobry
236	Kamiona	Stodoła II		63	II połowa XVII wieku				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
237	Kamiona	Stodoła III		63	II połowa XVII wieku				średni
238	Kamiona	Chlew		63	II połowa XIX wieku				średni
239	Kamiona	Budynek mieszkalny	1	2	XIX / XX wiek				dobry
240	Kamiona	Budynek gospodarczy	1	2	XIX / XX wiek				dobry
241	Kamiona	Budynek mieszkalny	2	10	XIX / XX wiek				dobry
242	Kamiona	Budynek gospodarczy	2	10	XIX / XX wiek				średni
243	Kamiona	Budynek mieszkalny	3	135	XIX / XX wiek				dobry
244	Kamiona	Budynek gospodarczy	3	135	XIX / XX wiek				średni
245	Kamiona	Budynek mieszkalny	4	94/5	XIX / XX wiek				dobry
246	Kamiona	Budynek gospodarczy	4	94/5	XIX / XX wiek				dobry
247	Kamiona	Budynek mieszkalny	5	92/3	XIX / XX wiek				bardzo dobry
248	Kamiona	Budynek mieszkalny	11	24/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
249	Kamiona	Budynek mieszkalny	14	05/1	XIX / XX wiek				dobry
250	Kamiona	Budynek mieszkalny	15	07/1	XIX / XX wiek				średni
251	Kłoda	Historyczny układ ruralistyczny							
252	Kłoda	Kościół parafialny pw. Św. Bartłomieja	49	199	XIV wiek	A/2028/171	15-03-1961		dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
253	Kłoda	Cmentarz przykościelny		199	XIV wiek				dobry
254	Kłoda	Dzwonnica		199	XIX / XX wiek				dobry
255	Kłoda	Cmentarz komunalny	na SE od wsi	278/1	1760 rok				dobry
256	Kłoda	Świetlica wiejska	30	257	XIX / XX wiek				bardzo dobry
257	Kłoda	Budynek mieszkalny	1	200	XIX / XX wiek				dobry
258	Kłoda	Budynek mieszkalny	2	201	XIX / XX wiek				średni
259	Kłoda	Budynek mieszkalny	3	202	XIX / XX wiek				dobry
260	Kłoda	Budynek mieszkalny	4	208	XIX / XX wiek				średni
261	Kłoda	Budynek gospodarczy	4	209	XIX / XX wiek				średni
262	Kłoda	Budynek mieszkalny	5	213	XIX / XX wiek				dobry
263	Kłoda	Budynek gospodarczy	6	214	XIX / XX wiek				dobry
264	Kłoda	Budynek mieszkalny	8	216	XIX / XX wiek				dobry
265	Kłoda	Budynek mieszkalny	9	218	XIX / XX wiek				zły
266	Kłoda	Budynek mieszkalny	9a	218	XIX / XX wiek				zły
267	Kłoda	Budynek mieszkalny	10	217	XIX / XX wiek				dobry
268	Kłoda	Budynek gospodarczy	12	220	XIX / XX wiek				dobry
269	Kłoda	Budynek mieszkalny	14	223	XIX / XX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
270	Kłoda	Budynek mieszkalny	18	247	XIX / XX wiek				średni
271	Kłoda	Budynek mieszkalny	19	247	XIX / XX wiek				średni
272	Kłoda	Budynek mieszkalny	20	248	XIX / XX wiek				średni
273	Kłoda	Budynek mieszkalny	22	250	XIX / XX wiek				dobry
274	Kłoda	Budynek mieszkalny	23	251	XIX / XX wiek				średni
275	Kłoda	Budynek mieszkalny	25	254/1	XIX / XX wiek				średni
276	Kłoda	Budynek mieszkalny	28	256	XIX / XX wiek				średni
277	Kłoda	Budynek mieszkalny	31	261	XIX / XX wiek				dobry
278	Kłoda	Budynek mieszkalny	32	263	XIX / XX wiek				średni
279	Kłoda	Budynek mieszkalny	33	198	XIX / XX wiek				średni
280	Kłoda	Budynek mieszkalny	40	301	XIX / XX wiek				średni
281	Kłoda	Budynek mieszkalny	45	268	XIX / XX wiek				średni
282	Kromolin	Historyczny układ ruralistyczny							
283	Kromolin	Kościół parafialny pw. Św. Michała	68	306	XIV wiek	A/2133/172	15-03-1961		dobry
284	Kromolin	Cmentarz przykościelny		306	XIV wiek	A/2135/769/L	28-12-1987		średni
285	Kromolin	Mur cmentarny		306	XV - XVI wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
286	Kromolin	Cmentarz parafialny	na W od wsi	141	1882 rok	A/2134/784/L	28-12-1987		dobry
287	Kromolin	Zespół pałacowy			XVI - XIX wiek				
288	Kromolin	Park		533/20	XVIII - XIX wiek	A/2973/533/L	19-06-1979		średni
289	Kromolin	Pałac (ruina)		533/20	XVI wiek	A/2972/381	02-04-1963		ruina
290	Kromolin	Budynek mieszkalny	4	285	II połowa XIX wieku				dobry
291	Kromolin	Budynek mieszkalny	65	533/1	II połowa XIX wieku				średni
292	Kromolin	Budynek gospodarczy	65	533/1	II połowa XIX wieku				średni
293	Kromolin	Budynek gospodarczy II	65	533/1	II połowa XIX wieku				średni
294	Kromolin	Budynek gospodarczy III	65	533/1	II połowa XIX wieku				średni
295	Kromolin	Budynek gospodarczy (d. budynek mieszkalny)		533/1	II połowa XIX wieku				średni
296	Kromolin	Spichlerz (obecnie budynek mieszkalny)	64	286	I połowa XIX wieku				średni
297	Kromolin	Stodoła		533/13	II połowa XIX wieku				średni
298	Kromolin	Obora		533/13	II połowa XIX wieku				średni
299	Kromolin	Stajnia		533/13	II połowa XIX wieku				ruina
300	Kromolin	Chlewnia		533/13	II połowa XIX wieku				ruina
301	Kromolin	Budynek mieszkalny	10	288	XIX / XX wiek				bardzo dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
302	Kromolin	Budynek mieszkalny	11	289	XIX / XX wiek				bardzo dobry
303	Kromolin	Budynek mieszkalny	12	284	XIX / XX wiek				średni
304	Kromolin	Budynek mieszkalny	17	282	XIX / XX wiek				średni
305	Kromolin	Budynek mieszkalny	18	281	XIX / XX wiek				dobry
306	Kromolin	Budynek mieszkalny	21	265	XIX / XX wiek				dobry
307	Kromolin	Budynek mieszkalny	23	290	XIX / XX wiek				bardzo dobry
308	Kromolin	Budynek mieszkalny	29	276	XIX / XX wiek				dobry
309	Kromolin	Budynek mieszkalny	30	273	XIX / XX wiek				dobry
310	Kromolin	Budynek mieszkalny	31	293	XIX / XX wiek				dobry
311	Kromolin	Budynek mieszkalny	32	270/1	XIX / XX wiek				średni
312	Kromolin	Budynek mieszkalny	32a	353/1	XIX / XX wiek				dobry
313	Kromolin	Budynek mieszkalny	38	340	XIX / XX wiek				średni
314	Kromolin	Budynek mieszkalny	43	318	XIX / XX wiek				dobry
315	Kromolin	Budynek mieszkalny	44	319	XIX / XX wiek				dobry
316	Kromolin	Budynek mieszkalny	45	338/1	XIX / XX wiek				dobry
317	Kromolin	Budynek mieszkalny	46	416/2	XIX / XX wiek				bardzo dobry
318	Kromolin	Budynek mieszkalny	48	314	XIX / XX wiek				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
319	Kromolin	Budynek mieszkalny	50	335	XIX / XX wiek				bardzo dobry
320	Kromolin	Budynek gospodarczy	50	335	XIX / XX wiek				dobry
321	Kromolin	Budynek mieszkalny	52	334	XIX / XX wiek				dobry
322	Kromolin	Budynek mieszkalny	54	333	XIX / XX wiek				dobry
323	Kromolin	Budynek mieszkalny	55	332/1	XIX / XX wiek				średni
324	Kromolin	Budynek gospodarczy	55	332/1	XIX / XX wiek				średni
325	Kromolin	Budynek gospodarczy	55a	331	XIX / XX wiek				dobry
326	Kromolin	Budynek mieszkalny	60a	327	XIX / XX wiek				dobry
327	Kromolin	Budynek mieszkalny	62	325/2	XIX / XX wiek				bardzo dobry
328	Kromolin	Świątlica wiejska	69	287	II połowa XIX wieku				bardzo dobry
329	Nielubia	Historyczny układ ruralistyczny							
330	Nielubia	Kościół parafialny p.w. Św. Michała	89	262	XIV - XV wiek	A/2240/178	15-03-1961		średni
331	Nielubia	Cmentarz przykościelny (kościół pw. Św. Michała)		262	XIV - XVI wiek	A/2241/752/L	28-12-1987		średni
332	Nielubia	Mur cmentarny		262	XV - XVI wiek				średni
333	Nielubia	Kościół filialny pw. MB Częstochowskiej	90	268	1864 rok	A/5923	15-05-2014		średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
334	Nielubia	Cmentarz przykościelny (kościół pw. MB Królowej)		268	1910 rok				średni
335	Nielubia	Budynek mieszkalny ob. GOK	71	257/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
336	Nielubia	Budynek mieszkalny	2	243	XIX / XX wiek				bardzo dobry
337	Nielubia	Budynek mieszkalny	8	236/4	XIX / XX wiek				dobry
338	Nielubia	Budynek gospodarczy	8	236/4	XIX / XX wiek				dobry
339	Nielubia	Budynek mieszkalny	10	234/2	XIX / XX wiek				dobry
340	Nielubia	Budynek gospodarczy	10	234/2	XIX / XX wiek				dobry
341	Nielubia	Budynek mieszkalny	11	233/1	XIX / XX wiek				dobry
342	Nielubia	Budynek gospodarczy	11	233/1	XIX / XX wiek				dobry
343	Nielubia	Budynek mieszkalny	12	232	XIX / XX wiek				dobry
344	Nielubia	Budynek mieszkalny	13	230	XIX / XX wiek				dobry
345	Nielubia	Budynek mieszkalny	15	227	XIX / XX wiek				bardzo dobry
346	Nielubia	Budynek mieszkalny	16	225/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
347	Nielubia	Budynek mieszkalny	16a	226	XIX / XX wiek				bardzo dobry
348	Nielubia	Budynek mieszkalny	18	222/2	XIX / XX wiek				dobry
349	Nielubia	Budynek gospodarczy	18	222/2	XIX / XX wiek				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
350	Nielubia	Budynek mieszkalny	20a	219	XIX / XX wiek				bardzo dobry
351	Nielubia	Budynek mieszkalny	21	217/1	XIX / XX wiek				dobry
352	Nielubia	Budynek mieszkalny	22a	215/1	XIX / XX wiek				dobry
353	Nielubia	Budynek mieszkalny	24	83	XIX / XX wiek				dobry
354	Nielubia	Budynek gospodarczy	24	83	XIX / XX wiek				dobry
355	Nielubia	Budynek mieszkalny	25	81	XIX / XX wiek				dobry
356	Nielubia	Budynek mieszkalny	31	170/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
357	Nielubia	Budynek gospodarczy	31	170/1	XIX / XX wiek				dobry
358	Nielubia	Budynek mieszkalny	32	171/1	XIX / XX wiek				dobry
359	Nielubia	Budynek gospodarczy	32	171/1	XIX / XX wiek				średni
360	Nielubia	Budynek mieszkalny	33	174	XIX / XX wiek				dobry
361	Nielubia	Budynek gospodarczy	33	174	XIX / XX wiek				średni
362	Nielubia	Budynek mieszkalny	34	175	XIX / XX wiek				bardzo dobry
363	Nielubia	Budynek mieszkalny	36	179	XIX / XX wiek				dobry
364	Nielubia	Budynek mieszkalny	37a	182	XIX / XX wiek				dobry
365	Nielubia	Budynek mieszkalny	39	186	XIX / XX wiek				bardzo dobry
366	Nielubia	Budynek mieszkalny	40	187	XIX / XX wiek				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
367	Nielubia	Budynek mieszkalny	40a	187	XIX / XX wiek				średni
368	Nielubia	Budynek mieszkalny	41	192/1	XIX / XX wiek				średni
369	Nielubia	Budynek gospodarczy	41	192/1	XIX / XX wiek				średni
370	Nielubia	Ogrodzenie z bramą	41	192/1	XIX / XX wiek				średni
371	Nielubia	Budynek mieszkalny	58	281	XIX / XX wiek				dobry
372	Nielubia	Budynek mieszkalny	63	258/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
373	Nielubia	Budynek mieszkalny	64	151/1	XIX / XX wiek				średni
374	Słócwina	Historyczny układ ruralistyczny							
375	Słócwina	Dwór	16	69/3	XIX / XX wiek	A/5246/2098	05-05-1971		średni
376	Słócwina	Budynek mieszkalny	16	69/3	XIX / XX wiek	A/5246/2098	05-05-1971		średni
377	Słone	Historyczny układ ruralistyczny							
378	Słone	Cmentarz parafilany	na E od wsi	76	1864 rok				dobry
379	Słone	Kaplica cmentarna (dawne mauzoleum)		76	1709 rok				średni
380	Słone	Dzwonnica alarmowa		31/2	koniec XIX wieku				dobry
381	Słone	Budynek mieszkalny	2	52	XIX / XX wiek				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
382	Stone	Budynek mieszkalny	3	55	XIX / XX wiek				dobry
383	Stone	Budynek mieszkalny	4	58	XIX / XX wiek				dobry
384	Stone	Budynek gospodarczy	4	58	XIX / XX wiek				dobry
385	Stone	Budynek mieszkalny	7	61	XIX / XX wiek				dobry
386	Stone	Budynek gospodarczy	7	61	XIX / XX wiek				dobry
387	Stone	Budynek mieszkalny	8	31/1	XIX / XX wiek				dobry
388	Stone	Budynek mieszkalny	11	65/1	XIX / XX wiek				bardzo dobry
389	Stone	Budynek mieszkalny	17	18	XIX / XX wiek				dobry
390	Stone	Budynek gospodarczy	17	18	XIX / XX wiek				dobry
391	Stone	Budynek gospodarczy	17	18	XIX / XX wiek				dobry
392	Stone	Budynek mieszkalny	18	156/3	XIX / XX wiek				dobry
393	Stone	Budynek gospodarczy	18	156/3	XIX / XX wiek				średni
394	Stone	Budynek mieszkalny	18a	156/3	XIX / XX wiek				dobry
395	Stone	Budynek mieszkalny	22	24	XIX / XX wiek				bardzo dobry
396	Stone	Budynek gospodarczy	22	24	XIX / XX wiek				dobry
397	Stone	Budynek mieszkalny	23	26/2	XIX / XX wiek				bardzo dobry
398	Stone	Budynek gospodarczy	23	27/1	XIX / XX wiek				dobry

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
399	Słone	Budynek mieszkalny	24	28/2	XIX / XX wiek				dobry
400	Słone	Budynek mieszkalny	25	33	XIX / XX wiek				dobry
401	Szczepów	Historyczny układ ruralistyczny							
402	Szczepów	Zespół pałacowy:			XVI - XVIII wiek	A/3518/180	15-03-1961		
403	Szczepów	Pałac	4a	522/27	II połowa XVII wieku	A/3518/180	15-03-1961		średni
404	Szczepów	Park		522/27	II połowa XVIII wieku	A/3340/531L	19-06-1979		średni
405	Szczepów	Oficina I (centralna)		522/27	I połowa XVIII wieku	A/3518/180	15-03-1961		zły
406	Szczepów	Oficina II (wschodnia)	4	522/27	I połowa XVIII wieku	A/3518/180	15-03-1961		średni
407	Szczepów	Oficina III (zachodnia)		522/27	I połowa XVIII wieku	A/3518/180	15-03-1961		średni
408	Szczepów	Mauzoleum (Schlabrendorfów)		518/1	II połowa XVIII wieku	A/3339/955	24-05-1991		bardzo dobry
409	Szczepów	Zespół folwarczny (przy pałacu):			XVIII - XIX wiek				
410	Szczepów	Budynek mieszkalny (północno zachodni)		518/2	I połowa XIX wieku				zły
411	Szczepów	Budynek mieszkalno- gospodarczy południowy	8	522/9	II połowa XIX wieku				średni
412	Szczepów	Budynek mieszkalno- gospodarczy zachodni	7	522/10	II połowa XIX wieku				średni
413	Szczepów	Obora I		518/2	I połowa XIX wieku				zły

l.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
414	Szczepów	Obora II		522/27	II połowa XIX wieku				zły
415	Szczepów	Spichlerz		518/2	II połowa XIX wieku				średni
416	Szczepów	Stodoła I (zachodnia)		518/2	początek XIX wieku				zły
417	Szczepów	Stodoła II (wschodnia)		518/2	I połowa XIX wieku				zły
418	Szczepów	Stodoła III		518/2	II połowa XIX wieku				średni
419	Szczepów	Budynek mieszkalny	6	517	II połowa XIX wieku				dobry
420	Zabłocie	Historyczny układ ruralistyczny							
421	Zabłocie	Teren pocmentarny	na SE od wsi	282	około 1905 roku				średni
422	Zabłocie	Zespół folwarczny:			XIX wiek				
423	Zabłocie	Spichlerz / obora (obecnie budynek mieszkalno- gospodarczy)	12	258	I połowa XIX wieku				dobry
424	Zabłocie	Budynek mieszkalny (tzw. czworak)	22	258	II połowa XIX wieku				dobry
425	Zabłocie	Budynek mieszkalny (tzw. czworak)	23-24	258	II połowa XIX wieku				średni
426	Zabłocie	Budynek inwentarski	23-24	258	II połowa XIX wieku				średni
427	Zabłocie	Budynek inwentarsko magazynowy		258	II połowa XIX wieku				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
428	Zabłocie	Budynek gospodarczy / stodoła		258	II połowa XIX wieku				zły
429	Zabłocie	Spichlerz (ob. budynek mieszkalny)	25		II połowa XIX wieku				średni
430	Zabłocie	Wozownia			II połowa XIX wieku				ruina
431	Zabłocie	Obora		258	II połowa XIX wieku				ruina
432	Zabłocie	Trafostacja		279	II połowa XIX wieku				dobry
433	Zabłocie	Piwnica		258	II połowa XIX wieku				średni
434	Zabłocie	Dzwonnica		189	1868 rok				dobry
435	Zabłocie	Budynek mieszkalny	1	188	XIX / XX wiek				dobry
436	Zabłocie	Budynek mieszkalny	3	244/2	XIX / XX wiek				dobry
437	Zabłocie	Budynek gospodarczy	3	244/2	XIX / XX wiek				średni
438	Zabłocie	Budynek mieszkalny	4	248	XIX / XX wiek				dobry
439	Zabłocie	Budynek mieszkalny	6	246	XIX / XX wiek				dobry
440	Zabłocie	Budynek mieszkalny	20	190/3	XIX / XX wiek				średni
441	Zameczno	Historyczny układ ruralistyczny							średni
442	Zameczno	Zespół folwarczny:			XIX - XX wiek				

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
443	Zameczno	Budynek mieszkalny (rządcaówka)	14	234/3	XIX wiek				średni
444	Zameczno	Budynek mieszkalny (tzw. czworak)	15	234/14	1910 rok				dobry
445	Zameczno	Budynek gospodarczy		234/13	XIX wiek			obiekt nieistnieje	
446	Zameczno	Stodoła I		234/9	XIX wiek			obiekt nieistnieje	
447	Zameczno	Stodoła II		234/9	XIX wiek			obiekt nieistnieje	
448	Zameczno	Obora I		234/9	XIX wiek				ruina
449	Zameczno	Obora II		234/9	XIX wiek				zły
450	Zameczno	Budynek mieszkalny	1	204/3	XIX / XX wiek				dobry
451	Zameczno	Budynek mieszkalny	6	190/2	XIX / XX wiek				średni
452	Zameczno	Budynek mieszkalny	10	177	XIX / XX wiek				bardzo dobry
453	Zameczno	Budynek mieszkalny	11	178	XIX / XX wiek				dobry
454	Zameczno	Budynek mieszkalny	12	181	XIX / XX wiek				dobry
455	Żukowice	Historyczny układ ruralistyczny							
456	Żukowice	Kościół filialny pw. Św. Jadwigi	152	412	XIV wiek	A/2558/45/58	25-02-1958		średni
457	Żukowice	Cmentarz przykościelny		412	XIV wiek	A/2559/746/L	28-12-1987		średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
458	Żukowice	Cmentarz komunalny	na NE od wsi	326/1	1908 rok	A/2560/753L	28-12-1987		dobry
459	Żukowice	Dworzec kolejowy	16	704/2	XIX / XX wiek				dobry
460	Żukowice	Zespół pałacowy:			XVIII - XX wiek				
461	Żukowice	Pałac		742	1712 rok	A/3444/183	15-03-1961		średni
462	Żukowice	Ogród		742	XVIII - XIX wiek				średni
463	Żukowice	Oficina mieszkalna I	138	742	lata 20 XX wieku				średni
464	Żukowice	Oficina mieszkalna II	140	742	1880 rok				dobry
465	Żukowice	Oficina mieszkalna III	142	742	II połowa XVII wieku				średni
466	Żukowice	Budynek mieszkalny (czworak)	136	743	1773 rok	A/3445/713	18.12.1963		zły
467	Żukowice	Budynek mieszkalno inwentarski		742	XIX wiek				średni
468	Żukowice	Kuźnia i spichlerz (ob. budynek mieszkalno- gospodarczy)		742	XIX wiek				średni
469	Żukowice	Obora I		742	XIX wiek				dobry
470	Żukowice	Obora II		742	XIX wiek				dobry
471	Żukowice	Stodoła I		742	II połowa XIX wieku				dobry
472	Żukowice	Stodoła II (ob. budynek gospodarczy)		742	XIX wiek				średni

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
473	Żukowice	Ogrodzenie		742	XIX wiek				średni
474	Żukowice	Zespół folwarczny:			XVIII - XX wiek				
475	Żukowice	Budynek mieszkalny	134	746/1	1914 rok				średni
476	Żukowice	Budynek mieszkalny	135	746/1	1878 rok				średni
477	Żukowice	Budynek mieszkalno- gospodarczy z kuźnią		746/1	II połowa XIX wieku				średni
478	Żukowice	Stodoła I		746/1	XIX wiek				średni
479	Żukowice	Stodoła II (z oborą i stajnią)		746/1	1854 rok				dobry
480	Żukowice	Budynek gospodarczy		746/1	XIX wiek				średni
481	Żukowice	Budynek gospodarczy (komórki)		746/1	XIX wiek				średni
482	Żukowice	Budynek inwentarski		746/1	XIX wiek				średni
483	Żukowice	Budynek inwentarski (chlew ze spichlerzem)		746/1	XIX wiek				dobry
484	Żukowice	Obora		746/1	1878 rok				dobry
485	Żukowice	Budynek mieszkalny	46	414	XIX / XX wiek				średni
486	Żukowice	Budynek mieszkalny	47	464	XIX / XX wiek				średni
487	Żukowice	Budynek mieszkalny	62	754	XIX / XX wiek			obiekt nie istnieje	

I.p.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT ZABYTKOWY	ADRES	NR DZIAŁKI GEODEZYJNEJ	CZAS POWSTANIA	NUMER REJESTRU	DATA REJESTRU	UWAGI	STAN ZACHOWANIA
488	Żukowice	Budynek mieszkalny	81	384	1922 rok				dobry
489	Żukowice	Budynek mieszkalny	122	124/3	XIX wiek				dobry
490	Żukowice	Budynek gospodarczy	122	124/3	XIX wiek				dobry

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

miejscowość: BRZEG GŁOGOWSKI

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-18	3	10	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR		
67-18	4	18	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR		
67-18	26	9	OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
67-18	27	15	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR		
67-18	28	8	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE NEOLIT? ON		
67-18	33	6	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	OWR LATEN		
67-18	34	12					

			ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO	POMORSKA?	ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT D- LATEN
67-18	35	13	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT-LATEN NEOLIT
67-18	36	14	PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO?	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT D
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	39	16	ŚLAD OSADNICTWA		ON
67-18	40	2	CMENTARZYSKO?	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		ON
67-18	41	11			
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-18	42	17			
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-18	60	1			
			CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI
			CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA	POMORSKA	HALSZTAT D- LATEN
			CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU IV
67-18	65	5			
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA?	OWR?
67-18	74	4			

67-18	80	7	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE FAZA E
67-18	81	3	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	102	19	OSADA		NEOLIT
			ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	
67-18	103	20	PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	

miejsowość: CZERNA

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-18	1	1	OSADA?		ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR		
67-18	2	2	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU		
66-18	2	9	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE		EP.BRAŻU		
			OSADA?	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU III		
67-18	43	4	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA			
67-18	44	6	CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA			
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
67-18	45	3	CMENTARZYSKO?	POMORSKA	LATEN		

67-18	46	8	ŚLAD OSADNICTWA	EP.BRAZU WCZESNA?
67-18	47	7	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŚREDNIOWIECZE LATEN
67-18	89	5	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E LATEN
67-18	104	10	OSADA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	105	11	ŚLAD OSADNICTWA	ON
			ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: DANKOWICE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
69-18	1	1				206/85 KZA-1-V-129/68	01-12-1968
69-18	2	2	GRODZISKO		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
			CMENTARZYSKO	PRZEWORSKA	LATEN-OWR		

miejsowość: DOBRZEJOWICE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
66-18	1	1				187/85 KZA-1-V-103/68	01-12-1968
			GRODZISKO		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X- XII		

66-17	1	30	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			ZNALEZISKO LUŻNE		EPOKA KAMIENIA
66-17	2	29			WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-
			OSADA		XI
66-17	3	28			PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			GRODZISKO		OWR
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	EP.KAMIENIA
66-17	4	26	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
66-17	5	27			WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNY
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	21	13			WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE
67-17	22	15			LATEN-OWR
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNY
67-17	23	11			PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-
			OSADA		ON
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNY
67-17	28	17			PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		OWR?
			OSADA	PRZEWORSKA?	
67-17	29	10			ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		

67-17	30	1	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
67-17	31	20	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR?		
67-17	32	21	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON OWR PÓŻNY		
67-17	35	9	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR PÓŻNY		
67-17	36	24	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA D-E		
67-17	37	25	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR ŚREDNIOWIECZE		
67-18	48	7	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	POMORSKA?	LATEN WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
67-18	49	8	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT C-D		
67-17	50	4	OSADA		ŚREDNIOWIECZE	228/85 178/Ar	15-10-1969
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR ŚREDNIOWIECZE		

67-18	50	6	OSADA	POMORSKA	LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA	POMORSKA	LATEN ŚREDNIOWIECZE		
67-17	51	5	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT		
			CMENTARZYSKO				
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT D- LATEN		
			OSADA		NEOLIT		
67-18	51	2				211/85 KZA-1-V-133/68	01-12-1968
			OSADA		NEOLIT		
			CMENTARZYSKO		HALSZTAT D- LATEN OWR		
67-17	52	14					
			OSADA		NEOLIT?		
67-17	53	12					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT		
67-17	54	18					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
					FAZA E		
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
67-17	55	23	ŚLAD OSADNICTWA		ON		
			OSADA	POMORSKA	LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA			

			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		ON		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
67-17	56	22			OWR		
			OSADA	PRZEWORSKA			
67-17	57	19			OWR		
			OSADA	PRZEWORSKA			
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
67-17	95	35					
			ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA			
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		ON		
67-17	96	36					
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
67-17	97	37					
			ŚLAD OSADNICTWA		ON		
			ŚLAD OSADNICTWA				
67-17	98	38					
			PUNKT OSADNICZY	ŁUŻYCKA?			
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA			
67-18	99	3				232/85 182/Ar	18-10-1969
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA		OWR		
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA			
67-17	99	39					
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	OWR		
66-17	100	42					
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA			
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA?			

			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE- ON
67-17	100	42			
67-17	101	41	ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	106	32			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE- ON
67-18	107	33			
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		ON
67-18	108	34			
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: DOMANIEWICE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-18	25	6	OSADA?		LATEN		
67-18	30	1				171/85 28/Ar	10-03-1966
			CMENARZYSKO	PRZEWORSKA	LATEN PÓŹNY- OWR WCZESNY		
			CMENARZYSKO	JASTORFSKA	LATEN ŚRODKOWY I PÓŹNY		
			CMENARZYSKO	POMORSKA	HALSZTAT D- LATEN		
68-18	56	2					

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-18	66	4	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.KAMIENIA	231/85 181/Ar	18-10-1969
67-18	77	3	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		LATEN NEOLIT	233/85 185/Ar	20-10-1969
67-18	78	7	OSADA OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA? PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA D OWR LATEN PÓŹNY		
67-18	97	5	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E EP.KAMIENIA	229/85 179/Ar	15-10-1969
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
			miejscowość: GLINICA				
68-18	97	2	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE		
68-18	109	3	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E		

68-18	110	4	OSADA		OWR PÓŹNY		
68-18	111	6	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
68-18	112	5	PUNKT OSADNICZY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
68-18	116	1	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
			CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		NEOLIT		
miejsowość: KAMIONA							
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
68-19	34	1	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	49	2	OSADA	PRZEWORSKA	LATEN-OWR		
68-19	50	4	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	51	5	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
68-19	54	6	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	55	7	PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE		
68-19	56	8	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		

68-19	57	9	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	58	10	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE NEOLIT
68-19	59	11	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
68-19	60	12	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XII
68-19	61	13	OSADA?		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	62	14	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON XIV-XVI PRADZIEJE
68-19	63	15	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	64	16	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.BRAZU
68-19	66	17	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	67	18	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE OWR
68-19	68	19	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR

68-19	88	20	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE		
68-19	117	23	ŚLAD OSADNICTWA OSADA PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE OWR NEOLIT		
68-19	118	21	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR?		
68-19	121	12	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE XIII EP.KAMIENIA		
68-19	182	3	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
68-19	184	24	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	242	25	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ON		
miejsowość: KŁODA							
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
68-18	74	1	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE NEOLIT		
67-18	75	2	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE NEOLIT? ON		

68-18	76	3	ŚLAD OSADNICTWA	ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	77	4	PUNKT OSADNICZY	PRADZIEJE
68-18	78	5	PUNKT OSADNICZY	OWR
			PUNKT OSADNICZY	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA	EP.KAMIENIA
68-18	79	6	ŚLAD OSADNICTWA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY	PRADZIEJE
68-18	80	7	PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E
			PUNKT OSADNICZY	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA A-B
			ŚLAD OSADNICTWA	PRADZIEJE
			PUNKT OSADNICZY	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA	NEOLIT
68-18	81	8	PUNKT OSADNICZY	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E
			ŚLAD OSADNICTWA	PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA	OWR
68-18	82	9	ŚLAD OSADNICTWA	PRADZIEJE
			PUNKT OSADNICZY	NEOLIT?
68-18	83	10		

68-18	86	11	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR
68-18	90	12	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE OWR
68-18	91	13	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO?	LUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRAZU
68-18	92	14	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA D-E
68-18	93	15	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-18	94	16	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
68-18	95	17	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	98	18	PUNKT OSADNICZY		HALSZTAT-LATEN
68-18	99	19	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: KROMOLIN

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-17	19	24	OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA KCSZ	ŚREDNIOWIECZE OWR PÓŹNY NEOLIT		
67-17	20	28	OSADA		LATEN-OWR?		
67-17	42	27	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	POMORSKA?	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE LATEN		
67-17	43	25	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE OWR		
67-17	44	16	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA B-C OWR		
67-17	45	22	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE OWR		
67-17	46	29	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E		
67-17	47	23	PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE NEOLIT		
67-18	61	5	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE		
67-18	62	4					

			ŚLAD OSADNICTWA OSADA		ŚREDNIOWIECZE OWR?		
67-17	63	30					
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
67-18	63	3					
			OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE		
67-18	64	6					
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE		
67-17	68	31					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA	POMORSKA?	LATEN		
67-17	69	34	ŚLAD OSADNICTWA		LATEN		
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA		LATEN		
67-18	69	7	PUNKT OSADNICZY		LATEN?		
67-18	70	8					
			OSADA		LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE		
67-18	71	1				234/85 187/Ar	20-10-1969
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA		EPOKA KAMIENIA LATEN		
67-18	72	2					
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA		ŚREDNIOWIECZE LATEN		
67-18	73	9					
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR		
67-17	74	32					

			ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	76	10			
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA		STAROŻYTNOŚĆ ŚREDNIOWIECZE
67-17	82	19			
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	83	17			
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	84	15			
			OSADA	POMORSKA?	LATEN?
			CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	LUŻYCKA	
			CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		NEOLIT
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	85	18			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
67-17	86	21			
			PUNKT OSADNICZY		ON
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	OWR
67-17	87	35			
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA		EP.KAMIENIA
67-17	88	13			
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA	POMORSKA	LATEN WCZESNY
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	89	11			

			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
67-17	90	33	OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
67-17	91	26	OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E		
67-17	92	20	ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR		
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA B		
67-17	93	12	ŚLAD OSADNICTWA	POMORSKA	LATEN	226/85, 176/Ar	15.10.1969
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
67-17	94	14	OSADA	PRZEWORSKA	OWR	227/85 177/Ar	15-10-1969
			OSADA	PRZEWORSKA	LATEN PÓŻNY		
miejsowość: MIERZÓW							
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-17	58	5	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA		LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		

67-17	59	2	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA		LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA	PRZEWORSKA	LATEN PÓŻNY		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
67-17	64	1					
			OSADA	POMORSKA	LATEN WCZESNY		
67-17	65	3					
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT		
67-17	66	4					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA	POMORSKA?	LATEN		
67-17	70	6					
			OSADA		PRADZIEJE		
67-17	71	7					
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
					FAZA C-D		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
			miejsowość: NIELUBIA				
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
68-19	20	6					
			ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT		
68-19	21	7					
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA- EP.BRĄZU		
68-19	24	4				240/85 201/Ar	01-12-1969

68-19	69	8	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE XII-XIV OWR
68-19	70	9	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE NEOLIT
68-19	71	10	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR EP.KAMIENIA
68-19	72	11	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	73	12	PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
68-19	74	13	OSADA OSADA? ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR
68-19	75	14	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	76	15	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	77	16	PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19			ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

68-19	78	17	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	79	18	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU?
68-19	80	19	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	81	20	PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
68-19	82	21	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	83	22	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	84	23	PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
68-19	85	24	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	86	25	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	87	26	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	117	2	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT
68-18	125	1	OSADA		OWR
68-18	126	3			

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
68-18	127	5	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR?		
68-19	195	27	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	196	28	ŚLAD OSADNICTWA OSADA? ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE OWR NEOLIT EP.KAMIENIA		
miejscowość: SŁOĆWINA							
67-18	15	8	PUNKT OSADNICZY OSADA	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE- ON HALSZTAT C-D		
67-18	16	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E		
67-18	17	3	OSADA	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNY		
67-18	18	5	OSADA		NEOLIT		
67-18	19	6	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE LATEN PÓŻNY		
67-18	24	7	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAZU?		
68-18	72	9	OSADA? PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
68-18	73	10	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE		
67-18	96	1	PUNKT OSADNICZY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
67-18	75	2	SKARB	ŁUŻYCKA	HALSZTAT D		
			OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR ŚREDNIOWIECZE		
miejscowość: SŁONE							
68-19	43	1	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	44	2	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.KAMIENIA		
68-19	45	3	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE		
68-19	46	4	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	47	5	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	48	6	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
68-19	52	7	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
68-19	53	8	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		

68-19	113	9	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	114	10	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON XIV-XVI
68-19	115	11	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	116	12	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON XIV-XVI PRADZIEJE
68-19	119	13	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	120	14	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XII
68-19	122	15	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE NEOLIT
68-19	123	16	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.KAMIENIA
			PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE OWR

68-19	124	17	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
			OSADA		OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
68-19	125	18			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	126	19			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
68-19	127	20			
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XII
68-19	128	21			
			OSADA?	PRZEWORSKA	OWR
68-19	129	22			
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	130	23			
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	131	24			
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
68-19	132	25			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON XIV-XVI
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	133	26			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	134	27			

68-19	135	28	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	240	23	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-19	241	30	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
miejsowość: SZCZEPÓW							
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-18	57	8	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OBOZOWISKO?	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT-LATEN EP.KAMIENIA	224/85 173/Ar	15-10-1969
67-18	58	1	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	225/85 KZA 172/Ar	15-10-1969
67-18	59	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		EP.KAMIENIA ŚREDNIOWIECZE OWR		
67-17	67	11	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT-LATEN EP.KAMIENIA ŚREDNIOWIECZE		
67-18	67	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE		
67-18	68	6	ŚLAD OSADNICTWA		LATEN		

67-17	72	10	OSADA?		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-17	73	9	OSADA?	POMORSKA?	LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT-LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		PALEOLIT
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
67-17	75	13	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-17	76	14	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	POMORSKA?	LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			OSADA?		ŚREDNIOWIECZE
67-17	77	15	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	ŁUŻYCKA	
67-17	78	8	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	POMORSKA?	LATEN
67-17	79	4			
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
					FAZA E
			OSADA	POMORSKA	LATEN
67-17	80	12	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-17	81	3	OSADA SKARB	PRZEWORSKA LUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV OWR		
			OSADA		LATEN		
miejscowość: ZABŁOCIE							
68-18	118	1	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
68-18	119	2	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
68-18	120	3	PUNKT OSADNICZY		FAZA E PRADZIEJE		
68-18	124	4	PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE OWR		
			OSADA	POMORSKA	LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
miejscowość: ZAMECZNO							
67-18	20	3					
67-18	21	5	OSADA		LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		

67-18	22	4	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV OWR		
67-18	29	1	OSADA	PRZEWORSKA		230/85 180/Ar	15-10-1969
			ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT		
			CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU IV- HALSZTAT		
67-18	31	2	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA	172/85 KZA-1-V-28/66	
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA?		OWR		
			OSADA		LATEN		
67-18	32	5	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA		LATEN		
68-18	49	14	ŚLAD OSADNICTWA	KAK	NEOLIT		
			CMENTARZYSKO		NEOLIT		
			SZKIELETOWE				
68-18	50	8	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
68-18	51	9	PUNKT OSADNICZY		OWR		
			CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA			
			CIAŁOPALNE				
68-18	52	10	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
68-18	53	11	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY	POMORSKA	LATEN		

68-18	54	12	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	55	13	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E
67-18	90	7	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
			OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU- HALSZTAT

miejsowość: ŻUKOWICE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru	data
67-18	79	19	PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	OWR		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
67-18	82	16	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
67-18	83	13	OSADA		ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
67-18	84	15	OSADA		LATEN		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
67-18	85	14	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	OWR		

67-18	86	17	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE		
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR		
67-18	87	12					
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE		
67-18	92	9					
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE VI-VII		
67-18	93	5					
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE VI-VII		
67-18	94	7				181/85 KZA-1-V-97/68	01-12-1968
			OSADA		OWR		
67-18	95	18					
			CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU- HALSZTAT		
68-18	96	30					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
68-18	100	32					
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
68-18	100	31					
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
68-18	101	20					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
68-18	102	21					
			PUNKT OSADNICZY		OWR		
68-18	103	22					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE		

68-18	104	23	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE		
			OSADA	POMORSKA?	LATEN		
			OSADA	KCW	NEOLIT		
68-18	105	3				179/85 KZA-1-V-95/68	01-03-1968
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE		
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
			PUNKT OSADNICZY		LATEN-OWR		
68-18	106	24			EP.KAMIENIA		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE		
					ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE		
					ŚREDNIOWIECZE		
					FAZA B		
68-18	107	25					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE		
					ŚREDNIOWIECZE		
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE		
					ŚREDNIOWIECZE		
					FAZA E		
68-18	108	26	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE		
					ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE		
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA		
68-18	113	27					
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE		
					ŚREDNIOWIECZE		
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE		
					ŚREDNIOWIECZE		
					FAZA E		
68-18	114	28					
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE		
					ŚREDNIOWIECZE		

68-18	115	29	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE EP.KAMIENIA
68-19	143	48	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE OWR HALSZTAT EP.KAMIENIA
68-19	144	35	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA?		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: WRÓBLIN GŁOGOWSKI

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia	nr rejestru
67-18	38	3	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR	
67-18	23	6	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
67-18	5	13	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
67-18	91	14	ŚLAD OSADNICTWA		LATEN-OWR	
67-18	100	16	ŚLAD OSADNICTWA		ON	
67-18	101	17	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ON ON	

5.2.4 Zabytki ruchome

Najcenniejsze zabytki ruchome wpisywane są do rejestru na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Centralną Ewidencję Zabytków Ruchomych prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Wymienione zabytki ruchome stanowią wyposażenie obiektów wpisanych do Rejestru zabytków oraz obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

L. p	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków
1.	Brzeg Głogowski	Wyposażenie wnętrza oraz wystrój kościoła parafialnego p. w. Bożego Ciała	renesans barok klasycyzm	599/23	28.12.1971 r.
2.	Brzeg Głogowski	Wystrój architektoniczny pałacu	barok	604/164	22.04.1975 r.
3.	Czerna	Wystrój architektoniczny pałacu, kaplicy i budynku nr 9	renesans barok klasycyzm	597/17/B/70	02.11.1970 r.
4.	Góra św. Anny	Wystrój wnętrza oraz wyposażenie kościoła filialnego p. w. św. Anny	barok klasycyzm	600/41	03.01.1972 r.
5.	Kłoda	Wyposażenie kościoła parafialnego p. w. św. Bartłomieja	barok	B/2025/1-22	09.06.2009 r.
6.	Kromolin	Wystrój i wyposażenie wnętrza kościoła filialnego	renesans barok	601/49	04.01.1972 r.
7.	Kromolin	Wyposażenie wnętrza kościoła filialnego	renesans barok neogotyck	602/437/L/1-8	15.06.1984 r.
8.	Nielubia	Wystrój architektoniczny i wyposażenie wnętrza kościoła	renesans barok	598/19/B/70	02.11.1970 r.
9.	Słone	Malowidła ściennie w kaplicy morowej	barok	B/2374	09.12.2013 r.
10.	Szczepów	Wystrój architektoniczny pałacu	barok	603/50	14.01.1972 r.
11.	Żukowice	Zabytkowe elementy wyposażenia kościoła p. w. św. Jadwigi	barok neobarok neogotyck	13/B/00/1-5	22.03.2000 r.
12.	Żukowice	Wystrój i wyposażenie kościoła	gotyk renesans barok klasycyzm	595/15/B/70	03.11.1970 r.
13.	Żukowice	Wystrój i wyposażenie wnętrza pałacu	rokoko	596/16/B/70	03.11.1970 r.

5.2.5 Zabytki archeologiczne ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków

Zabytkiem archeologicznym jest każdy ślad działalności człowieka znajdujący się w ziemi lub pod wodą, którego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną bądź naukową. Stanowiska archeologiczne to obszary, w obrębie których występują źródła archeologiczne wraz z otaczającym je kontekstem, czyli bezpośrednim otoczeniem, układem warstw glebowych oraz zespołem danych, określających ich położenie.

Na terenie Gminy Żukowice występują liczne stanowiska archeologiczne - zarejestrowano i zewidencjonowano ponad 300 stanowisk, głównie są to ślady osadnictwa bądź osady.

Zestawienie zabytków archeologicznych z terenu Gminy Żukowice znajduje się w poniższej tabeli.

miejsowość: BRZEG GŁOGOWSKI					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	3	10	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	4	18	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	26	9	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-18	27	15	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	28	8	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE NEOLIT? ON
67-18	33	6	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	OWR LATEN
67-18	34	12	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO	POMORSKA?	ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT D- LATEN
67-18	35	13	OSADA OSADA PUNKT OSADNICZY	ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	HALSZTAT-LATEN NEOLIT
67-18	36	14	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO? ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT D PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE ON
67-18	39	16	CMENTARZYSKO?	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU
67-18	40	2	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE ON
67-18	41	11	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-18	42	17	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-18	60	1	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE OSADA CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	PRZEWORSKA POMORSKA ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI OWR HALSZTAT D- LATEN EP.BRĄZU IV

67-18	65	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA?	ŚREDNIOWIECZE OWR?
67-18	74	4	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	80	7	PUNKT OSADNICZY OSADA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E EP.KAMIENIA
67-18	81	3	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE NEOLIT
67-18	102	19	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY	ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	
67-18	103	20	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	
miejsowość: CZERNA					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	1	1	OSADA? ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	2	2	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU
66-18	2	9	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE OSADA?	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU EP.BRĄZU III
67-18	43	4	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	
67-18	44	6	CMENTARZYSKO ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE
67-18	45	3	CMENTARZYSKO? ŚLAD OSADNICTWA	POMORSKA	LATEN EP.BRĄZU WCZESNA?
67-18	46	8	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		ŚREDNIOWIECZE LATEN
67-18	47	7	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E LATEN
67-18	89	5	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	104	10	ŚLAD OSADNICTWA		ON

67-18 105 11 ŚLAD OSADNICTWA PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: DANKOWICE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
69-18	1	1	GRODZISKO		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
69-18	2	2	CMENTARZYSKO	PRZEWORSKA	LATEN-OWR

miejsowość: DOBRZEJOWICE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
66-18	1	1	GRODZISKO		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XII
66-17	1	30	OSADA ZNALEZISKO LUŻNE		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EPOKA KAMIENIA
66-17	2	29	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XI
66-17	3	28	GRODZISKO ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR EP.KAMIENIA
66-17	4	26	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.KAMIENIA
66-17	5	27	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNY EP.KAMIENIA
67-17	21	13	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		ŚREDNIOWIECZE LATEN-OWR
67-17	22	15	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR PÓŻNY
67-17	23	11	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON OWR PÓŻNY
67-17	28	17	OSADA OSADA	PRZEWORSKA?	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR?
67-17	29	10	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

67-17	30	1	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		OWR?
67-17	31	20	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-
			OSADA	PRZEWORSKA	ON OWR PÓŻNY
67-17	32	21	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR PÓŻNY
67-17	35	9	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
					FAZA D-E
67-17	36	24	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
67-17	37	25	OSADA	POMORSKA?	LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	48	7	OSADA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT C-D
67-18	49	8	OSADA		ŚREDNIOWIECZE
67-17	50	4	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	POMORSKA	LATEN
67-18	50	6	ŚLAD OSADNICTWA	POMORSKA	LATEN
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE
67-17	51	5	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT
			CMENTARZYSKO		
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT D-
			OSADA		LATEN NEOLIT
67-18	51	2	OSADA		NEOLIT
			CMENTARZYSKO		HALSZTAT D-
					LATEN OWR
67-17	52	14	OSADA		NEOLIT?
67-17	53	12			

			ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT
67-17	54	18			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE FAZA E
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	55	23	ŚLAD OSADNICTWA		ON
			OSADA	POMORSKA	LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		ON
67-17	56	22			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	57	19			
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-17	95	35			
			ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		ON
67-17	96	36			
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	97	37			
			ŚLAD OSADNICTWA		ON
			ŚLAD OSADNICTWA		
67-17	98	38			
			PUNKT OSADNICZY	ŁUŻYCKA?	
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	
67-18	99	3			
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		OWR
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	
67-17	99	39			
			PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	OWR
66-17	100	42			
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA?	
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON
67-17	100	42			
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	101	41			
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

67-18	106	32	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	107	33	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON
67-18	108	34	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE ON
			ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: DOMANIEWICE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	25	6			
			OSADA?		LATEN
67-18	30	1			
			CMENTARZYSKO	PRZEWORSKA	LATEN PÓŻNY- OWR WCZESNY
			CMENTARZYSKO	JASTORFSKA	LATEN ŚRODKOWY I PÓŻNY
			CMENTARZYSKO	POMORSKA	HALSZTAT D- LATEN
68-18	56	2			
			ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.KAMIENIA
67-18	66	4			
			OSADA ŚLAD OSADNICTWA		LATEN NEOLIT
67-18	77	3			
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE
			OSADA		ŚREDNIOWIECZE FAZA D
			OSADA	PRZEWORSKA?	OWR
67-18	78	7		PRZEWORSKA	LATEN PÓŻNY
			OSADA		
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E
67-18	97	5			EP.KAMIENIA
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: GLINICA

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
68-18	97	2			
			ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE

68-18	109	3	PUNKT OSADNICZY OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E OWR PÓŻNY
68-18	110	4	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
68-18	111	6	PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	112	5	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
68-18	116	1	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		NEOLIT
miejsowość: KAMIONA					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
68-19	34	1	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE LATEN-OWR
68-19	49	2	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	50	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	51	5	PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
68-19	54	6	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	55	7	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	56	8	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	57	9	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	58	10	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE NEOLIT
68-19	59	11	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
68-19	60	12	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XII
68-19	61	13	OSADA?		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	62	14			

			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE- ON XIV-XVI
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	63	15			
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	64	16			
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU
68-19	66	17			
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
					PRADZIEJE
68-19	67	18			
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		OWR
68-19	68	19			
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
					OWR
68-19	88	20			
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	117	23			
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
			OSADA		OWR
			PUNKT OSADNICZY		NEOLIT
68-19	118	21			
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
					OWR?
68-19	121	12			
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		XIII
					EP.KAMIENIA
68-19	182	3			
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	184	24			
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE
					ŚREDNIOWIECZE
68-19	242	25			
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		ON
miejsowość: KŁODA					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
68-18	74	1			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		PRADZIEJE
					NEOLIT
67-18	75	2			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
					PRADZIEJE

			PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT? ON ŚREDNIOWIECZE
68-18	76	3			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	77	4	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
68-18	78	5	PUNKT OSADNICZY		OWR
68-18	79	6	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		OWR EP.KAMIENIA
68-18	80	7	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	81	8	PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA A-B PRADZIEJE OWR NEOLIT
68-18	82	9	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E PRADZIEJE OWR
68-18	83	10	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE NEOLIT?
68-18	86	11	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR
68-18	90	12	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE OWR
68-18	91	13	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO?	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRĄZU
68-18	92	14	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA D-E
68-18	93	15	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE

68-18	94	16	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	95	17	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
68-18	98	18	PUNKT OSADNICZY		HALSZTAT-LATEN
			PUNKT OSADNICZY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-18	99	19	PUNKT OSADNICZY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: KROMOLIN

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-17	19	24	OSADA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR PÓŹNY
			OSADA	KCSZ	NEOLIT
67-17	20	28	OSADA		LATEN-OWR?
67-17	42	27	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	POMORSKA?	LATEN
67-17	43	25	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	44	16	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	FAZA B-C OWR
67-17	45	22	OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT
67-17	46	29	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		FAZA E PRADZIEJE
67-17	47	23	PUNKT OSADNICZY		NEOLIT
67-18	61	5	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
67-18	62	4	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		OWR?
67-17	63	30			

67-18	63	3	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE
67-18	64	6	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE
67-17	68	31	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	POMORSKA?	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE LATEN LATEN
67-17	69	34	OSADA OSADA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE LATEN LATEN?
67-18	69	7	OSADA		LATEN
67-18	70	8	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE
67-18	71	1	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		EPOKA KAMIENIA LATEN
67-18	72	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		ŚREDNIOWIECZE LATEN ŚREDNIOWIECZE
67-18	73	9	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-17	74	32	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	76	10	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		STAROŻYTNOŚĆ ŚREDNIOWIECZE
67-17	82	19	OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	83	17	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR EP.KAMIENIA
67-17	84	15	OSADA CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE CMENTARZYSKO SZKIELETOWE ŚLAD OSADNICTWA	POMORSKA? ŁUŻYCKA	LATEN? NEOLIT EP.KAMIENIA
67-17	85	18	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
67-17	86	21	PUNKT OSADNICZY		ON

67-17	87	35	PUNKT OSADNICZY	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA		EP.KAMIENIA
67-17	88	13			
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
			OSADA	POMORSKA	LATEN WCZESNY
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	89	11			
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	90	33			
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	91	26			
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
					WCZESNE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
					FAZA E
			ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	92	20			
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
					FAZA B
			ŚLAD OSADNICTWA	POMORSKA	LATEN
67-17	93	12			
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	94	14			
			OSADA	PRZEWORSKA	LATEN PÓŻNY
miejsowość: MIERZÓW					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-17	58	5			
			OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-17	59	2			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA		LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	LATEN PÓŻNY
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	64	1			

67-17	65	3	OSADA	POMORSKA	LATEN WCZESNY
67-17	66	4	OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT
67-17	70	6	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	POMORSKA?	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE LATEN
67-17	71	7	OSADA		PRADZIEJE
			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA C-D EP.KAMIENIA EP.KAMIENIA
			ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		
miejsowość: NIELUBIA					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
68-19	20	6	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT
68-19	21	7	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA- EP.BRĄZU
68-19	24	4	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE XII-XIV OWR
68-19	69	8	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE NEOLIT
68-19	70	9	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR EP.KAMIENIA
68-19	71	10	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	72	11	PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
68-19	73	12	OSADA OSADA? ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR
68-19	74	13	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	75	14	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	76	15	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

68-19	77	16	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE
68-19	78	17			ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE
					ŚREDNIOWIECZE
68-19	79	18			
			ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU?
68-19	80	19			
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	81	20			
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
68-19	82	21			
			OSADA		WCZESNE
					ŚREDNIOWIECZE
68-19	83	22			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
					PRADZIEJE
68-19	84	23			
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
68-19	85	24			
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE
					ŚREDNIOWIECZE
68-19	86	25			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE
					ŚREDNIOWIECZE
68-19	87	26			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
					PRADZIEJE
68-18	117	2			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE
					ŚREDNIOWIECZE
			CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA	HALSZTAT
			CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA	
			CIAŁOPALNE		
68-18	125	1			
			OSADA		OWR
68-18	126	3			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE
			PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE
					OWR?
68-18	127	5			
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE
					ŚREDNIOWIECZE
68-19	195	27			
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
			OSADA?		OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT
68-19	196	28			
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA

miejsowość: SŁOĆWINA

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	15	8	PUNKT OSADNICZY OSADA	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE- ON HALSZTAT C-D
67-18	16	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E OWR PÓŻNY
67-18	17	3	OSADA	PRZEWORSKA	NEOLIT
67-18	18	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE LATEN PÓŻNY
67-18	19	6	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU?
67-18	24	7	OSADA?	PRZEWORSKA	OWR
68-18	72	9	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	73	10	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	96	1	SKARB	ŁUŻYCKA	HALSZTAT D
67-18	75	2	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR ŚREDNIOWIECZE
miejscowość: SŁONE					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
68-19	43	1	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	44	2	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.KAMIENIA
68-19	45	3	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	46	4	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	47	5	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	48	6			

68-19	52	7	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	53	8	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	113	9	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	114	10	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON XIV-XVI
68-19	115	11	PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	116	12	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE- ON XIV-XVI PRADZIEJE
68-19	119	13	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	120	14	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XII
68-19	122	15	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE NEOLIT
68-19	123	16	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.KAMIENIA
68-19	124	17	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE OWR
68-19	125	18	OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE OWR EP.KAMIENIA
68-19	126	19	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-19	127	20	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE

			OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XII
68-19	128	21			
			OSADA?	PRZEWORSKA	OWR
68-19	129	22			
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	130	23			
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	131	24			
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
68-19	132	25			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-
			ŚLAD OSADNICTWA		ON XIV-XVI PRADZIEJE
68-19	133	26			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-19	134	27			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	135	28			
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	240	23			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-19	241	30			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE

miejsowość: SZCZEPÓW

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	57	8	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	ŚREDNIOWIECZE HALSZTAT-LATEN EP.KAMIENIA
67-18	58	1	OBOZOWISKO?		
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
67-18	59	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		EP.KAMIENIA ŚREDNIOWIECZE OWR
67-17	67	11	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT-LATEN EP.KAMIENIA ŚREDNIOWIECZE
67-18	67	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		LATEN ŚREDNIOWIECZE
67-18	68	6	ŚLAD OSADNICTWA		LATEN

67-17	72	10	OSADA?		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA?	POMORSKA?	LATEN
67-17	73	9	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT-LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		PALEOLIT
			ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	75	13	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	OWR
67-17	76	14	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	POMORSKA?	LATEN
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			OSADA?		ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
67-17	77	15	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	ŁUŻYCKA	
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
67-17	78	8	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	POMORSKA?	LATEN
67-17	79	4	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	POMORSKA	FAZA E
			ŚLAD OSADNICTWA		LATEN
					EP.KAMIENIA
67-17	80	12	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			OSADA	PRZEWORSKA	XIV
			SKARB	ŁUŻYCKA	OWR
67-17	81	3	OSADA		LATEN

miejsowość: ZABŁOCIE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
68-18	118	1	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-18	119	2	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		FAZA E PRADZIEJE

68-18	120	3	PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE OWR
68-18	124	4	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	POMORSKA	LATEN PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
miejsowość: ZAMECZNO					
Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	20	3	OSADA		LATEN
67-18	21	5	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE EP.KAMIENIA
67-18	22	4	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV OWR
67-18	29	1	OSADA ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA ŁUŻYCKA	HALSZTAT EP.BRĄZU IV- HALSZTAT EP.KAMIENIA
67-18	31	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA? OSADA		ŚREDNIOWIECZE OWR LATEN
67-18	32	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	KAK	ŚREDNIOWIECZE LATEN NEOLIT
68-18	49	14	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		NEOLIT
68-18	50	8	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	51	9	PUNKT OSADNICZY CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	OWR
68-18	52	10	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	53	11	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY	POMORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE LATEN
68-18	54	12	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	55	13	PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	90	7	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY OSADA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA E PRADZIEJE EP.BRĄZU- HALSZTAT
miejscowość: ŻUKOWICE					
67-18	79	19	PUNKT OSADNICZY PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR EP.KAMIENIA
67-18	82	16	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.KAMIENIA
67-18	83	13	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR EP.KAMIENIA
67-18	84	15	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		LATEN EP.KAMIENIA
67-18	85	14	ŚLAD OSADNICTWA PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR EP.KAMIENIA
67-18	86	17	OSADA OSADA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	87	12	ŚLAD OSADNICTWA		ŚREDNIOWIECZE
67-18	92	9	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE VI-VII
67-18	93	5	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE VI-VII
67-18	94	7	OSADA		OWR
67-18	95	18	CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA	EP.BRĄZU- HALSZTAT
68-18	96	30	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE
68-18	100	32	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE PRADZIEJE
68-18	100	31			

68-18	101	20	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	102	21	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
68-18	103	22	PUNKT OSADNICZY		OWR
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	104	23	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
			OSADA	POMORSKA?	LATEN
68-18	105	3	OSADA	KCW	NEOLIT
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
			PUNKT OSADNICZY		LATEN-OWR
68-18	106	24	PUNKT OSADNICZY		EP.KAMIENIA
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	107	25			FAZA B
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		FAZA E PRADZIEJE
68-18	108	26			
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
68-18	113	27	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
68-18	114	28			FAZA E
			PUNKT OSADNICZY		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
68-18	115	29	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA
			ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE
			PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
			ŚLAD OSADNICTWA		OWR
			PUNKT OSADNICZY		HALSZTAT
68-19	143	48	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA

68-19	144	35	OSADA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
-------	-----	----	-------	--------------------------

			OSADA?	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE
--	--	--	--------	--------------------------

miejsowość: WRÓBLIN GŁOGOWSKI

Nr Obszaru	Nr St. na obszarze	Nr St. w miejscowości	Funkcja	Kultura	Chronologia
67-18	38	3	PUNKT OSADNICZY ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	ŚREDNIOWIECZE OWR
67-18	23	6	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
67-18	5	13	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE
67-18	91	14	ŚLAD OSADNICTWA		LATEN-OWR
67-18	100	16	ŚLAD OSADNICTWA		ON
67-18	101	17	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		ON ON

5.2.6 Dziedzictwo niematerialne

W rozumieniu Konwencji UNESCO, której tekst został przyjęty na 32 sesji Konferencji Generalnej UNESCO w październiku 2003 r., dziedzictwo niematerialne to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Dziedzictwo niematerialne to rodzaj dziedzictwa, który jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Dla danej społeczności dziedzictwo niematerialne jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. Dziedzictwo niematerialne w rozumieniu wspomnianej wyżej Konwencji obejmuje:

- tradycje i przekazy ustne, w tym język jako narzędzie przekazu,
- spektakle i widowiska,
- zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne,
- wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki,
- umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem.

W XXI wieku, w dobie cyfryzacji i postępującej globalizacji, przy powszechnym dostępie do mediów w niektórych regionach dochodzi do zjawiska „zatarcia” cech indywidualnych danego regionu. Społeczność przejmuje zwyczaje „obce” zwykle bardziej popularne. Należy pamiętać, że technologia która może przyczyniać się do uogólnienia regionalnej przestrzeni kulturowej znakomicie sprawdza się jako narzędzie ją promujące i utrwalające.

Na terenie Gminy Żukowice dziedzictwo niematerialne zostało zachowane i jest szeroko obecne, pielęgnowane i kultywowane. Obiektami kulturotwórczymi są przede wszystkim:

- Szkoły podstawowe w Brzegu Głogowskim i Nielubi oraz Gimnazjum w Nielubi
- Gminna Biblioteka Publiczna w Nielubi wraz z filiami w Brzegu Głogowskim, Dobrzejowicach i Kromolinie
- Świetlice Wiejskie

Na terenie gminy działają również zespoły ludowe; Chaber i Brzegowiaczy jak również twórcy ludowi zajmujący się rękodziełem. Kobiety kultywują głównie tradycję haftu krzyżykowego.

Gmina Żukowice to także teren działania stowarzyszeń. Należy wymienić tu; Stowarzyszenie na Rzecz Społeczności Wiejskiej, Stowarzyszenie na Rzecz Odnowy Wsi Bukwica, Stowarzyszenie Uczestników Kompleksowej Przebudowy Wsi Kromolin.

5.3 Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Wymienione niżej obiekty objęte są rygorami wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych- przede wszystkim ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (DZ. U. Nr 162 poz. 1568).

L.p	Adres	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru	Data wpisu do rejestru zabytków
1	Brzeg Głogowski	Kościół parafialny p. w. Bożego Ciała	XVII/XVIII w.	A/1445/159	14-03-1961 r.
2	Brzeg Głogowski	Plebania	początek XIX w.	A/1447/670	18-12-1963 r.
3	Brzeg Głogowski	Cmentarz przykościelny	XIII w.	A/1446/783/L	28-12-1987 r.
4	Brzeg Głogowski	Pałac Oficyna mieszkalna I Oficyna mieszkalna II	XVII w. 1767 r.	A/2777/154/304/ L	14-03-1961 r.
5	Brzeg Głogowski	Park	XVII w.	554/L	06-05-1980 r.
6	Czerna	Plebania, ob. dom mieszkalny	początek XIX w.	A/1544/674	18-12-1963 r.
7	Czerna	Zamek	XVI w.	A/2833/156	14-05-1961 r.
8	Czerna	Park	XVII w.	A/2832/555/L	07-05-1980 r.
9	Czerna	Budynek mieszkalny I	początek XIX w.	A/2831/378	02-04-1963 r.
10	Czerna	Spichlerz z stodołami	początek XIX w.	A/2831/378	02-04-1963 r.
11	Dankowice	Dwór	początek XIX w.	A/2834/386/348/ L	02-04-1963 r.
12	Dankowice	Park	1830 r., 1840 r.	A/2835/570/L	05-05-1980 r.
13	Glinica	Pałac	1620-1680 r.	A/2881/163/313/L	15-03-1961
14	Glinica	Park podworski	koniec XVII w.	A/2882/532/L	19-06-1979 r.
15	Glinica	Aleja kasztanowców	XIX w.	A/2883/707/L	25-06-1986 r.
16	Góra św. Anny	Kościół filialny p. w. Św. Anny	1716 r.	A/1623/389	02-04-1963 r.
17	Kamiona	Cmentarz zamknięty	XVI w.	A/1968/751/L	28-12-1987 r.
18	Kamiona	Dwór	XVIII/XIX w.	A/2970/391	02-04-1963 r.
19	Kamiona	Park	XVIII w.	A/2971/553	06-05-1980 r.
20	Kłoda	Kościół parafialny p. w. Św. Bartłomieja	XIV w.	A/2028/171	15-03-1961 r.
21	Kromolin	Kościół parafialny p. w. Św. Michała	XIV w.	A/2133/172	15-03-1961 r.
22	Kromolin	Cmentarz przykościelny	XIV w.	A/2135/769/L	28-12-1987 r.
23	Kromolin	Cmentarz parafialny	1882 r.	A/2134/784/L	28-12-1987 r.

24	Kromolin	Pałac ruina	XVIII w.	A/2972/381	02-04-1963 r.
25	Kromolin	Park	XVII w.	A/2973/533/L	19-06-1979 r.
26	Nielubia	Kościół parafialny p. w. Św. Michała	XV w.	A/2240/178	15-03-1961 r.
27	Nielubia	Cmentarz przykościelny (kościół p. w. Św. Michała)	XVI w.	A/2241/752/L	28-12-1987 r.
28	Nielubia	Kościół filialny p. w. MB Częstochowskiej	1864 r.	A/5923	15-05-2014
29	Słócwina	Budynek mieszkalny nr 16	I połowa XIX w.	A/5246/2098	05-05-1971 r.
30	Szczepów	Mauzoleum (Schlabrendorfów)	I połowa XIX w.	A/3339/955	24-05-1991 r.
31	Szczepów	Zespół pałacowy: Pałac Oficyna I (centralna) Oficyna II (wschodnia) Oficyna III (zachodnia)	XVIII w.	A/3518/180	15-03-1961 r.
32	Szczepów	Park	XVII w.	A/3340/531/L	19-06-1979 r.
33	Żukowice	Kościół filialny p. w. Św. Jadwigi	XV w.	A/2558/45/58	25-02-1958 r.
34	Żukowice	Cmentarz przykościelny	XIV w.	A/2559/746/L	28-12-1987 r.
35	Żukowice	Cmentarz komunalny	1908 r.	A/2560/753/L	28-12-1987 r.
36	Żukowice	Pałac	1743 r.	A/3444/183	15-03-1961 r.
37	Żukowice	Budynek mieszkalny - czworak	1773 r.	A/3445/713	18-12-1963 r.

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

l.p	nr stanowiska	funkcja	kultura / datowanie	nr rejestru zabytków	data
1.	Dankowice st. 1	Grodzisko	Średniowiecze	206/85 KZA-1-V-129/68	01-12-1968
2.	Dobrzejowice st. 1	Grodzisko	Średniowiecze	187/85 KZA-1-V-103/68	01-12-1968
3.	Dobrzejowice st. 2	Osada i cmentarzysko	Wielokulturowe	211/85 KZA-1-V-133/68	01-12-1968
4.	Dobrzejowice st. 3	Osada	K. przeworska	232/85 182/Ar	18-10-1969
5.	Dobrzejowice st. 4	Osada	Okres wpływów rzymskich i późne średniowiecze	228/85 178/Ar	15-10-1969
6.	Domaniowice st. 1	Cmentarzysko ciałopalne	K. łużycka	171/85 28/Ar	10-03-1966

7.	Domaniowice st. 3	Osada	Okres wpływów rzymskich i wczesne średniowiecze	233/85 185/Ar	20-10-1969
8.	Domaniowice st. 4	Osada	Okres wpływów rzymskich	231/85 181/Ar	18-10-1969
9.	Domaniowice st. 5	Osada	Wczesne średniowiecze	229/85 179/Ar	15-10-1969
10.	Kromolin st. 1	Osada wielokulturowa	Okres lateński, wpływów rzymskich i wczesne średniowiecze	234/85 187/Ar	20-10-1969
11.	Kromolin st. 2	Osada	Okres wpływów rzymskich i wczesne średniowiecze	226/85 176/Ar 225/85 172/Ar	15-10-1969
12.	Kromolin st. 14	Osada	Okres późnolateński i wczesne średniowiecze	227/85 177/Ar	15-10-1969
13.	Kromolin 12	osada	okres wpływów rzymskich, wczesne średniowiecze	226/85, 176/Ar	15.10.1969
14.	Nielubia st. 4	Cmentarzysko	Wczesne średniowiecze	240/85 201/Ar	01-12-1969
15.	Szczepów st. 1	Osada	k. łżycka	224/85 173/Ar	15-10-1969
16.	Szczepów st. 2	Osada	Okres późnolateński	225/85 KZA 172/Ar	15-10-1969
17.	Zameczno st. 1	Cmentarzysko	K. łżycka	230/85 180/Ar	15-10-1969
18.	Zameczno st. 2	Osada	Okres lateński	172/85 KZA-1-V-28/66	

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zabytki zawarte w Gminnej Ewidencji Zabytków to przede wszystkim budynki mieszkalne i gospodarcze, cmentarze, oraz kościoły. Zachowane obiekty pochodzą najczęściej z II połowy XIX w. oraz z I połowy XX w. Spośród obiektów zabytkowych na obszarze gminy najlepiej zachowane są kościoły- wpisane do rejestru. Wymagają one jednak bieżących prac konserwatorskich i pielęgnacyjnych, w tym dbania o zachowanie ekspozycji.

Tradycyjna zabudowa murowana (w tym zagrodowa) w większości przypadków jest w średnim lub złym stanie. Części budynków mieszkalnych i gospodarczych bez szybkiego podjęcia prac remontowych zagraża postępujące niszczenie. W trakcie terenowych prac weryfikacyjnych nad Gminną Ewidencją Zabytków stwierdzono, że niektórzy właściciele murowanej zabudowy dostrzegają jej wyjątkowe walory i starają się gromadzić i pozyskiwać środki na utrzymanie zabytków w jak najlepszym stanie; inni zaś otwarcie mówią o chęci przeprowadzenia prac rozbiórkowych.

Cmentarze są w większości w dobrym bądź dość dobrym stanie. Niewątpliwie wymagają lub też w najbliższym czasie wymagać będą bieżących prac konserwacyjnych i drobnych zabiegów remontowych. Aby uchronić je przed niszczeniem należy systematycznie rozpoznawać bieżące potrzeby.

Zestawienie obiektów GEZ zamieszczone jest w rozdziale **5.2.3.2**

5.5 Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Na obszarze Gminy Żukowice znajdują się obiekty zabytkowe o różnej randze. Zabytkami o najwyższym znaczeniu dla gminy będą przede wszystkim obiekty wpisane do rejestru zabytków, ale także zabytki nie objęte ochroną prawną lecz uwzględnione w Gminnej Ewidencji Zabytków. Ze względu na przedstawianą wartość historyczną i turystyczną być może w przyszłości zostaną ujęte w rejestrze.

Obiektami o najwyższym znaczeniu dla gminy są:

BRZEG GŁOGOWSKI

Kościół parafialny p. w. Bożego Ciała

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/1445/159 z dnia 14.03.1961 r. Położony w północnej części miejscowości. Budowla orientowana, jednonawowa z rozbudowaną częścią prezbiterialną i wieżą od zachodu.

Najstarszymi elementami pochodzącymi z przełomu XII/XIII wieku są zachowane w całości romańskie mury nawy głównej. Część wschodnia pierwotnego romańskiego założenia składała się z prezbiterium i kolistej absydy. Ściany nawy zdobił arkadowy fryz. Wieżę dobudowano w pierwszej połowie XIV wieku. Następnie w XVII wieku rozbudowano prezbiterium dodając dwie kaplice północną i południową które utworzyły jakby transept. Kaplice oraz prostokątna absyda posiadają obecnie sklepienia krzyżowe bezżebrowe, nawa natomiast sklepienie żagielkowate. Ostatnim etapem rozbudowy kościoła było dobudowanie w XVIII wieku zakrystii.

Cmentarz przy kościele p. w. Bożego Ciała

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/1446/783/L z dnia 28.12.1987 r. Cmentarz założony przy kościele p. w. Bożego Ciała z XIII wieku. Najstarszy pochówek pochodzi z 1567 roku. Od początku XX wieku układ nagrobków rządowy, wcześniejszy układ mogił nie zachowany.

Pałac

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2777/154/304/L z dnia 14.03.1961 r. Budynek pałacu wzniesiony w XVI wieku, gruntowną przebudowę przeszedł w 2 połowie XVII wieku. Jest to obiekt murowany

z cegły na fundamentach ceglano - kamiennych, otynkowany, założony na planie wydłużonego prostokąta z ryzalitem centralnym w fasadzie, o dwutraktowym wnętrzu, dwukondygnacyjny, podpiwniczony, o dwóch poziomach użytkowego poddasza, nakryty wysokim dwuspadowym dachem naczółkowym, ryzalit z frontonem nakrytym dachem dwuspadowym, całość pokryta dachówką karpiówką. Wejście główne ujęte jest w bogaty klasycyzujący portal, zachowana znaczna część stolarki budowlanej oraz część wewnętrznej sztukaterii i polichromii. Przed pałacem znajduje się niewielki dziedziniec utworzony z dwóch symetrycznie rozmieszczonych oficyn.

Oficyna mieszkalna I**Oficyna mieszkalna II**

Wpisane do rejestru zabytków pod numerem A/2777/154/304/L z dnia 14.03.1961 r. Barokowe dwie oficyny o podobnej formie do Pałacu i wykonane z podobnego materiału pochodzą z 1754 r. Są to obiekty założone na planach prostokątów, murowane z cegły wypalanej na kamienno - ceglanych fundamentach, otynkowane, jednokondygnacyjne, częściowo podpiwniczone, o użytkowych poddaszach, nakryte dwuspadowymi dachami mansardowymi z naczólkami, dachy pokryte dachówką karpiówką, w mansardach lukarny prostokątne i typu „wole oko”. W klińcu wejścia głównego oficyny południowej data 1767 i inicjał „M”. W miejscach styków oficyn i pałacu niewielkie, parterowe przybudówki gospodarcze, murowane z cegły, nakryte dachami pulpitowymi pokrytymi dachówką karpiówką.

CZERNA**Zamek**

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2833/156 z dnia 14.05.1961 r. Zamek wraz z parkiem znajduje się w południowej części zespołu zamkowego. Budowę obiektu rozpoczęto w 1558 r. Powstała wtedy budowla renesansowa,

która była później wielokrotnie przebudowywana.

Mury magistralne zamku murowane z kamienia i cegły (w elewacji zachodniej widoczny był pod tynkiem gotycki wątek ceglany) na zaprawie wapiennej.

Pierwszej przebudowy dokonano w II połowie XVIII wieku. Dobudowano wtedy skrzydło wschodnie, a w latach 30 - tych i 50 - tych XIX wieku następowały kolejne przebudowy. Na portalu elewacji zachodniej widoczne są dwie daty 1725 rok i 1833 rok. Skrzydło wschodnie jest niższe od zasadniczej bryły budynku (dwukondygnacyjne) nakryte dwuspadowym dachem krytym dachówką karpiówką podobnie jak cały pałac. W zasadniczej bryle budynek trzykondygnacyjny. Kondygnacje wyższe niż w skrzydle wschodnim, z okrągłą wieżą nakrytą daszkiem namiotowym w elewacji zachodniej. Od wschodu przylega budynek lodowni zwieńczony attyką. Park w stylu angielskim pochodzi z połowy XIX wieku.

DANKOWICE

Dwór

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2834/386/348/L z dnia 02.04.1963 r. Zespół pałacowy usytuowany jest w południowej części wsi po wschodniej stronie szosy. Na środku dziedzińca, nieco przesunięty z osi wjazdu stoi

dwór zwrócony fasadą ku wjazdowi. Budynek wzniesiony z cegły w wątku krzyżowym, na fundamentach ceglanych z nieznacznym nieregularnym użyciem kamienia polnego, tynkowany. W piwnicach sklepienia o łuku odcinkowym, częściowo z lunetami ostro i prostokątnie wyciętymi, wsparte na łąkach. Na kondygnacjach mieszkalnych stropy belkowe z podsufitką. Na niektórych z nich skromne sztukatorskie listwy.

Więźba dachowa nad wszystkimi trzema skrzydłami jednakowa: 2 rzędy stoicy stojących z jednym kleszczem z młeczami do płatwi pośredniej i zastrzałami równoległymi do krokwi, ze ściankami kolankowymi. Wzdłuż tych ścianek niskie słupy, belki kulawkowe oprócz wiązania krokwi pełnią także rolę nośników gzymsu wieńczącego, wykonanego z drewna. Połacie dachowe pokryte dachówką karpiówką w koronkę. Niektóre elementy

wieżby "spod siekiery" niektóre spod piły, ze znakami montażowymi. Nad stropem hallu piętra masywny podciąg nie zapobiegający jednak ugięciu stropu.

GLINICA

Park podworski

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2882/532/L z dnia 19.06.1979 r. Powstanie założenia ogrodowego przypada na koniec XVII wieku. W drugiej połowie tegoż wieku zbudowany został pałac w stylu wczesnobarokowym z elementami

renesansu. Regularny ogród ozdobny otoczony wałami ziemnymi powstał nad strumieniem po prawej stronie osi pałacowej, natomiast ogród owocowy po jego lewej stronie. Kolejny rozwój ogrodu przypada na początek XIX wieku, kiedy to na płaskiej naturalnej polanie otoczonej dwoma strumieniami założono park krajobrazowy, wybudowano górkę widokową oraz szklarnię w ogrodzie warzywnym. Z lat 1830 - 40 pochodzą nasadzenia drzew liściastych takich jak platany, buki purpurowe, lipy, kasztanowce, dęby.

W XX wieku na centralnej polanie parkowej wybudowano kolistą ujeżdżalnię koni otoczoną wałem ziemnym oraz posadzono większą liczbę świerka pospolitego.

GÓRA Św. ANNY

Kościół filialny p. w. Św. Anny

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/1623/389 z dnia 02.04.1963 r. Pierwszą wzmiankę o kościele znaleźć można w dokumentach z 1514 roku. Obecny budynek zawdzięcza swój wygląd właścicielowi Kromolina, którym był hrabia Johann Christoph von Churschwandt. W 1716 roku rozpoczął on budowę murowanej kaplicy na miejscu poprzedniej drewnianej. W 1740 roku otrzymała ona dziedziniec, otoczony półkolistymi arkadami, co utworzyło rodzaj atrium. Jest to kaplica pątnicza dla pielgrzymów. O datach jej renowacji świadczą napisy na tylnej części ołtarza - 1796, 1881 i 1882. Wyposażenie wnętrza jest utrzymane w stylu barokowym. Przed kaplicą, poniżej kościoła pątniczego, przy dróżce wiodącej do świątyni stoi figura św. Jana Nepomucena. Kaplicy nie oszczędziły działania wojenne w 1945 roku - jako że stanowiła ona dogodny punkt obserwacyjny i orientacyjny.

KAMIONA

Dwór

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2970/391 z dnia 02.04.1963 r. Budynek dworu stanowił główny element założenia dworskiego usytuowanego po południowo-wschodniej stronie drogi prowadzącej poprzez wieś. Część dworska z okazałym budynkiem dworu i parku zamykała zespół od wschodu, na południowy - zachód od niej usytuowano rozległy folwark.

Dwór fasadą zwrócony jest w stronę parku, elewacja tylna, zachodnia i południowa skierowane są ku zabudowaniom folwarcznym w niewielkiej odległości od elewacji północnej droga folwarczna łączy się z aleją parkową tworząc wspólnie drogę dojazdową do szosy wiejskiej.

Dwór powstał w pierwotnej postaci w 2 poł XVII w. Z tego okresu pochodzi korpus budowli. Kolejne, poważne prace budowlane przeprowadzono w 1 połowie XVIII wieku, wtedy być może, dobudowano alkierz, powstały monumentalne schody przed elewacją wschodnią zmieniono wystrój części pomieszczeń (malowany strop belkowy). Inicjatorem prac był prawdopodobnie Georg von Trach, jego podwójny herb umieszczono nad wejściem głównym budowli. Druga połowa XIX wieku stanowi czas kolejnych przebudów, wskutek tych prac dwór otrzymał, zachowany częściowo do dziś, wystrój elewacji, zmieniono stolarkę okienną i drzwiową. Późniejsze zmiany w bryle należą już do wieku XX, kiedy to powstały małe przybudówki, pełniące rolę ganków.

KŁODA

Kościół parafialny p. w. św. Bartłomieja

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2028/171 z dnia 15.03.1961 r. Usytuowany w centralnej części wsi. Po raz pierwszy wymieniony w dokumentach w 1366 roku. Gotycki, zbudowany z kamienia polnego i cegły w XIV wieku. Kruchta i zakrystia

dostawione w 2 połowie XIX wieku - murowane z cegły przy użyciu układanej dekoracyjnie zendrówki. Szczyty wzniesione z kamienia polnego. Jednonawowy, z węższym prostokątnym prezbiterium, do którego od północy przylega zakrystia - wewnątrz nakryte sklepieniami krzyżowo - kolebkowymi, wspartymi na przyściennych filarach.

W ścianie bocznej zakrystii tkwią dwa krzyże pokutne - pamiątka śląskiego średniowiecznego prawodawstwa karnego. Z dawnego wyposażenia zachowana została gotycka, kamienna chrzcielnica z XIV wieku, barokowy chór i rokokowa ambona.

KROMOLIN

Kościół parafialny p.w. Św. Michała

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2133/172 z dnia 15.03.1961 r. Kościół wzniesiony w stylu tzw. gotyku wiejskiego, oskarpowany. Kilkakrotnie

przebudowywany i rozbudowywany.

Murowany, orientowany, jednonawowy

z kwadratowym prezbiterium. Sklepienie kolebkowe z lunetami ozdobionym stiukowymi plafonami o bogatym wystroju barokowym i renesansowym. Od południa powiększony o kaplicę i kruchtę, o zakrytą od północy i wieżę od zachodu.

Nakryty wysokim dwuspadowym dachem pokrytym dachówką, z wyniosłą wieżą nakrytą czterospadowym dachem z kalenicą, pokrytym blachą, o ścianach kamienno - ceglanych, otynkowanych i pobielonych, z kaplicą grobową od południowego - wschodu. W ścianie prezbiterium renesansowe płyty nagrobne członków rodu von Zedlitz. Na osi kościoła Georga (zm. w 1570 r.), po jej lewej stronie Christophe (zm. w 1571 r.), po prawej Hansa (zm. w 1591 r.) bokiem Ursull z domu von Kittlitz, żony Georga (zm. w 1583r.).

Cmentarz przykościelny przy kościele p. w. św. Bartłomieja

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2135/769/L z dnia

28.12.1987 r. Zlokalizowany w centrum

wsi, przy kościele parafialnym p. w. św.

Michała. Założony w XIV wieku,

najstarszy pochówek pochodzi z 1566 r.

NIELUBIA

Kościół parafialny p. w. Św. Michała

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2240/178 z dnia 15.03.1961 r. Kościół wzmiankowany jest również w 1323 roku. Zbudowany w końcu średniowiecza z kamieni polnych i cegieł. W większej części zdobiony. W XV wieku został powiększony o wieżę i zakrystię oraz

nakryty sklepieniami. W stanie surowym pozostawiona wieża i szczyt wschodni, charakterystycznie rozczłonkowany, mimo to siedem ślepych nisz między filarami. Wieża i szczyt wschodni zbudowane z cegły w układzie polskim z użyciem układanej w romby zendrówki. Zakrystia została dobudowana później od strony północno-wschodniej. W górnej części wieży od strony północnej i południowej motyw ruty wykonany z glazurowanej cegły. Choraągiewka na dachu wieży pochodzi z roku 1829. Od południa przedsionek. Sklepienie renesansowe, krzyżowe. Wejście przez wieżę od strony północnej, ostrołukowe, ceglane. Wejście od południa skromne, ostrołukowe. Ściana północna podobnie jak i w innych kościołach (parafialny we wsi Jaczów) bez okna. Brzegiem dachu, wzdłuż przedsionka biegnie szeroki fryz, na nim napis: Rono/votum/Anno MDCCXI/-1711. W tym roku kościół otrzymał również wyposażenie wnętrza, może też i sklepienie w nawie głównej.

Kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/5923 z dnia 15.05.2014 r. Poewangelicki pochodzi z 1864 r. Uroczyste poświęcenie odbyło się 17 maja 1866 roku. Neogotycki ze strzelistą wieżą. Obecnie jest to kościół pomocniczy parafii św. Jakuba w Jakubowie.

SZCZEPÓW

Mauzoleum (Schlabrendorfów)

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/3339/955 z dnia 24.05.1991 r. W pobliżu pałacu na niewielkim wzniesieniu wybudowano w latach dziewięćdziesiątych XVIII w. dla rodziny von Schlabrendorf - mauzoleum. Reprezentuje ono styl klasycystyczny.

Pałac

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/3518/180 z dnia 15.03.1961 r. W miejscu, gdzie obecnie znajduje się pałac szczepowski, najpierw prawdopodobnie istniała średniowieczna siedziba jego dawnych właścicieli. Później w tym miejscu stał

dwór i właśnie na jego planie (prostokąta), jak stwierdzono na podstawie badań architektonicznych, wzniesiono w II połowie XVII wieku nowożytny pałac (dla rodziny Stoesselów). Był on, podobnie jak większość tego typu budowli w owym czasie, otoczony fosą. Z tego założenia zachował się kształt i wysokość korpusu. W latach trzydziestych XVIII wieku pałac został przebudowany w stylu barokowym. Główne prace związane były z wymianą dachu i wnętrza. Do dziś widoczne są częściowo zachowane barokowe sklepienia kolebkowe z lunetami. Kolejna modernizacja nastąpiła w trzeciej ćwierci XIX wieku. Pozostawiono wówczas barokowy wystrój fasady, zmieniono dach, wystrój wnętrza i przebudowano piwnice. Wszystkie te zabiegi miały na celu unowocześnienie pałacu, nadanie mu, zgodnie z ówczesną modą, wyglądu francuskiego zameczku.

ŻUKOWICE

Kościół filialny p. w. Św. Jadwigi

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2558/45/58 z dnia 25.02.1958 r. Po raz pierwszy wzmiankowany w 1376 roku. Obecna bryła wykonana jest z czerwonej cegły. Wieża została dobudowana w 1583 roku, ożywiona małymi oknami.

Wnętrze kościoła w 1587 r. nakryte sklepieniem krzyżowo - renesansowym. Wystrój wnętrza jest renesansowy i barokowy. Ołtarz główny barokowy poświęcony św. Jadwidze i jej siostrzenicy Elżbiecie z Turyngii. W jego centralnej części umieszczono figurkę patronki kościoła, a po lewej i prawej stronie św. Jakuba i św. Józefa. Antepedium rzeźbione przedstawiające zwiastowanie NMP. W północnej części nawy głównej znajduje się drugi ołtarz. Główną jego figurą jest św. Maria z Dzieciątkiem, szczyt zdobią dwa herby (być może fundatorów). Rzeźba św. Elżbiety umieszczona została na pewnej wysokości przy łuku tęczowym (dawniej stała na głównym ołtarzu).

Cmentarz przy kościele p. w. św. Jadwigi

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/2559/746/L z dnia 28.12.1987 r. Cmentarz położony przy kościele p. w. św. Jadwigi. Założony w XIV wieku, najstarszy pochówek pochodzi z 1528 roku. Nagrobki we wnętrzu zachowane dobrze. Epitafium

na zewnętrznej ścianie kościoła lekko zwietrzałe.

Pałac

Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/3444/183 z dnia 15.03.1961 r. Pałac usytuowany w północnej części wsi. Według źródeł historycznych już w II połowie XV w. istniała w Żukowicach Dolnych siedziba mieszkalna tutejszych właścicieli - rodu von Berge. Nie wiadomo czy była to budowla drewniana, czy murowana. Być może była to wieża mieszkalna lub jakiś niewielki dwutraktowy dwór. W 1587 r. zbudowano w Żukowicach Górnych nowy dwór w typie późnorenesansowych założeń z przelotową sienią. Od tego czasu tam mieściła się główna siedziba seniorów rodu, aż do chwili, gdy około połowy XVII wieku rozbudowano rezydencję dolną. Prace budowlane trwały do 1719 roku, o czym świadczy napis zachowany na portalu. 22 grudnia 1740 roku król pruski Fryderyk II podczas swojego marszu na Śląsk założył w pałacu kwaterę. Nieco później zwołano tam zjazd pruskiej szlachty śląskiej. W 1760 r. w czasie wojny siedmioletniej pałac został zniszczony. W 1763 roku odbudował go nieznany z imienia członek rodu von Bergów, którego inicjały "SKVB" umieszczono na szczycie budynku. Centralna późnorenesansowa bryła budowli została wzniesiona w II połowie XVII w. Z okresu przebudowy na początku XVIII wieku pochodzi klatka schodowa, dwa alkierze, wystrój elewacji i prawdopodobnie dekoracja stiukowa niektórych pomieszczeń na piętrze. Natomiast rokokowe elementy szczytów i wystrój północnych pomieszczeń (m.in. dwa kominki) powstały podczas restauracji pałacu po wojnie siedmioletniej.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń.

6.1 Ocena stanu dziedzictwa kulturowego.

Na terenie Gminy Żukowice stan zachowania zabytków jest zróżnicowany. W najlepszym stanie są budowle sakralne- zwłaszcza użytkowane kościoły. Nie mniej jednak niemal każda z powyższych budowli wymaga większych bądź mniejszych prac konserwatorsko remontowych. O ile w przypadku kościołów wszelkie potrzeby rozpoznawane są na bieżąco o tyle niepokojący jest stan dawnych, obecne nie używanych cmentarzy. W przewadze są one zaniedbane. Niekontrolowany rozwój roślinności przyczynia się do szybszej degradacji płyt nagrobnych, które i tak są już w złym stanie.

Zabytkowe budynki mieszkalne będące własnością prywatną w dużej liczbie są zaniedbane. W kilku przypadkach przejęły funkcje gospodarcze a mieszkańcy przenieśli się do nowych budynków murowanych. Zapewne ze względów finansowych spora część architektury murowanej, niezależnie od przeznaczenia, poddawana jest doraźnym remontom lub trwałym przeróbkom, które negatywnie wpływają na wizerunek danego obiektu i jego otoczenia. Tym samym wpływa to niekorzystnie na krajobraz kulturowy. Podstawową barierą jest tutaj, jak wspomniano wcześniej, brak środków na remonty prowadzone w zgodzie z tradycją i w harmonii z historią.

Wyjątkowej uwagi wymagają obiekty, które są najwartościowsze dla społeczności lokalnej zarówno z punktu widzenia kulturowego jak i ekonomicznego- dwory czy murowana architektura zabytkowa w centrach miejscowości. Niektóre z obiektów są tylko zaniedbane i potrzebują jedynie odnowienia lub zmiany sposobu zagospodarowania, inne wymagają gruntownej renowacji kolejne zaś, są w bardzo dobrym stanie. Ogólnie rzecz ujmując wiele obiektów wymaga szczegółowego rozpoznania stanu technicznego. Dopiero na tej podstawie można podejmować trafne decyzje co do rodzaju podjętych działań.

6.2. Ocena działań gminnych władz samorządowych.

W ostatnich latach władze samorządowe zrealizowały istotne dla wizerunku gminy zadania. Przede wszystkim renowacji poddano przestrzeń publiczną- budowa chodników, naprawa dróg. Gmina sukcesywnie pozyskuje środki z różnych źródeł na realizację kolejnych projektów. W ostatnim czasie rozpoczęto prace modernizacyjno remontowe przy budynkach świetlic wiejskich. Powstają budynek Centrum Aktywności Wiejskiej w Glinicy, oraz wiaty turystyczne. Wykonano przejrzyste tablice informacyjne, na których wyróżnione są i scharakteryzowane ważniejsze zabytki. Gmina udziela wsparcia finansowego, które przeznaczone jest na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru. W 2014r. fundusze przyznano Parafii Rzymsko - Katolickiej p.w. Bożego Ciała w Brzegu Głogowskim (z przeznaczeniem na remont kościoła na Górze Św. Anny), Parafii Rzymsko - Katolickiej p.w. Św. Jakuba w Jakubowie (prace przy ołtarzu głównym w kościele Św. Michała Archaniola w Nielubi), Parafii Rzymsko - Katolickiej p.w. Św. Jana Chrzciciela w Kurowie Wielkim (malowanie kościoła Św. Jadwigi w Żukowicach).

Działania gminy idą w dobrym kierunku o ile, co warto zaznaczyć, kolejne projekty nie będą naruszać krajobrazu z zatopionymi weń zabytkami a współgrać z układami ruralistycznymi i stanowić jedność między „starym a nowym”. Takie właśnie wytyczne zawarte są w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz w lokalnych planach zagospodarowanie przestrzennego. Ustanowiono odpowiednie strefy ochrony oraz określono warunki zabudowy w taki sposób by chronić krajobraz kulturowy.

Debaty wymaga natomiast polityka informacyjna oraz oznakowanie zabytków i ich położenia. Należy przeanalizować możliwości dodatkowego oznakowania zabytków. Możliwości takie daje na przykład gminny portal mapowy <http://zukowice.e-mapa.net/>.

6.3 SWOT

Strengths (Mocne Strony):

- położenie gminy na malowniczym terenie o dużych walorach krajobrazowych,
- dobrze zachowane budynki sakralne,
- duża liczba obiektów zagrodowych składających się na tradycyjny krajobraz kulturowy
- istnienie zabytkowych zespołów folwarcznych
- wolne, atrakcyjne tereny do inwestowania w bazę turystyczno – noclegową,
- istnienie na terenie gminy placówek oświatowych,
- dobrze skonstruowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uwzględniające potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego
- połączenie z pobliskim Głogowem drogą krajową nr 12, sąsiedztwo drogi krajowej nr 3, linie kolejowe przebiegające przez teren gminy (14, 273)

Weaknesses (Słabe strony):

- w dużej mierze nienajlepszy stan zachowania zabytków nieruchomych na wsiach,
- niewłaściwie przeprowadzone pod względem konserwatorskim remonty i modernizacje prywatnych domów mieszkalnych
- niewystarczające wyeksponowanie zabytków,
- brak oznaczeń informacyjnych prowadzących do przeważającej liczby zabytków,
- brak archeologicznych programów badawczych,
- niedostateczna liczba szlaków rowerowych i pieszych biegnących w sąsiedztwie wybranych zabytków,
- brak bogatych w eksponaty muzeów

- brak punktu informacji turystycznej
- przeciętnie rozwinięta baza turystyczna

Opportunities (Szanse):

- restauracja obiektów zabytkowych,
- zwiększanie udziału funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków (współpraca z obecnymi właścicielami nieruchomości);
- udostępnianie obiektów atrakcyjnych turystycznie
- rewitalizacja wybranych miejsc na terenie gminy
- rozwijanie świadomości kulturowo-historycznej mieszkańców
- promowanie krajobrazu kulturowego gminy
- rozwój szlaków turystycznych
- promocja produktów regionalnych i utrzymanie ich wysokiej jakości
- promocja gminy (jako ośrodka turystycznego),

Threats (Zagrożenia):

- skłonność do zagospodarowania obiektów zabytkowych w sposób uproszczony,
- brak środków mogący doprowadzić do postępującej degradacji wielu obiektów zabytkowych,
- rosnące koszty renowacji i konserwacji obiektów zabytkowych
- wysokie koszty zachowania zdegradowanych zabytków, konieczność poniesienia dużych nakładów na rewitalizację obiektów zabytkowych
- skumulowanie wydatków związane ze złym i bardzo złym stanem obiektów zabytkowych zagrożonych destrukcją,
- niedostatek środków publicznych na rewitalizację,
- progresywna dekapitalizacja większości budowli zabytkowych
- obniżenie się poziomu świadomości społecznej odnośnie walorów obiektów zabytkowych i ich znaczenia dla rozwoju gminy;
- brak potencjalnych inwestorów,

6.4 Podsumowanie analizy SWOT

Gmina Żukowice posiada pokaźny, którego mocne strony określa przede wszystkim wartość zabytkowych zespołów pałacowo folwarcznych oraz układy ruralistyczne poszczególnych miejscowości. Zabytkowa architektura murowana, zarówno sakralna jak i świecka nie uległa jeszcze drastycznej dewaloryzacji. Zabytki położone są w malowniczym, atrakcyjnym krajobrazowo i przyrodniczo otoczeniu. Potencjał gminy osłabiają przede wszystkim czynniki o charakterze ekonomicznym. Jest to jednak problem z którym boryka się większość gmin. Ludność gminy posiada relatywnie wysoki stopień świadomości kulturowej. Utożsamia się z regionem, dostrzega jego wyjątkowość, rozumie problemy ochrony dziedzictwa kulturowego i wskazuje na konieczność jego ochrony.

Niepowtarzalną szansę dla zachowania i wykorzystania potencjału stwarzają zmieniające się uwarunkowania społeczne i polityczne, otwarcie na współpracę międzyregionalną, członkostwo w Unii Europejskiej i możliwość korzystania z jej funduszy, a także poprawa infrastruktury komunikacyjnej. Działania prowadzące do rewaloryzacji wartościowych elementów krajobrazu kulturowego gminy i ich promocji powinny być prowadzone w sposób uważny- zaplanowany i kontrolowany, przy udziale odpowiednich specjalistów. W przeciwnym razie poprawne spożytkowanie szans może zostać zagrożone poprzez pomniejszenie bądź zatarcie wartości kulturowych gminy, np. w wyniku realizacji nowego budownictwa mieszkalnego czy rekreacyjnego, czy też błędnie prowadzonych inwestycji remontowych.

7. Założenia programowe

Celem Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Żukowice jest:

Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych oraz ich ochrona i rewaloryzacja realizowana zarówno przez Gminę Żukowice jak i przez prywatnych właścicieli obiektów w celu zachowania ład przestrzennego oraz rozwoju turystyki i szeroko rozumianej gospodarki, co w konsekwencji zaowocuje utrwaleniem poczucia tożsamości społeczności lokalnej.

Poniżej zamieszczono zestawienie priorytetów, kierunków działań i zadań Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Żukowice.

Priorytety są wobec siebie równoważne, co oznacza że poszczególne zadania w ramach różnych priorytetów można realizować równolegle. Poszczególne zadania w ramach danych kierunków działań powinny być realizowane w kolejności, która przyniesie jak najlepsze efekty. Określenie takiej kolejności wiąże się z wieloma zmiennymi czynnikami takimi jak; zasoby kadrowe, zasoby finansowe, nastroje społeczne, polityka gospodarcza itd.

PRIORYTET I	
Ochrona, opieka i wyeksponowanie obiektów zabytkowych oraz walorów krajobrazu kulturowego gminy	
A	ochrona i opieka nad zabytkami i krajobrazem kulturowym
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	Informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na ich remonty
	Merytoryczna pomoc właścicielom zabytków w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na ich odnowę
	Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych.
	Stworzenie możliwości ulg podatkowych bądź zwolnień z podatku od nieruchomości dla właścicieli remontujących zewnętrzne elementy budynków zabytkowych
	Interwencja władz Gminy przy rażących naruszeniach prawa budowlanego głównie dotyczących rozbudowy i przebudowy zmieniającej bryłę obiektów lub ich charakterystycznych elementów
	Kontrola stanu zachowania i zabezpieczenia obiektów zabytkowych
	Okresowa analiza sposobów wykorzystania i udostępniania zabytków
Sprawowanie opieki nad zachowanymi zabytkami i ich otoczeniem	Prowadzenie przez Urząd Gminy bieżących działań mających na celu utrzymanie substancji zabytkowej obiektów wpisanych do rejestru zabytków, będących własnością Gminy Żukowice
	Podjęcie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy
	Odpowiednie utrzymanie otoczenia zabytków
	Wypracowanie metod pozwalających na kontrolę nad umieszczaniem na obiektach zabytkowych nie wpisanych do rejestru tablic szyldów i reklam i dostosowanie ich do kompozycji architektonicznej i charakteru budynku
	Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego	Włączanie problemów ochrony zabytków do zadań strategicznych, wynikających z koncepcji i planów rozwoju gminy
	Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi
	Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną w planach zagospodarowania przestrzennego (przede wszystkim w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji).

	<p>Uaktualnienie stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego</p> <p>Walka z samowolami budowlanymi.</p> <p>Ochrona panoram oraz przedpoli widokowych poszczególnych obiektów, zespołów bądź układów</p>
<p>Dbanie o stan i porządek przy starych cmentarzach z obszaru gminy</p>	<p>Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy gminnych cmentarzach (w szczególności nieczynnych)</p> <p>Renowacja zabytkowych nagrobków</p> <p>Inwentaryzacja zabytkowych nagrobków</p>
<p>B wyeksponowanie zabytków i krajobrazu kulturowego</p>	
<p>Prezentacja zabytków i określenie ich miejsca w przestrzeni</p>	<p>Oznaczenie obiektów zabytkowych wpisanych do GEZ na gminnym portalu mapowym http://zukowice.e-mapa.net/</p> <p>Konserwacja, uaktualnianie i rozbudowa tablic informacyjnych znajdujących się w centralnych punktach miejscowości</p> <p>Oznakowanie obiektów zabytkowych i obiektów mających wartość historyczną tablicami informacyjnymi</p>
<p>Udostępnianie zabytków nieruchomych</p>	<p>Przeprowadzenie spotkań z właścicielami obiektów zabytkowych w celu ustalenia możliwości i zasad ich udostępniania.</p> <p>W miarę możliwości stale bądź okresowe udostępnianie obiektów zabytkowych dla celów turystycznych i promocyjnych.</p> <p>W miarę możliwości organizowanie imprez lokalnych w obiektach zabytkowych bądź ich otoczeniu</p>
<p>Prezentacja zabytków po zmroku</p>	<p>Wykonanie energooszczędnej iluminacji najciekawszych zabytków</p>

PRIORYTET II	
Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Promocja i popularyzacja zabytków nieruchomych	Publikowanie materiałów reklamowych i turystycznych opisujących istniejące zabytki w gminie
	Opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa
	Opracowanie informatora o zabytkach i obiektach posiadających wartość historyczną
	Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach
Promocja i popularyzacja spuścizny historycznej i krajobrazu kulturowego	Wprowadzenie do kalendarza imprez kulturalnych przedsięwzięć związanych z promowaniem walorów historycznych gminy
	Wspieranie organizacji i stowarzyszeń w opracowaniu i publikowaniu materiałów dotyczących historii i zabytków gminy
	Utworzenie gminnego systemu informacji i promocji (bazy danych) środowiska kulturowego
	Wytyczenie i dopracowanie szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych, samochodowych) wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego
Ułatwienie dostępu do informacji o dziedzictwie kulturowym gminy	Aktualizacja i rozszerzenie informacji o obiektach zabytkowych na stronie internetowej Urzędu Gminy
	Publikacja artykułów o tematyce historii regionu na internetowej stronie gminy po uprzednim uzyskaniu zgody od autorów

PRIORYTET III	
Edukacja i szerzenie wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Szerzenie wiedzy- działania informacyjne	Udostępnianie zainteresowanym posiadanych informacji i dokumentacji historycznej bądź danych bibliograficznych
	Wypracowanie możliwości, publikacji krótkich artykułów o tematyce dziedzictwa kulturowego regionu na łamach popularnej regionalnej prasy codziennej
Szerzenie wiedzy- działania promocyjne	Inicjowanie i organizowanie obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa
	Organizowanie i wspieranie realizacji konkursów (np. z historii regionu) i wystaw (w szczególności fotograficznych i malarskich)
	Opracowanie cyklu szkoleń wraz z materiałem poglądowym skierowanego do mieszkańców i właścicieli obiektów zabytkowych, mających na celu promowanie standardów w zakresie rewaloryzacji i remontowania obiektów zabytkowych oraz możliwości pozyskiwania funduszy na ten cel
	Ustanowienie i przyznawanie nagrody za osiągnięcia w dziedzinie rozpowszechniania i ochrony kultury materialnej gminy (w tym projektów maturalnych, prac magisterskich i dyplomowych).
Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	Informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego gminy
	Włączenie i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach.
	Zorganizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek po najciekawszych i najważniejszych miejscach w Gminie oraz przedstawienie dzieciom i młodzieży jak największej liczby obiektów zabytkowych
	Organizowanie szkoleń związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego

PRIORYTET IV	
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego Gminy Żukowice	
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA
Monitoring zasobów, systematyczna aktualizacja i uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków	Rozpoznawanie i wprowadzenie do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek
	Uzupełnienie kart adresowych zabytków w gminnej ewidencji o uzyskane dane na temat remontów i przebudów
	Wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obiektów wyłonionych w oparciu o debatę władz gminy z WUOZ
	Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego – wykreślenie obiektów nieistniejących i dodanie zabytków wpisanych do gminnej ewidencji
Gromadzenie informacji i materiałów o przeszłości gminy	Stworzenie ogólnodostępnego kanału zbierania informacji o zabytkach znajdujących się w rękach prywatnych
	Gromadzenie materiałów archiwalnych (tj.: starych zdjęć, map itp.) ilustrujących dawny obraz przestrzeni gminy.
Rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych	Finansowanie wykonania kart ewidencyjnych zabytków nieruchomych dla obiektów zagrożonych
	Prowadzenie, wspieranie i w miarę możliwości finansowanie działań dokumentujących dziedzictwo kulturowe gminy (m.in.: badania archeologiczne, historyczne i archiwalne).

Wprowadzenie w życie gminnego programu opieki nad zabytkami wymaga zaangażowania władz gmin oraz pracowników samorządowych odpowiedzialnych za sprawy związane z ochroną i opieką nad zabytkami. Efektywnym rozwiązaniem jest powoływanie przy wójcie zespołu, którego członkowie byłiby konsultantami w trakcie realizacji założeń Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

Optymalny skład zespołu powinien zostać stworzony w oparciu o osoby;

- 1) doświadczone w pozyskiwaniu środków z różnego rodzaju funduszy,
- 2) mające styczność z kulturą i edukacją zwłaszcza w kręgach młodzieży,
- 3) posiadające wiedzę z dziedziny historii regionu i architektury,
- 4) osoby doświadczone w dziedzinie ochrony i opieki nad zabytkami,
- 5) posiadające realną wiedzę o mieszkańcach gminy i łatwość nawiązywania kontaktów w celach służących aktualizacji GEZ i wdrażaniu GPOnZ głównie wśród właścicieli prywatnych.

8. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podmiotem powołującym Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest samorząd gminny. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań podjętych przez struktury gminy oraz (pośrednio) poprzez współpracę z podmiotami władającymi obiektami zabytkowymi. W kwestiach edukacyjnych i promocyjnych kluczową rolę będą odgrywać także mieszkańcy bezpośrednio nie związani z zabytkami i dziedzictwem kulturowym. W odniesieniu do lokalnej społeczności pielęgnowanie tradycji zawartej w zabytkach ma ścisły związek z kształtowaniem poczucia własnej wartości. W odniesieniu do podmiotów gospodarczych dobra kultury jakimi są zabytki mają potencjalnie dużą wartość marketingową.

Zakłada się, że w realizacji powyżej zredagowanego gminnego programu opieki nad zabytkami wykorzystane zostaną instrumenty prawne, finansowe i społeczne.

- Instrumenty finansowe:

- dotacje
- subwencje
- dofinansowania
- nagrody,
- zachęty finansowe dla właścicieli obiektów zabytkowych,
- korzystanie z funduszy Unii Europejskiej.

- Instrumenty prawne:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- dokumenty wydawane przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- uchwały właściwych terytorialnie samorządów odnoszące się do zagadnień regulujących kształtowanie przestrzeni.
- uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zawierających ustalenia dotyczące ochrony obiektów zabytkowych,
- wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków najcenniejszych obiektów,

- Instrumenty społeczne:

- edukacja kulturowa
- informacja
- współpraca
- współdziałanie z organizacjami społecznymi
- działania służące tworzeniu miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

- Koordynacja:

- strategie rozwoju miasta
- plany rozwoju lokalnego
- programy prac konserwatorskich
- programy ochrony środowiska
- studia i analizy, koncepcje zrównoważonego rozwoju
- plany rewitalizacji
- współpraca z ośrodkami naukowymi.

- Instrumenty kontrolne:

- aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków,
- monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o opiece nad zabytkami i ochronie zabytków (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.) nakłada na wójta obowiązek sporządzania sprawozdań z realizacji programu co 2 lata. Sprawozdanie jest następnie przedkładane Radzie Gminy. Winno zawierać informację o zmianach zachodzących w Gminnej Ewidencji Zabytków i Rejestrze Zabytków; ponadto dane o podejmowanych działaniach na rzecz opieki nad zabytkami a także o postulatach mieszkańców i właścicieli obiektów dotyczących ochrony obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego.

Proponowane wskaźniki:

- liczba działań, projektów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego,
- liczba obiektów poddanych pracom rewaloryzacyjnym, konserwatorskim,
- liczba działań, projektów związanych z edukacją kulturową,
- liczba działań, projektów związanych z promocją obiektów zabytkowych,
- liczba opracowanych prac studialnych (studia historyczno-urbanistyczne, studia krajobrazowe, katalogi typów zabudowy regionalnej i detalu architektonicznego),
- liczba zrealizowanych konkursów, wystaw, działań edukacyjnych
- liczba utworzonych / zmodernizowanych szlaków turystycznych, tras rowerowych, konnych
- liczba wydanych wydawnictw (w tym folderów promocyjnych, przewodników),
- liczba utworzonych / zmodernizowanych elementów infrastruktury służących funkcjonowaniu i rozwojowi turystyki kulturowej,
- zmiany ilości obiektów zabytkowych (rozbiórki, renowacje, kolejne wpisy do GEZ)
- poziom (w %) wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- poziom (w %) objęcia terenu gminy wykonanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi,

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568 z późn. zm.) obowiązki dbania o obiekty zabytkowe nałożone są na ich właścicieli i użytkowników. Właściciele mogą ubiegać się o wsparcie ze środków publicznych budżetu państwa, budżetu samorządu, funduszy celowych (w tym UE), oraz różnych fundacji.

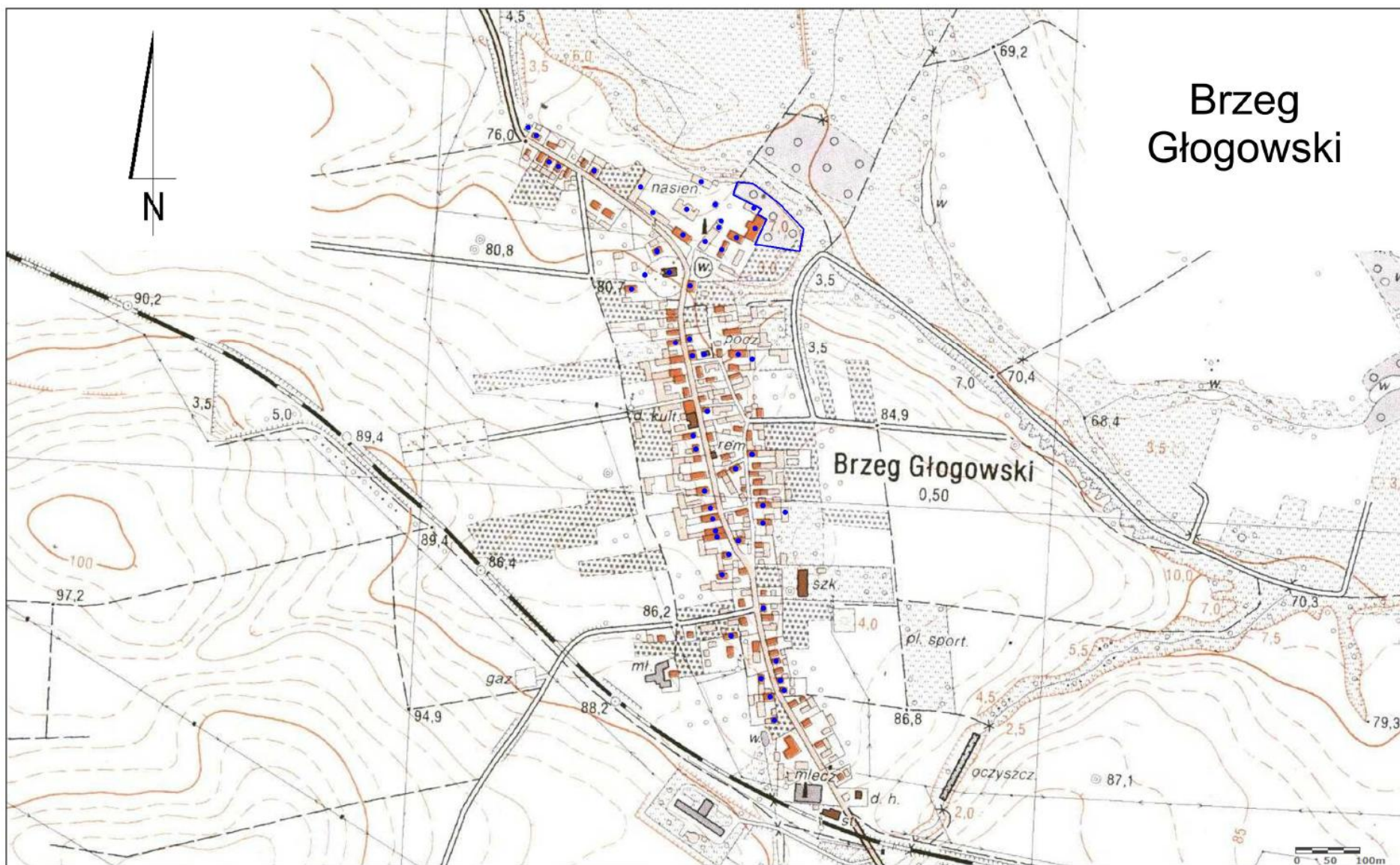
Wybrane źródła dofinansowania:

- ogłaszane corocznie Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finanse/programy-ministra/programy-mkidn-2013.php
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich - działanie Odnowa i rozwój wsi
<http://www.minrol.gov.pl/pol/Wsparcie-rolnictwa-i-rybolowstwa/PROW-2014-2020>
- program operacyjny Innowacyjna Gospodarka
www.interreg.gov.pl
- programy operacyjne Regionalne Programy Operacyjne
www.interreg.gov.pl
- program operacyjny Infrastruktura i Środowisko
www.mrr.gov.pl
- program operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna
www.mrr.gov.pl
- program operacyjny Fundusz dla Organizacji Pozarządowych
www.funduszngo.pl
- program Kultura Bliska - organizowany przez Fundację Wspomagania Wsi
<http://www.witrynawiejska.org.pl/>

11. Mapy obiektów i obszarów objętych Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Gminy Żukowice

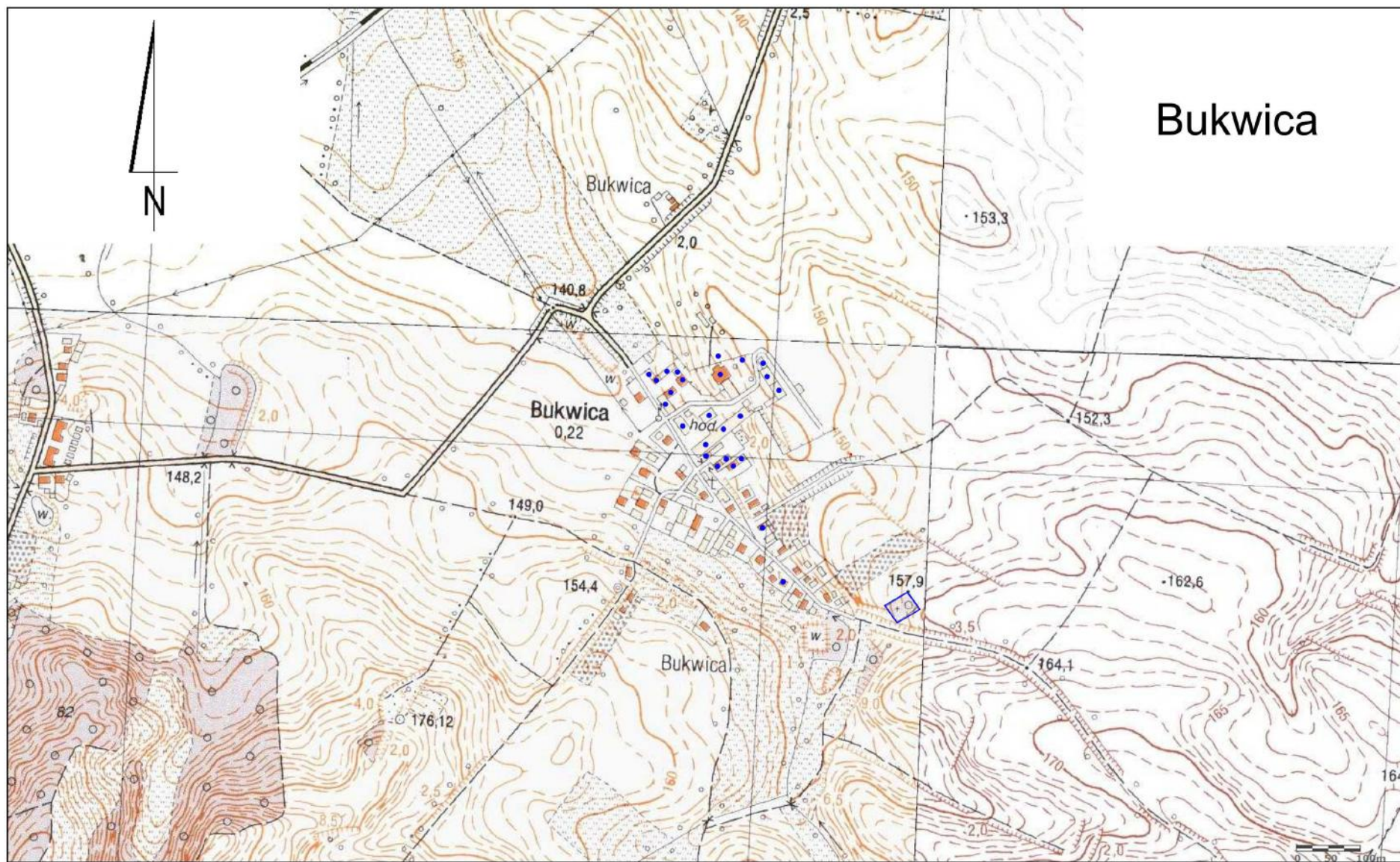
LEGENDA

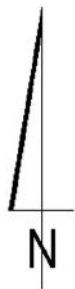
-   Obiekty i obszary
-   Układy ruralistyczne
-   Układy ruralistyczne

Brzeg Głogowski

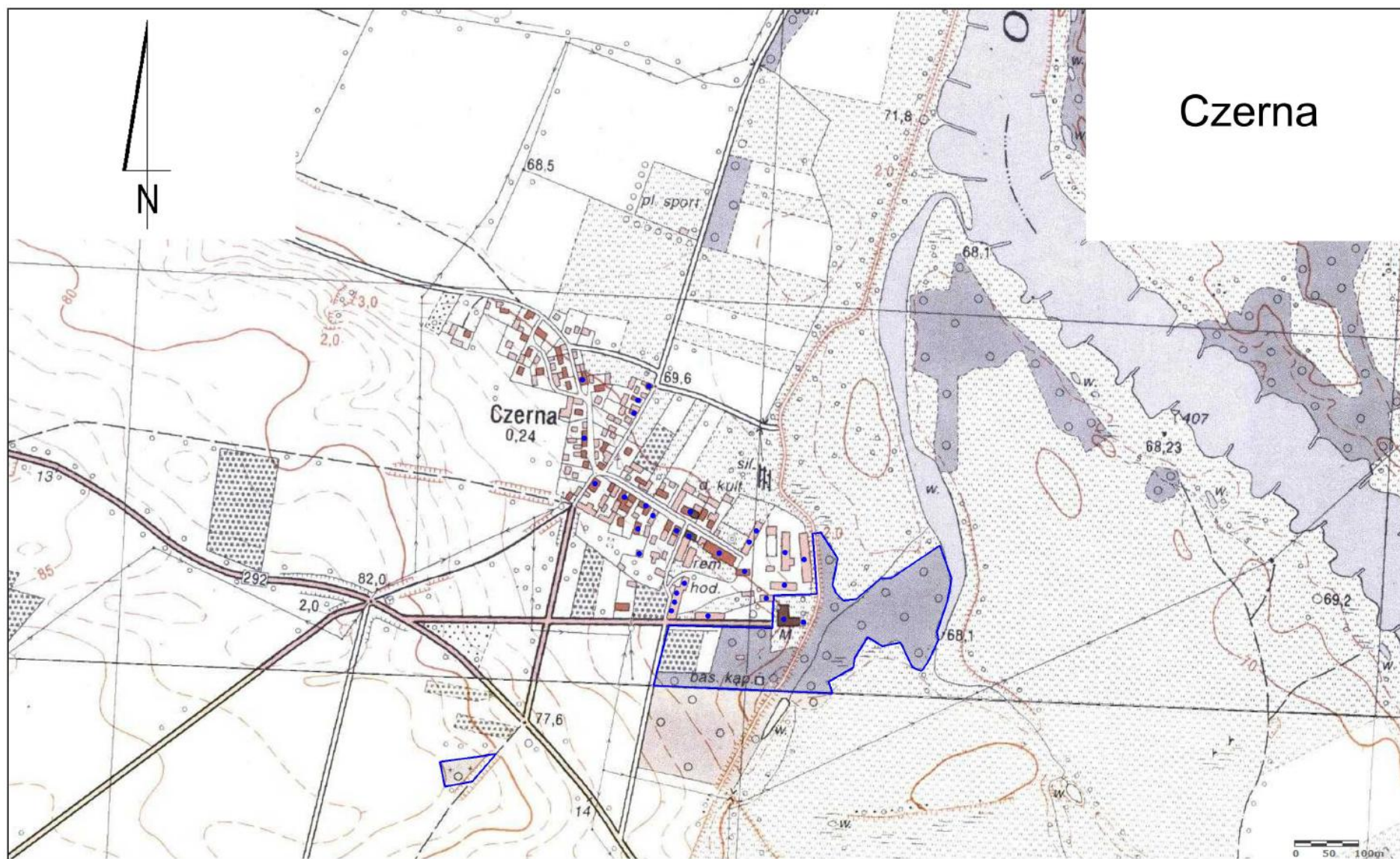

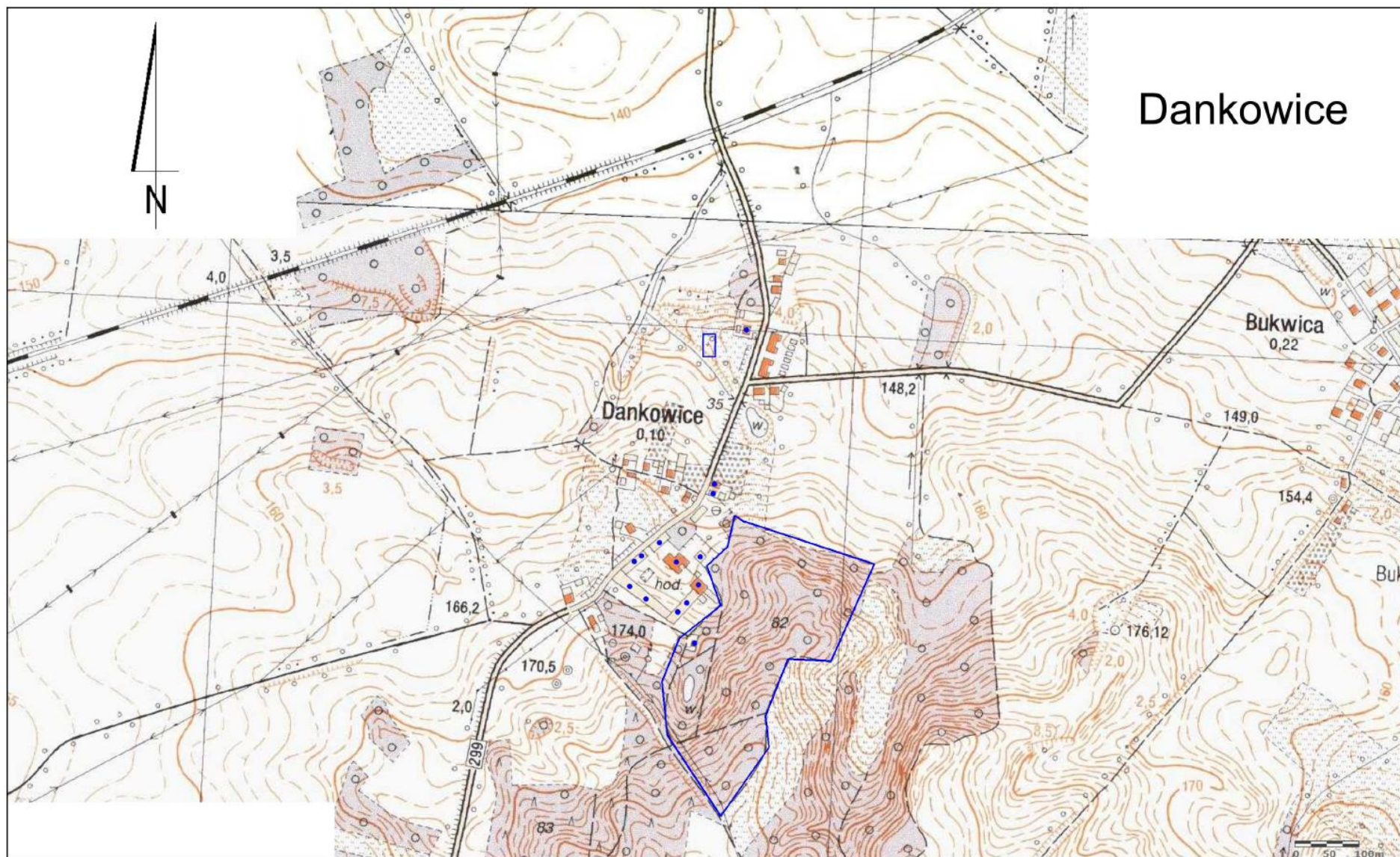
Bukwica

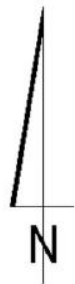

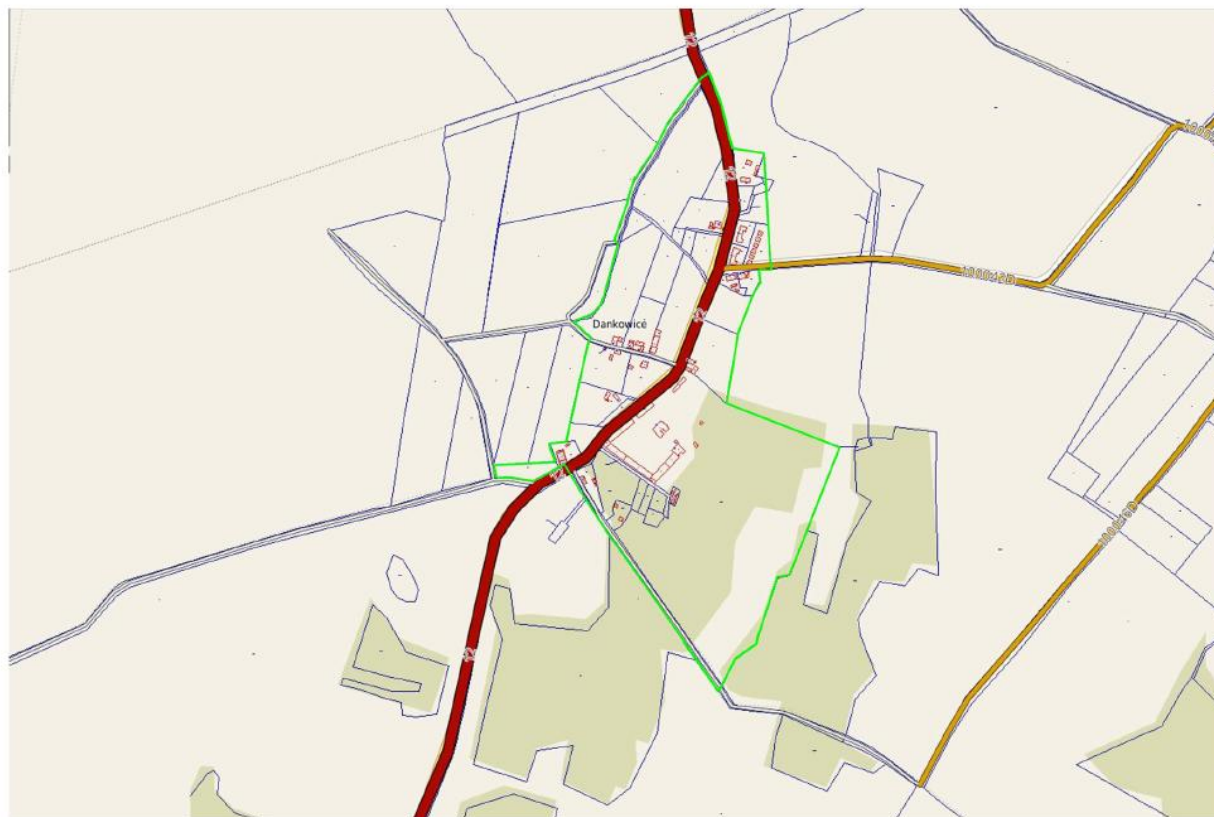
Czerna

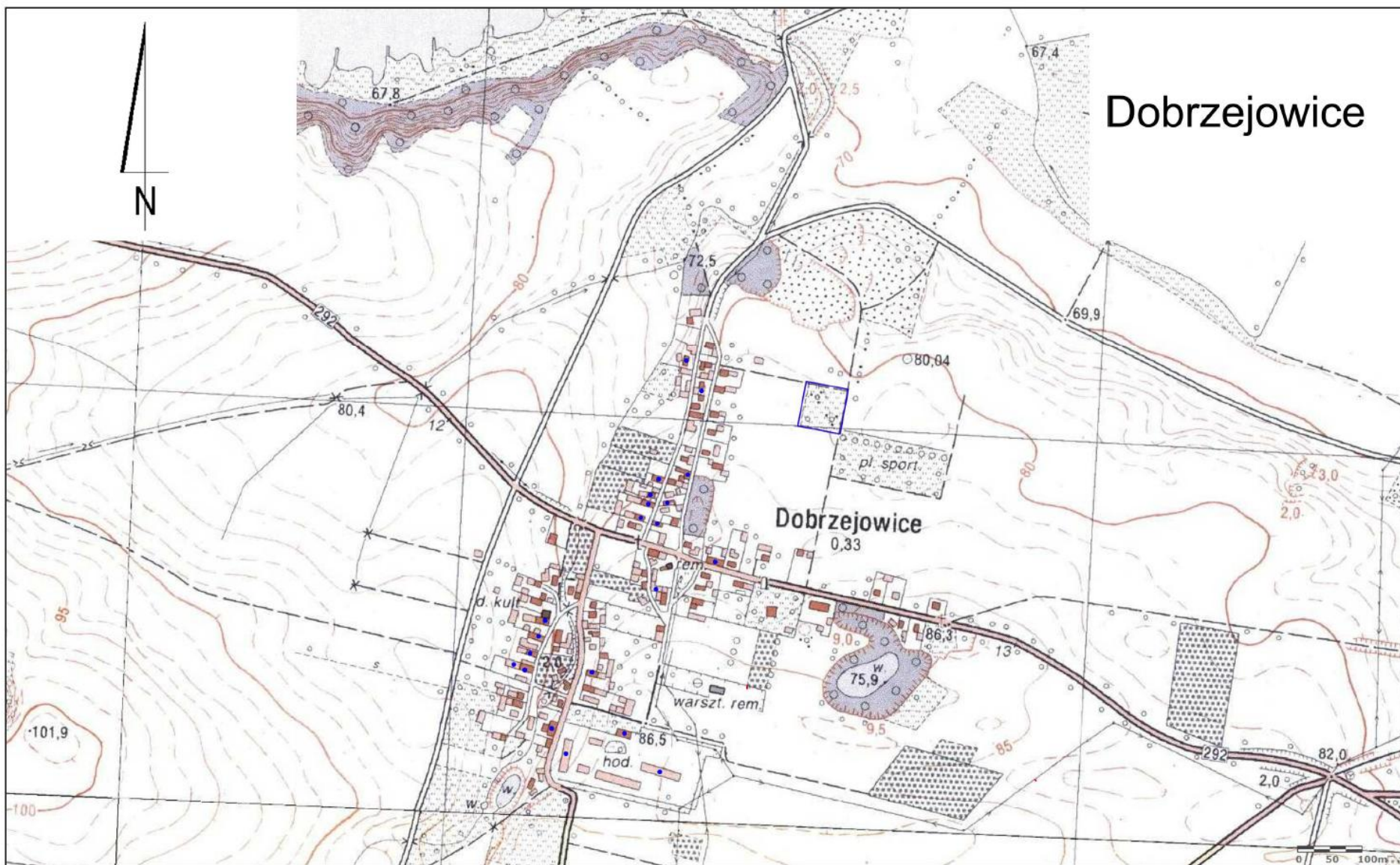

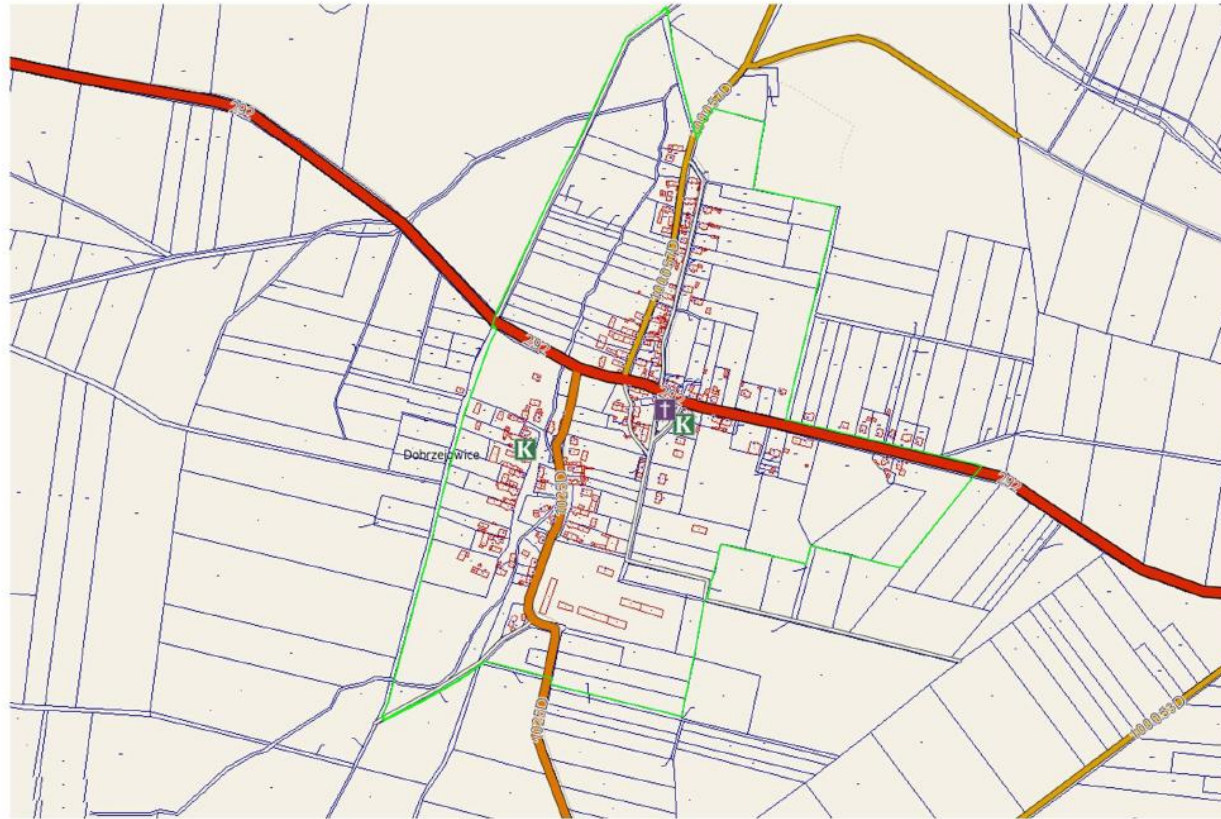
Dankowice

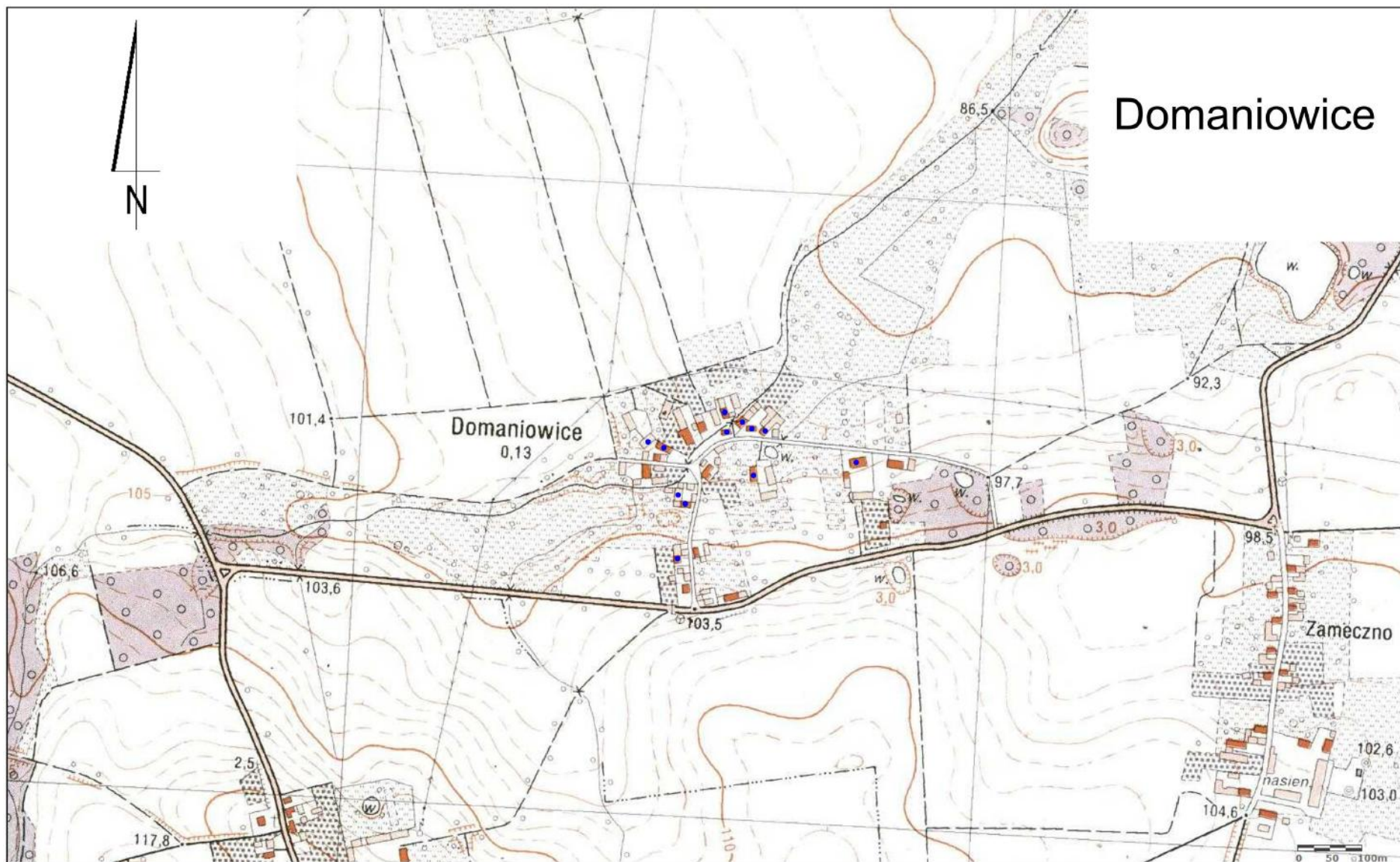

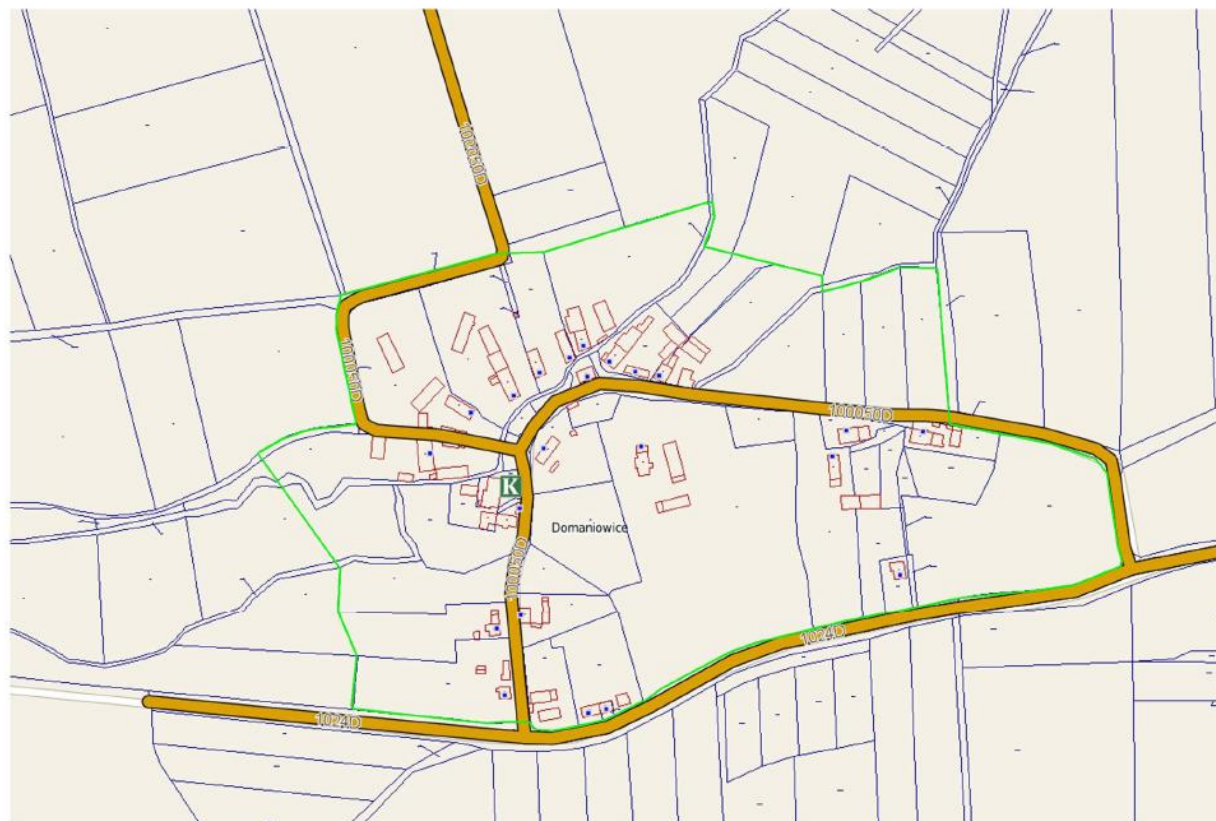

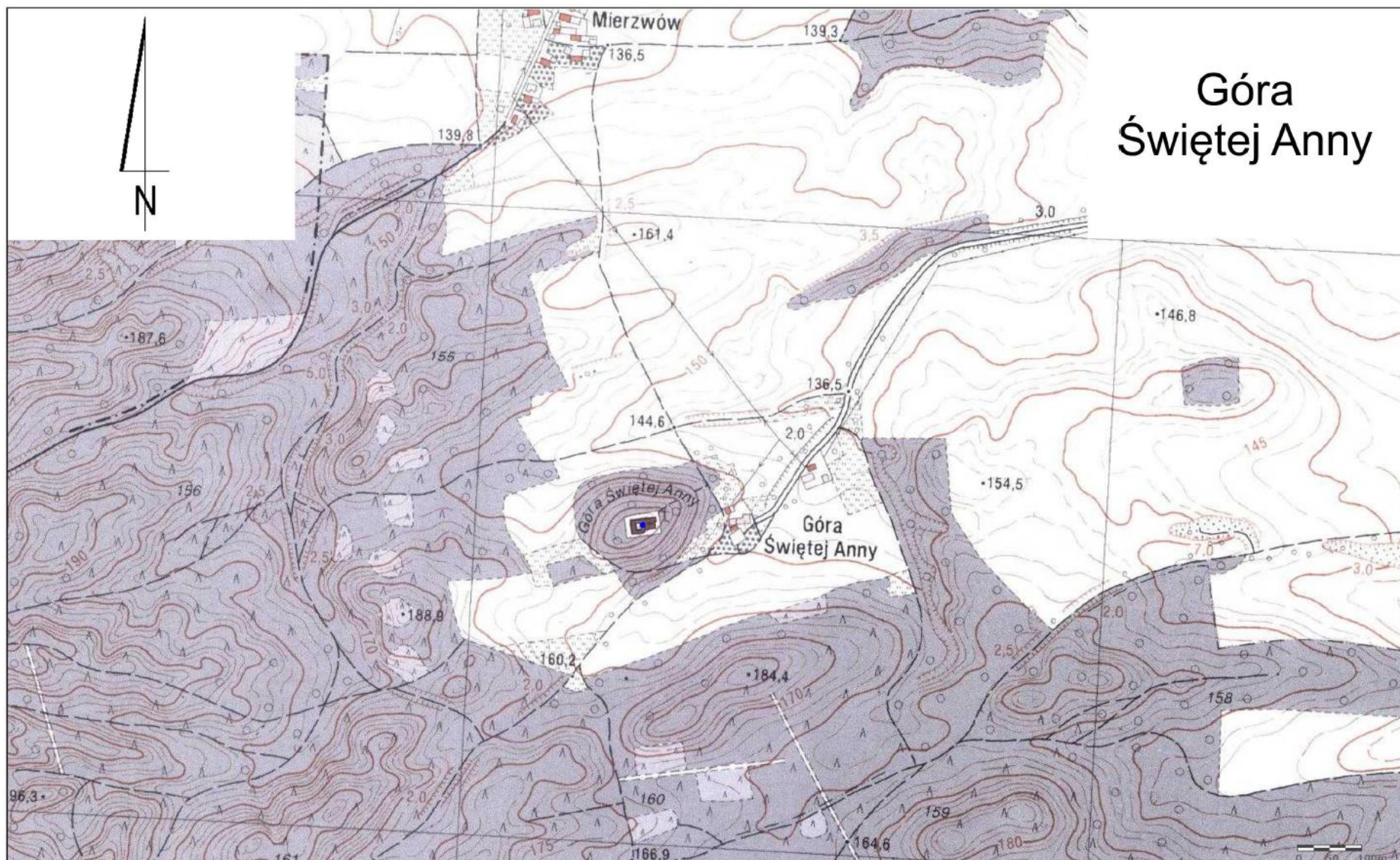
Dobrzejowice

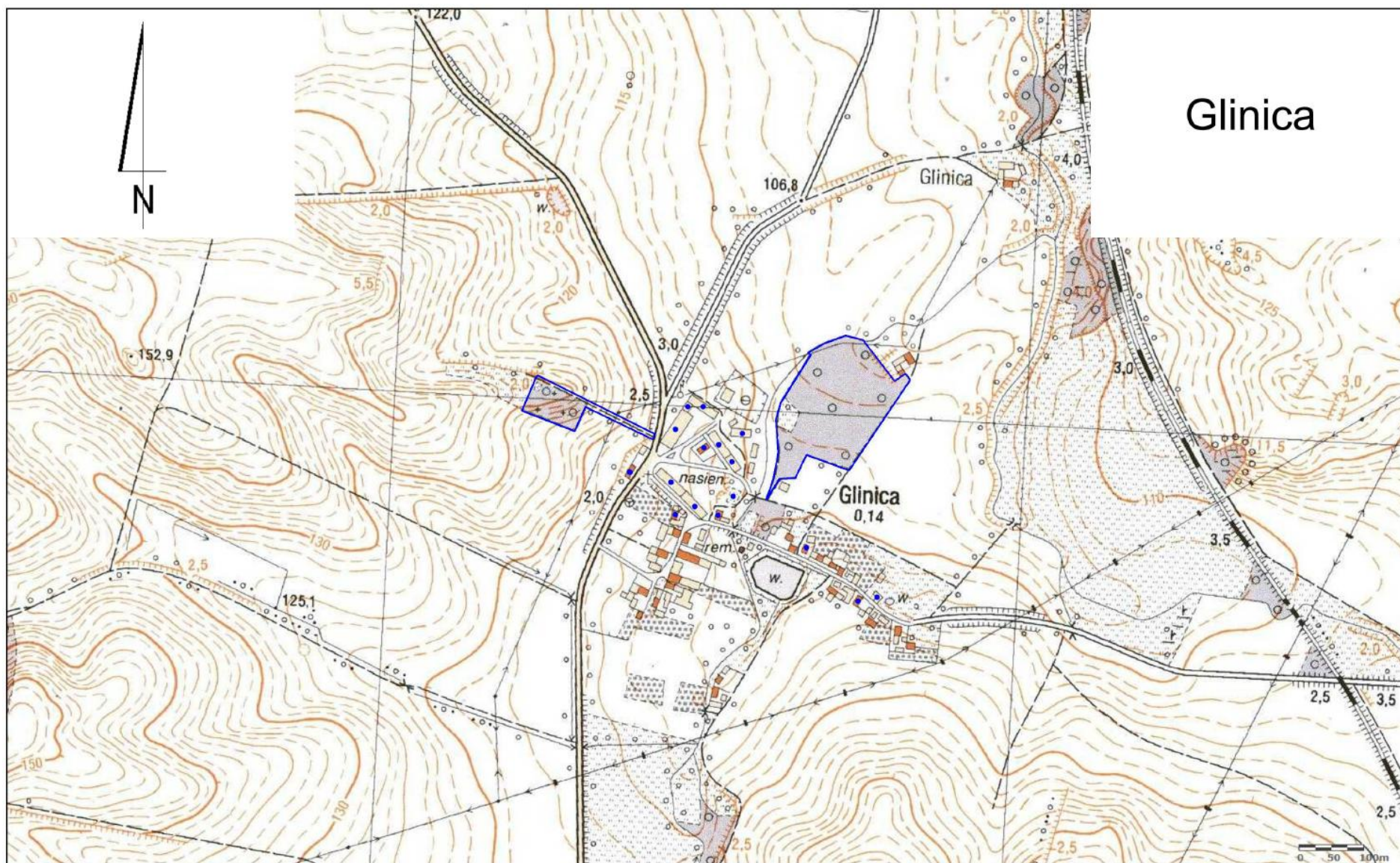

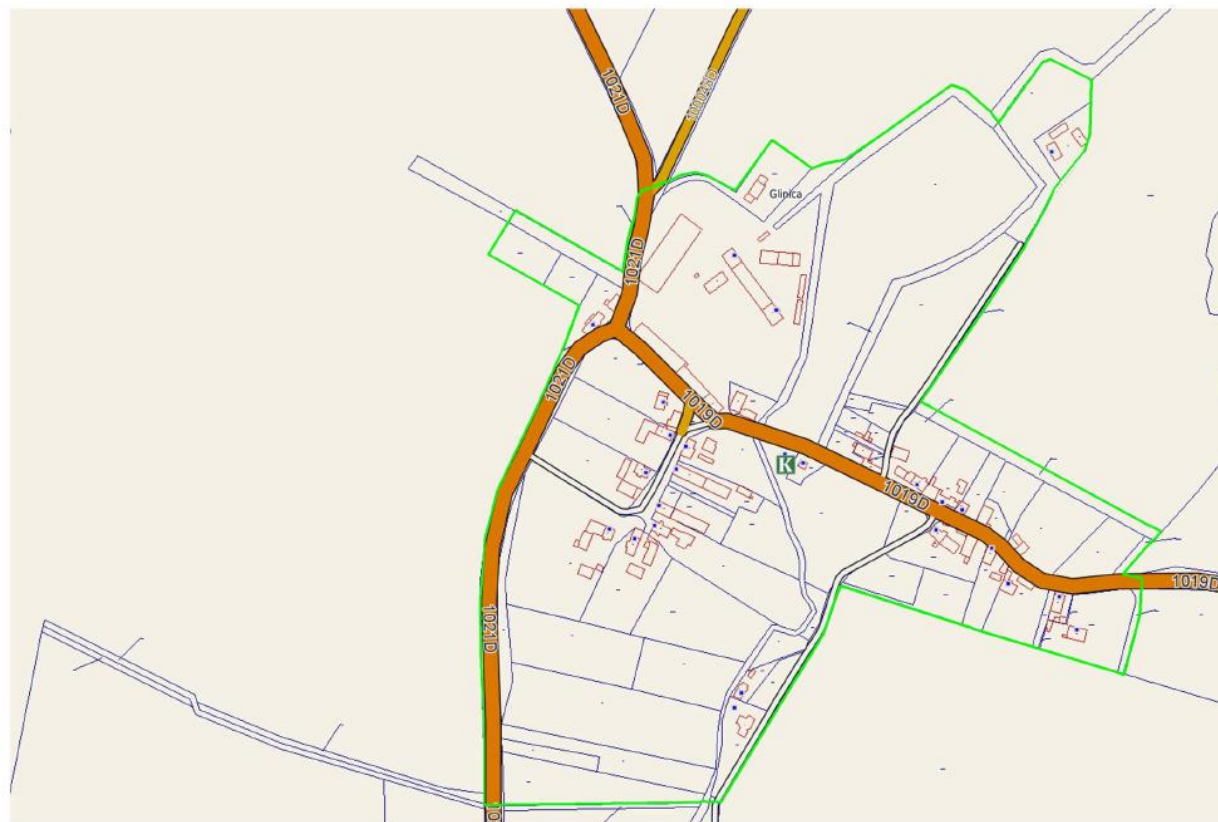
Domaniowice

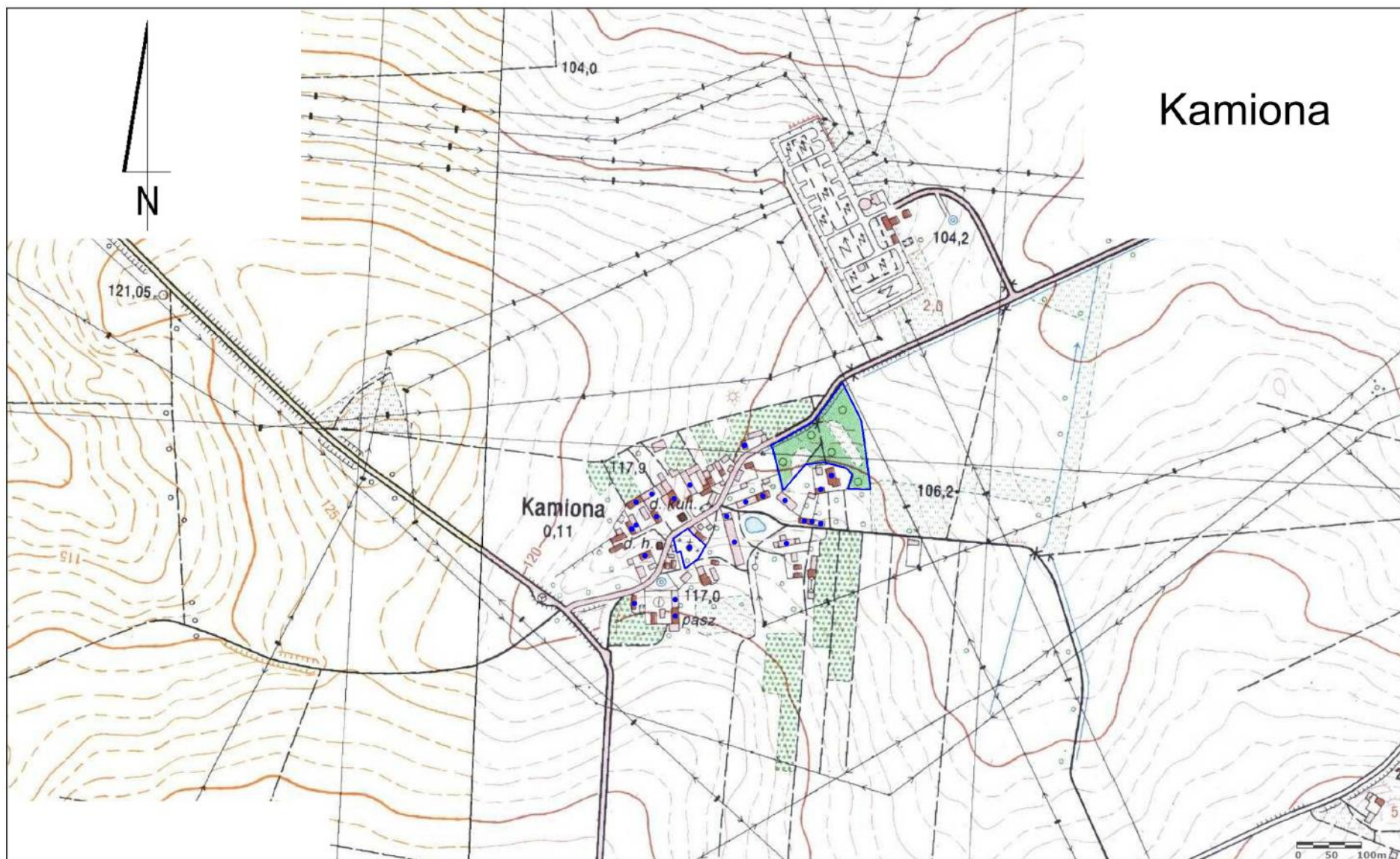

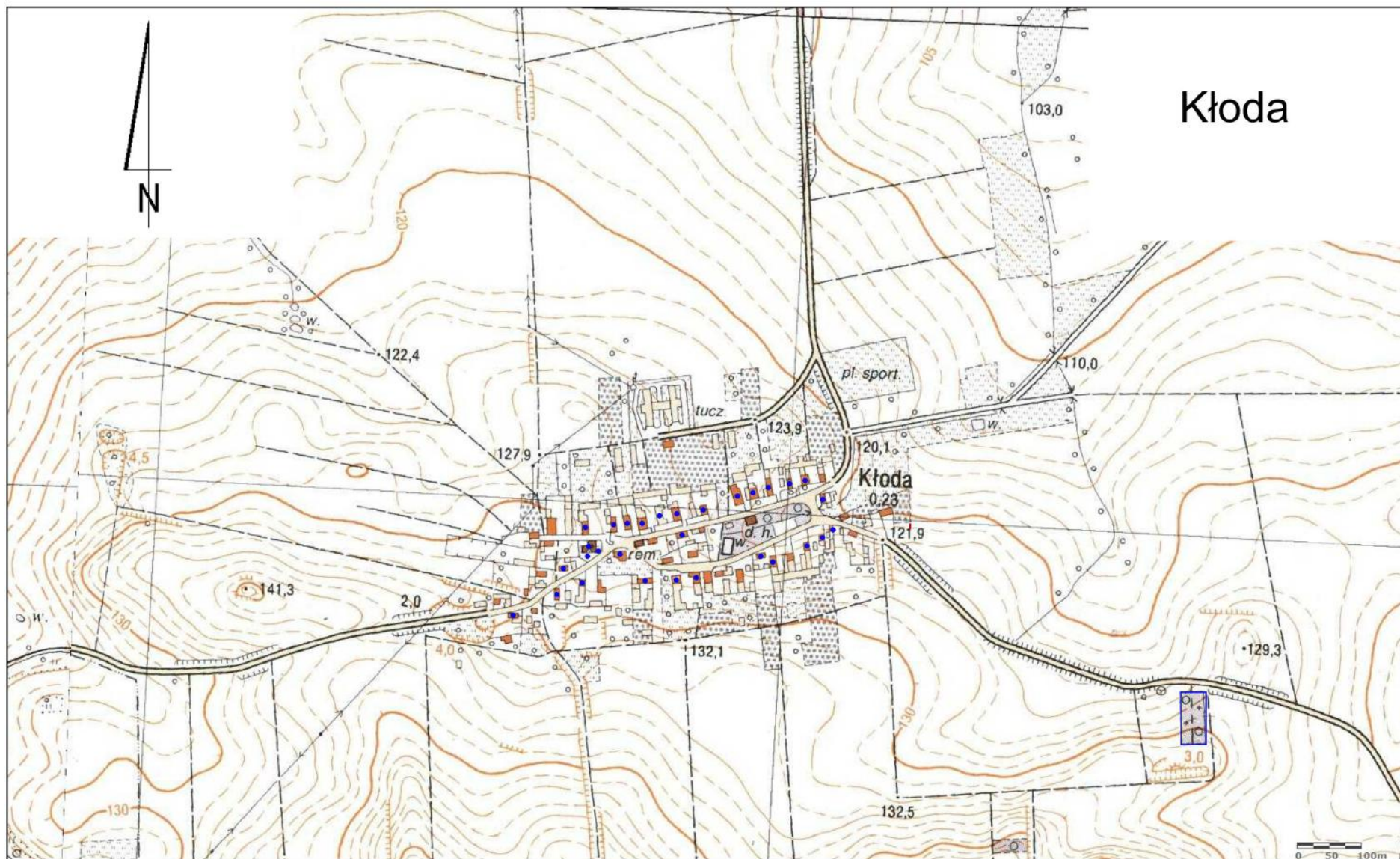
Glinica

Kamiona

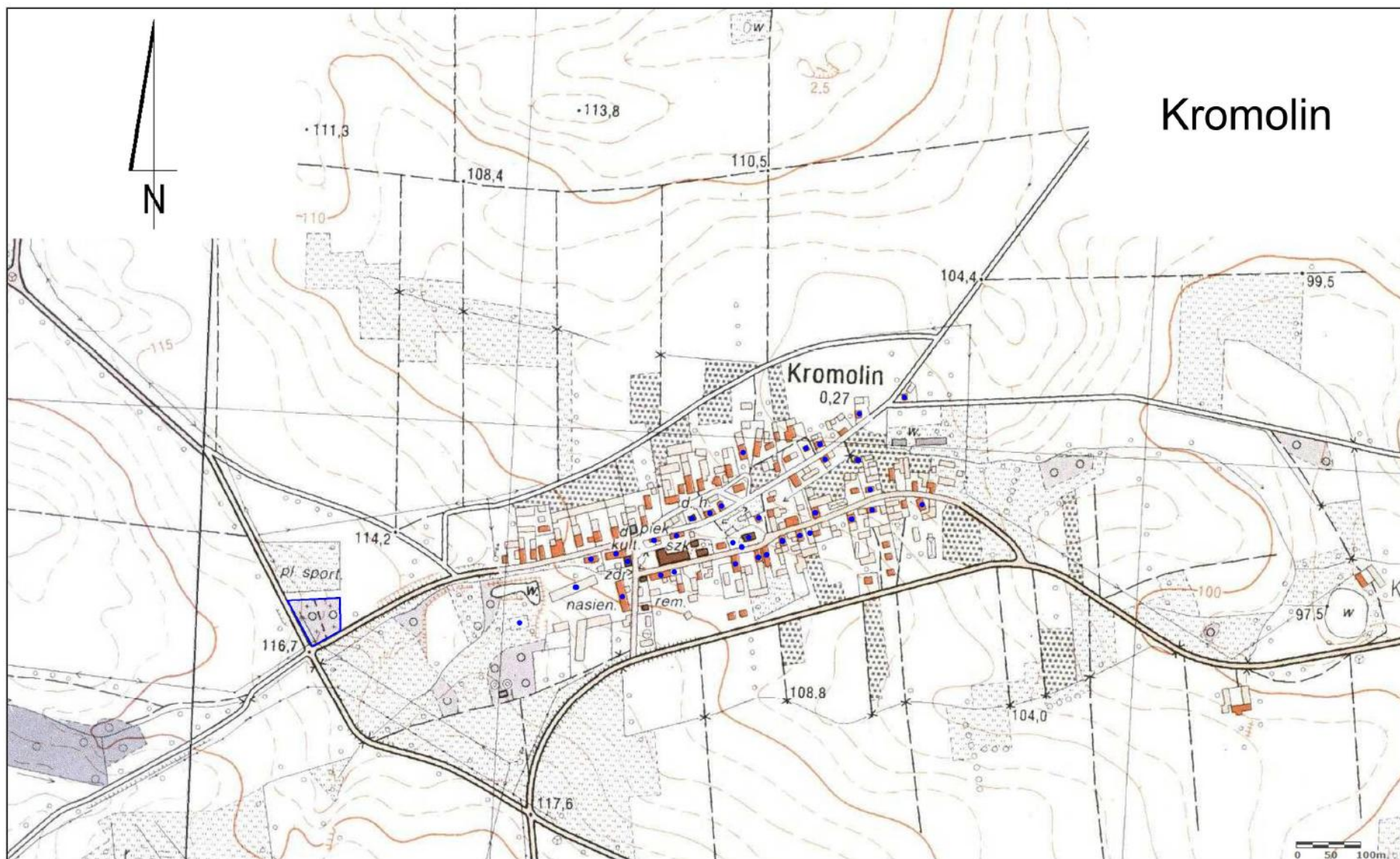

Kłoda

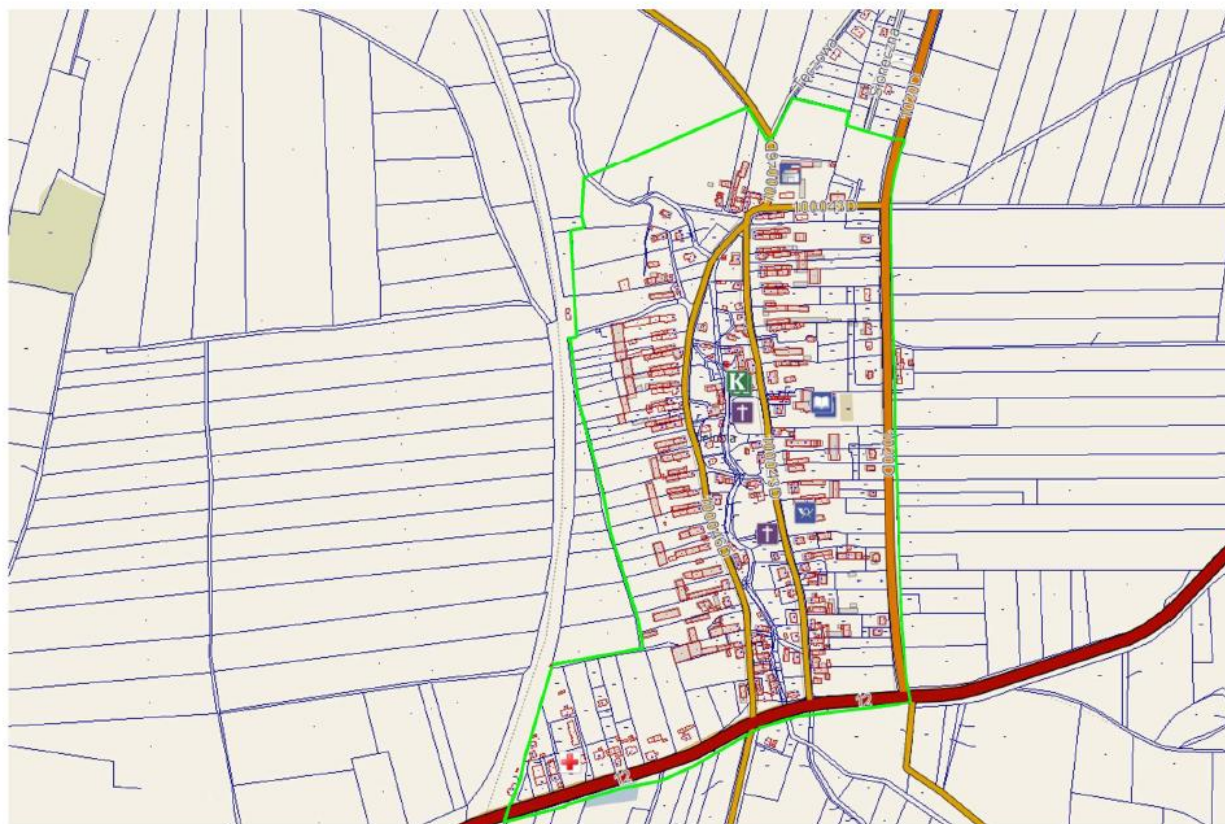

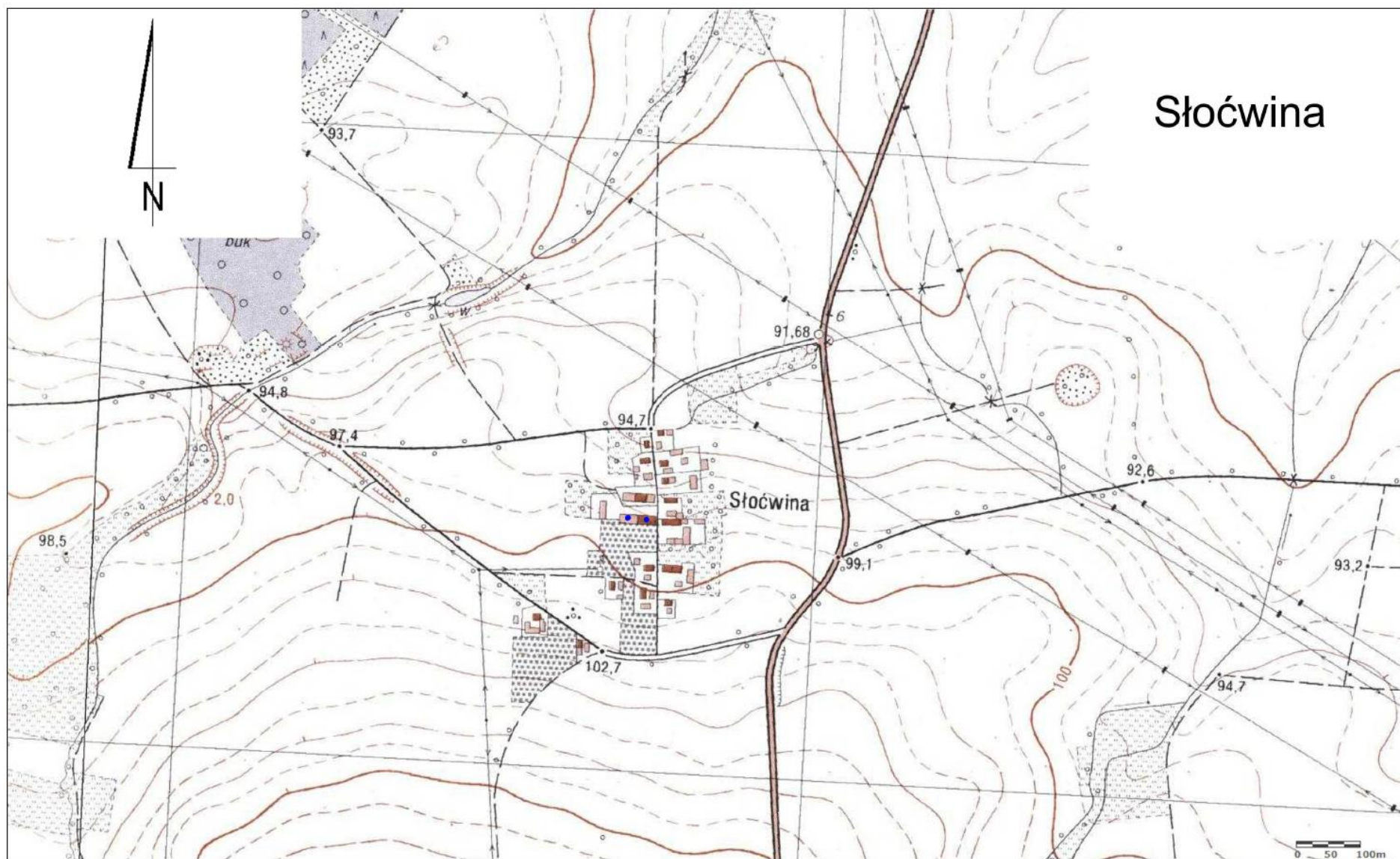
Kromolin

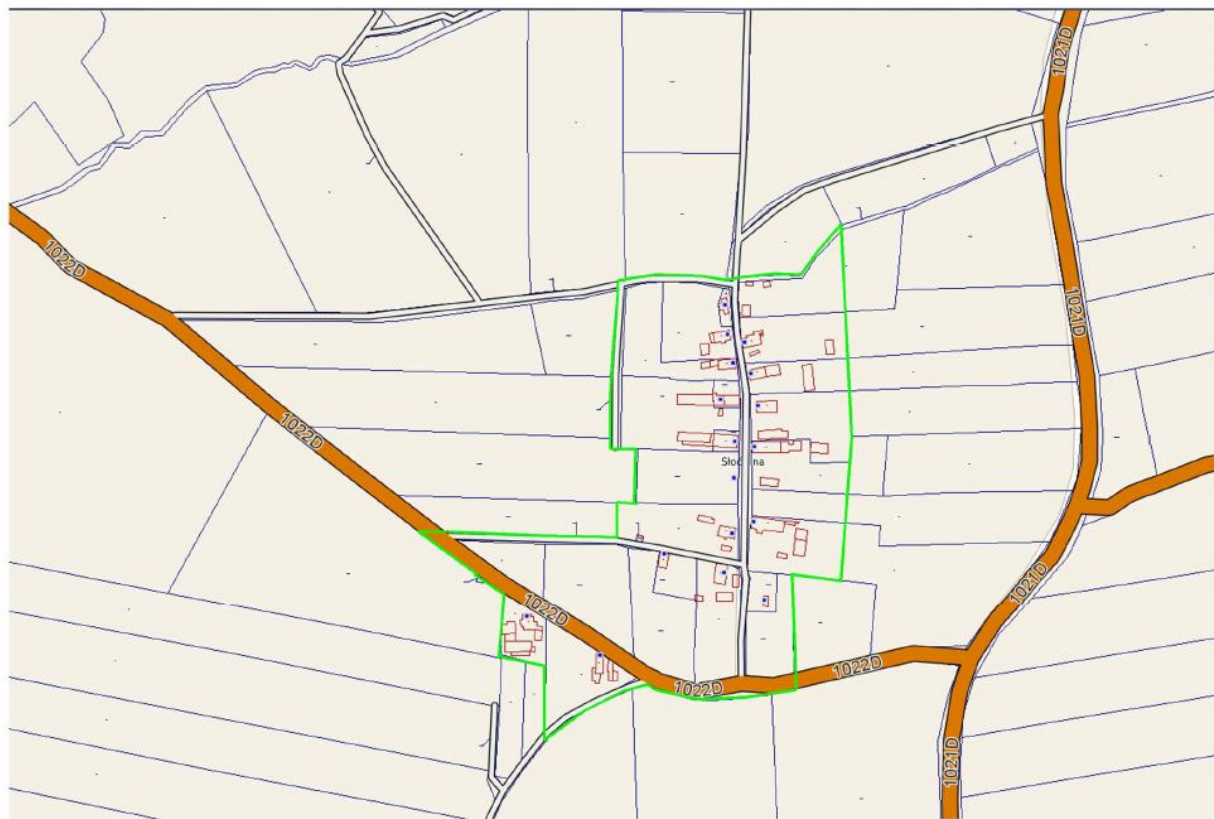
Nielubia

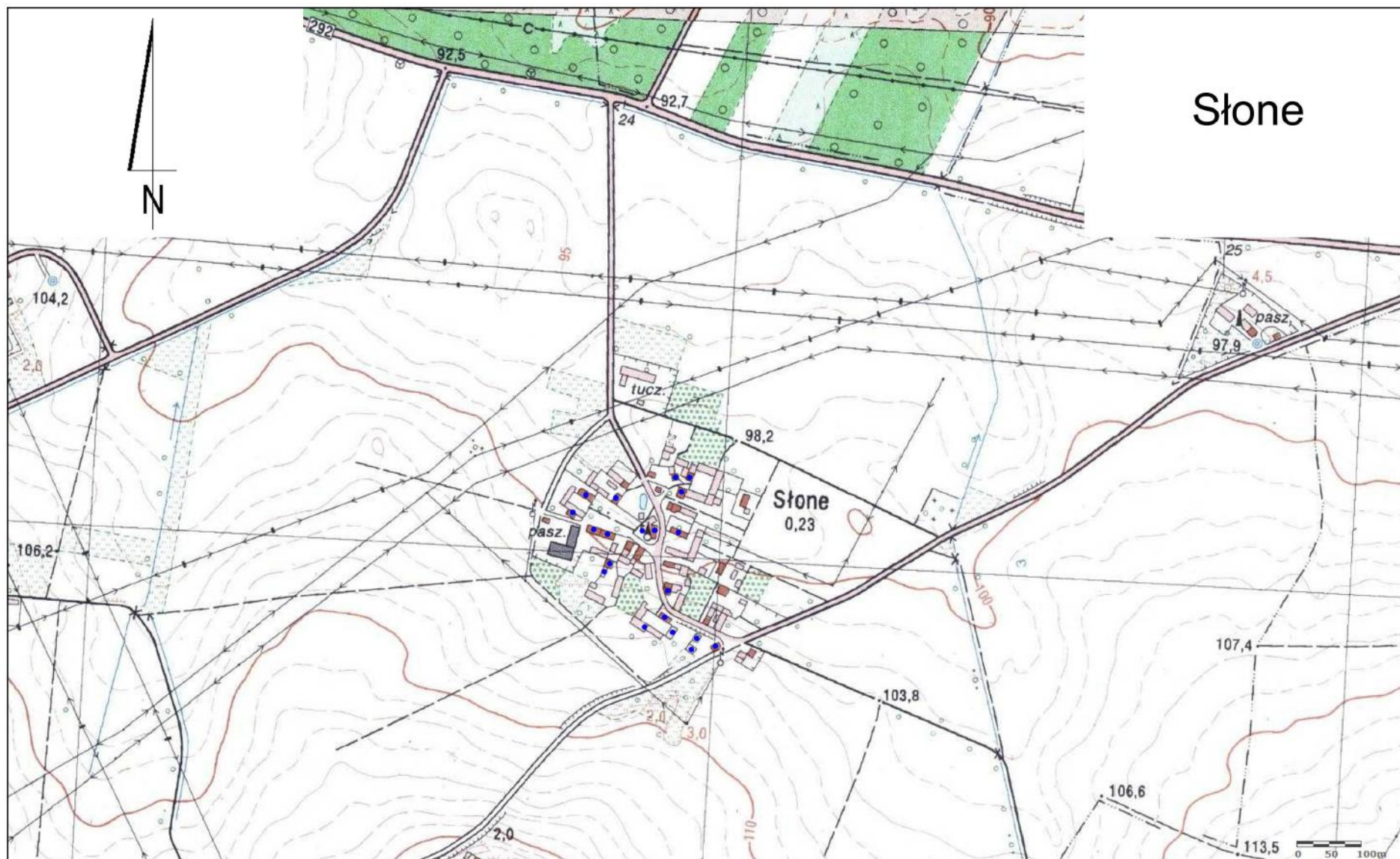

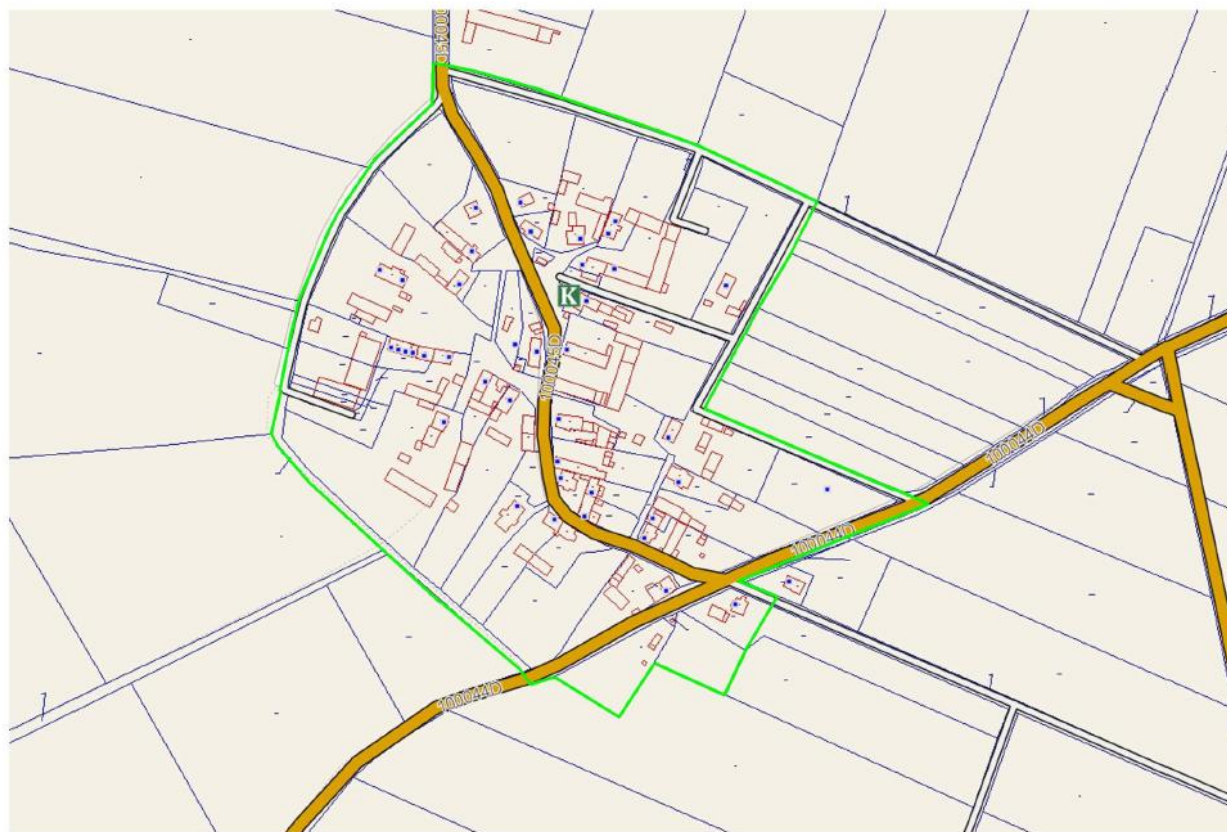

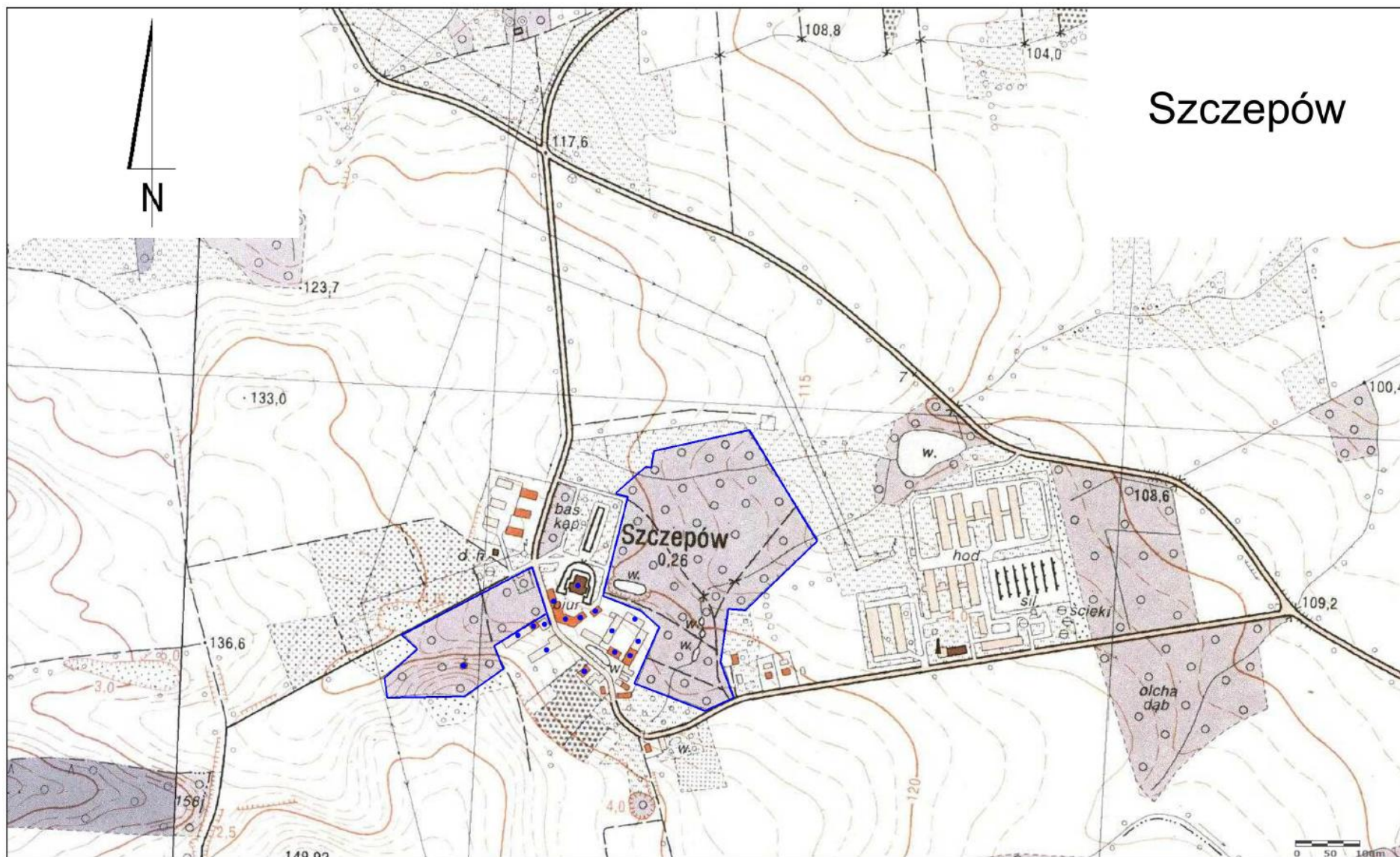
Słońcwinia

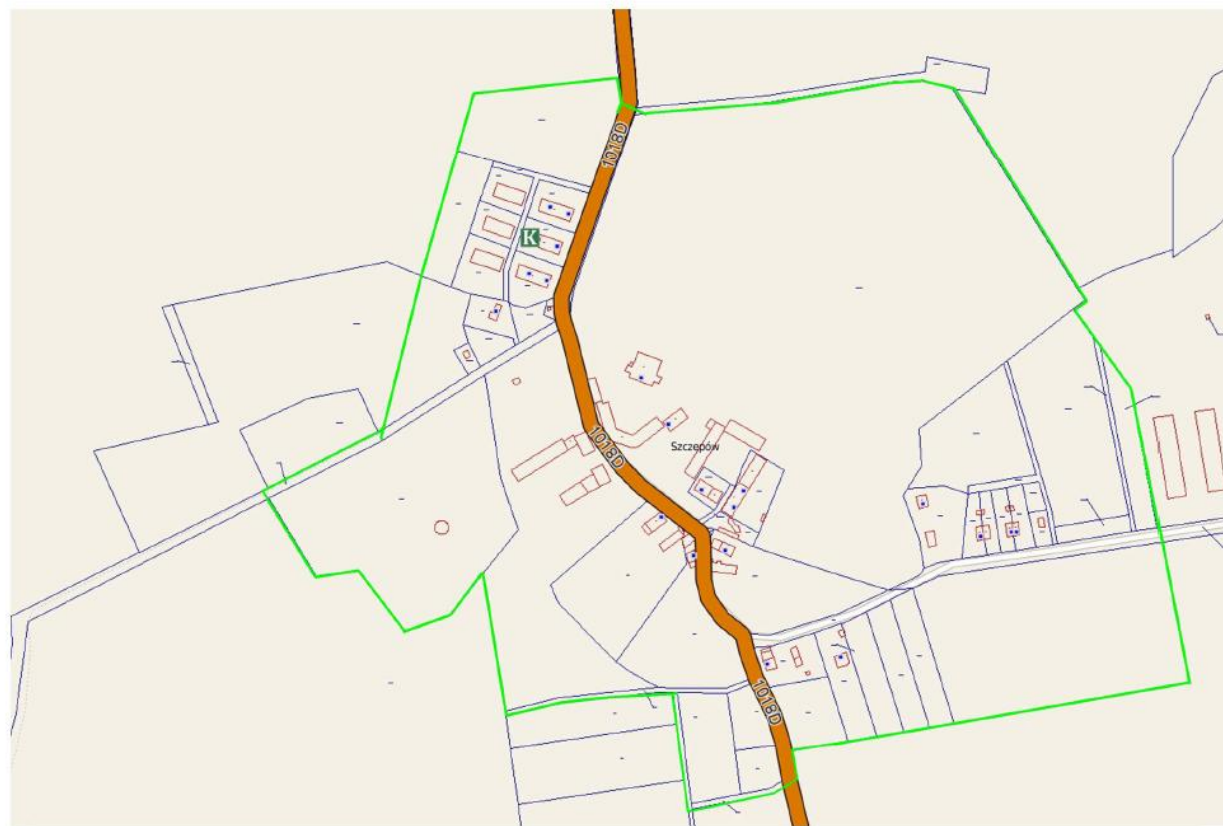
Słone

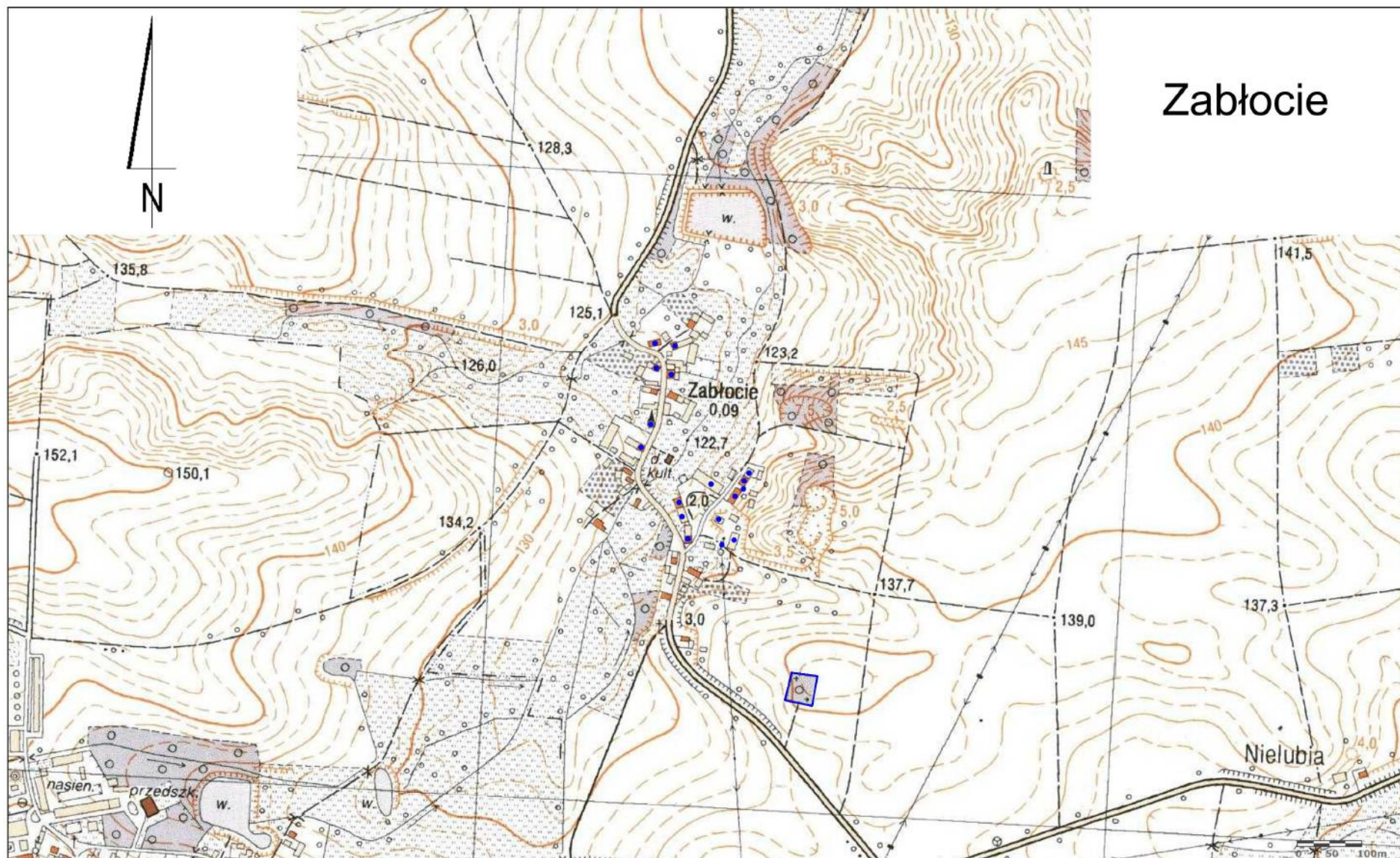

Szczepów

Zabłocie

